

T.C
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

53 NUMARALI ADANA ŞER'İYYE SİCİLİ
1808–1821 (H.1223–1237)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Ahmet AKSİN

HAZIRLAYAN
Ela ÖZKAN

ELAZIĞ–2011

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

53 NUMARALI ADANA ŞER'İYYE SİCİLİ
1808–1821 (H.1223–1237)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Ahmet AKSİN

HAZIRLAYAN
Ela ÖZKAN

Jürimiz, / / 2011 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonunda bu doktora tezini oy birliği ile başarılı saymıştır.

Jüri Üyeleri:

- 1.
- 2.
- 3.

F. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun / / 2011 tarih ve 35 sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Erdal AÇIKSES
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

53 Numaralı Adana Şer'iyye Sicili

1808–1821 (H.1223–1237)

Ela ÖZKAN

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı

Elazığ-2011, Sayfa: VI+207

Hazırlamış olduğum H.1223–1237 (M.1808–1821) 53 numaralı Adana Şer'iyye Sicili adlı çalışmada sözü edilen dönemde Adana'nın siyasi, sosyal, iktisadi faaliyetleri ve yine aynı çerçevede içerisinde Osmanlı Devleti ile olan ilişkileri incelenmiştir.

Bu çalışmamızda Adana'daki siyasi kimlik, bu kimlikte rol alan aşiretlerin iskânı hakkında bilgi verildikten sonra; Adana'da ki mahalleler, idari ve şer'i görevliler, esnaf grupları, para birimi ve nüfusu hakkındaki bilgiler elde edildikten sonra incelenerek değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Adana, Şer'iyye Sicili

ABSTRACT

Master Thesis

**Numbered 53 Registered of Şer'iye of Adana in
1808–1821 (H.1223–1237)**

Ela ÖZKAN

**The University of Fırat
The Institute of Social Science
The Department of History
Elazığ-2011, Page: VI+207**

I'm prepared in this study named the registered of Şer'iyye record of Adana examined political and social activities of Adana during the mentioned period, and also its relations with Ottoman Government within the same framework.

In this study, the political identity in Adana, after giving information be settled the tribes which playing role in this identity, the informations about districts, administrative and Şer'iyye record officials, artisan groups, currency and population evaluated after collecting these informations.

Key words: Adana, Şer'iyye record

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
ÖN SÖZ	V
KISALTMALAR	VI
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1-Belgelerin Konulara Göre Tasnifi	4
2-Belgelerin Özetleri.....	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	25
1-Adana'nın Fiziki Yapısı	25
2-Adana'nın İdari Yapısı	27
2-Adana'nın İktisadi Yapısı.....	30
3-Adana'nın Askeri Yapısı	33
4-Adana'nın Sosyal Yapısı	34
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	37
1-Transkribe Metin	37
SONUÇ	205
BİBLİYOGRAFYA	207

ÖN SÖZ

Türk Tarihini okumak, bilinmeyenleri ortaya çıkarmak yıllardır, tarihçilerin ana prensipleri arasında yer almıştır. Tarihte büyük bir imparatorluk kurmuş olan Osmanlı Devleti; idari, sosyal, kültürel, ikdisadi yönden her türlü yazışmalarını kayıt altına almıştır. Bu kayıtlar arşivlerde toplanmıştır. Bu açıdan bize yardımcı olacak en önemli kaynak türleri arşivlerde mevcuttur. Osmanlı Devletinin siyasi kimliği, farklı kültürlerin bir arada yaşayışı, ihtişamlı ordusu ve askeri yapısı merak uyandırmıştır. Bu siyasi yapıyı her yönüyle anlayabilmek için Şer'iyye Sicilleri önemli bir kaynaktır. Çünkü Şer'iyye Sicilleri ait olduğu dönemin ve bölgenin idari, iktisadi, kültürel yapısını bütün hatlarıyla ortaya koyan belgeleri ihtiva etmektedir. Bu nedenle Osmanlı hâkimiyeti altında ki yerler hakkında bilgileri Şer'iyye Sicillerinde bulabiliyoruz. Bu açıdan, bir tarihçi olarak hem geçmişimi bilmek ve tanımak hem de ortaya çıkarılmamış bilgileri ve merak edilenleri gün ışığına çıkarmak açısından tez konusu olarak Şer'iyye Sicilini seçmiş bulunmaktayım.

İncelemiş olduğum sicildeki belgelerin büyük bir çoğunluğunun silik çıkması, okunmasını zorlaştırırsa da 53 numaralı Adana Şer'iyye Sicilini doğru ve eksiksiz bir biçimde okuyup Adana'nın idari, sosyal, iktisadi yapısını ortaya çıkaracak bilgilere ulaşmaya çalıştım. Tezimin hazırlanma aşamasında benden yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Ahmet AKSİN'a teşekkürü bir borç bilirim. Aynı zamanda bu çalışma sırasında bana yardımcı olan Emrah Maral'a da teşekkürlerimi bildiririm.

KISALTMALAR

age.	: Adı geçen eser
C	: Cilt
FÜ	: Fırat Üniversitesi
FÜSBD	: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
İA	: İslam Ansiklopedisi
İÜEFTD	: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi
S	: Sayı
s	: Sayfa
TTK	: Türk Tarih Kurumu

GİRİŞ

Osmanlı Devleti kuruluşundan itibaren bağlı bulunduğu dinin kurallarına göre bir hukuk sistemi kabul etmiştir. Buna bağlı olarak gerek cezai gerekse vergi konuları ile Müslim ve Gayri Müslimlerin tabi bulundukları esaslar ve bunların birbirleriyle olan münasebetleri bir hukuk çerçevesinde konulan hükümlere göre düzenlenmiştir. Şer’i hukuk adını verdiğimiz bu sistem her alanda kullanılmıştır.

Osmanlı Devletinde şer’i ve hukuki hükümleri tatbik eden ayrıca devletin emirlerini yerine getiren kişi ise kadıdır. Kadı kökünden gelen ve fiil’in masdarı olan kaza hüküm, karar, hâkimlik manalarını ifade eder ¹.

Osmanlı Devletinde; beylik dönemlerinden beri fethedilen yerlere hukuku temsilen bir kadının, idareyi temsilen bir subaşının tayini yerleşmiş bir gelenektir. Osmanlı kadısı İslam devletleri içinde özgün bir yeri olan Adliye ve Mülkiye görevlisidir. Memuriyeti kendinden önceki İslami asırlardaki meslektaşlarına göre daha geniş yetkilerle donatılmıştır. Ayrıca tahsili, mesleğe geçişi ve terfi itibarıyla gelişmiş bir hiyerarşiye ve kurallar bütününe tabidir. İlmiye sınıfına tabi olan Osmanlı kadısı son İslam devletinin geniş ve renkli coğrafyasındaki temsilcisi, bu dünyayı baştan sona en iyi tanıyan kişidir.²

Hukuki görevleri bakımından ayrı bir öneme sahipti. Osmanlı Devletinde şer’i ve hukuki bütün meseleler, şer’i mahkemelerde Hanefi fıkıhı üzere çözüme bağlanırdı. Bu vazifeyi yerine getiren kadılar, aynı zamanda bulundukları bölgenin beledi ve idari işlerini de yürütürdü ³.

Şer’iyye Sicilleri kadıların tuttuğu zabıtlardır. Bunlara “Şer’iyye Sicil” denildiği gibi, “Kadı Sicili”, “Kadı Defteri”, “Sicil-i Mahfuz” veya sadece “Sicil”de denilmektedir. Osmanlı mahkemelerinde dava sonuçları ile mahkemeye intikal eden diğer kayıtları sicillere yazma görevi, “mukayyid” denilen görevlilere aitti. Mahkemeye intikal eden her türlü resmi yazı belirli bir disiplin içinde bunlara yazılırdı. Mahalli konulara ilişkin olarak Kadıların veya naiblerin verdiği kararları sicillerin bir tarafına, merkezden gelen her türlü yazıları ise öbür tarafına yazılırdı.

¹ Ebu’l-Ula Mardin ; ‘Kadı Maddesi’, *İslam Ansiklopedisi*, C.6, İstanbul, 1967, s.42

²

³ Yusuf Halaçoğlu; *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı Ve Sosyal Yapı*, T.T.K, Ankara, 1991, s.109–110

Şer'iyye Sicillerinde şu tür belgeler bulunmaktadır.

— Merkezden gönderilen her türlü ferman, berat ve mektuplar.

— Umera denilen mahalli yöneticilerin çeşitli konularda sancak ve şehir sorunlarını çözmek için yayınladıkları buyuruldular ile bunların icraatlarını gösterir kayıtlar.

— Kadıların çeşitli konularda merkeze gönderdikleri i'lâmlar ve şehir yönetiminde kişi ya da kurumlar arasında doğan anlaşmazlıkları çözümlmek için verdikleri hüccetler.

— Şehrin mahalle listeleri, dini ve sosyal yapıların inşası, bakım ve onarımlarının yapılması, şehirde yürütülen imar faaliyetleri, imar işlerinde kullanılan inşaat malzemelerinin çeşit ve fiyatları ile ilgili vesikalar.

— Şehir nüfusunu, nüfusun ırki yönden ayrımını, bu nüfusun zaman zaman maruz bırakıldığı salgın hastalık ile doğal afetleri anlatan belgeler.

— Evlenme, boşanma, kız kaçırma, mehir bağlama, alım-satım, mukavele ve kefalet senetleri, hırsızlık, kalpazanlık, yaralanma ve öldürme ile ilgili kayıtlar.

— Şehirlerdeki esnaf grupları bunların meslekleri ile ürettikleri malların çeşitleri, çarşı ve pazarlarda satılan malların narh listeleri.

— Sancak ve şehir halkından toplanan vergi miktarları ile bu vergilerin toplanmasında kullanılan avârız hânesi ile ilgili listeler.

— Altın ve para meseleleri ile çeşitli eşya fiyatlarını gösteren kayıtlar.

— Ölen kişilerin mesleği ile mal varlığını gösteren tereke kayıtları, bu tereke kayıtlarında yer alan etnografik eşya listeleri.

— Bu konular dışında mahkeme tarafından önemli görülüp sicile geçirilen konular ⁴.

Bu muhtevalarından dolayı Şer'iyye Sicilleri bölge tarihçiliği, sosyo-ekonomik tarihçilik, halk kültürü ve etnografik çalışmaları, idari, askeri ve beledi çalışmaları açısından birinci derecede öneme sahiptir ⁵.

Tez konusu olarak seçmiş olduğum Şer'iyye Sicili, 53 numaralı Adana Şer'iyye Sicilidir. Hicri 23 Receb 1223 – Cemâzi'el-evvel sonları 1237, Miladi(1808–1821) Yılları arasını kapsamaktadır. Sayfa sayısı 71 belge sayısı 127'dir. Defter iki ayrı

⁴ Rıfat Özdemir; Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru, *F.Ü.S.B.D.*, C.I SI, Elazığ, 1988, s.191–193

⁵ Yusuf Halaçoğlu; Şer'iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru, *İ.Ü.E.F.T.D.*, İstanbul, 1976, s.99

tarafından başlanarak yazılmıştır. Boyutu 18,5–49, cildi sırt siyah meşin pandizot bez kaplı kağıtdır.

53 numaralı Adana Şer’iyye Sicilindeki tarih sıralamasında belirli bir kronolojik sıralama takip edilmemiştir. Sicilde boş bırakılan belgeler 44, 48, 102, 104, 114 numaralı belgelerdir. Farklı kâtipler tarafından kayıtları tutulduğundan yazı çeşitleri farklılık arz etmektedir. Defter ağırlıklı olarak Ferman, Buyuruldu, Huccet, Tereke, İ’lâm ile ilgili kayıtları içeren belgelerden oluşmuştur. Sicilde 30 Ferman, 15 Huccet, 9 Buyuruldu, 4 Berat, 12 İ’lâm, 13 Tereke, 5 Tevzi Defteri, 4 Mektup, 2 Temessük, 7 Vakfiye, 4 Emir-i Şerif, 2 Narh Defteri, 1 Arzuhâl, 1 Vasiyetname, 1 Avarızhane Defteri bulunmaktadır. Defterde birçok yerde bir sayfada bulunan belgenin devamının getirilmediği diğer sayfaya yeni bir belgeyle başlandığını görüyoruz.

Sicil fotokopisinde silik çıkan yerler tam olarak belirlenmemiştir. Metindeki uzatma işaretleri (^) ile ayın harfi (‘) ile gösterilmiştir. Belgede silik çıkan yerler (silik) şeklinde, okunmayan yerler ise (...) nokta işareti ile gösterilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1-Belgelerin Konulara Göre Tasnifi

Belgenin cinsi	Sıra no.	Belgenin Konusu	Belge numarası
Ferman	1	Yönetim ve idare hususundaki düzenlemeler	4
	2	Asker tertibi ve ihracı	6
	3	Sultanın doğumuyla şenlik düzenlenmesi	7
	4	Mukataa ve iltizam gelirlerinin toplanması	12
	5	Vergilerin düzenli bir şekilde toplanması	13
	6	Vergilerin toplanması ve hazineye teslimi	17
	7	Sekban mallarına el konulmasına müdahale	18
	8	Borç alacağı ve temini	24
	9	Mutasarrıf ataması	25
	10	Seferiye akçesi tahsili	27
	11	Sefer için gerekli görevlilerin temin edilmesi	28
	12	Sefer için para temini	29
	13	Borç alacağı ve tasarrufu	46
	14	Taşınabilir malların ve maaşların toplanması	61
	15	Vergi dağılımı ve tasarrufu	81
	16	Askeri silah ve mühimmat temini	94
	17	Asker yetiştirilmesi	96
	18	İstanköy'deki askerin tertip ve hareketi	97
	19	Mahzar başlığına atama	98
	20	Asker tertip edilmesi	104
	21	Erzurum'a asker gönderilmesi	105
	22	Borç senetlerinin mirasçılara dağılımı	108
	23	Halkın güvenliğinin sağlanması	112
	24	İnşa olunacak kale için aşiretlerden para temin edilmesi	115
	25	Altın fiyatlarının belirlenmesi	119,120
	26	Askeri birliklerin eğitilmesi	121
	27	İdari görevde düzenleme	123
	28	İran'a asker gönderilmesi	124
	30	Mülk icarı ve mal beyanı	126
Hüccet			
	1	Hasan Efendi'nin mal bedeli	10
	2	Malların kiraya verilmesi	11
	3	Ahmet Bey'in kapı kethüdasından aldığı para	15
	4	Hane tasarrufu ve tahsili	16
	5	Menzildeki malların toplanıp fukaraya dağıtılması	20
	6	Mülk fiyatları ve alım-satım işleri	31,103
	7	Veraset kararı	36
	8	Mülk tasarrufu	43
	9	Hanlardan alınan kira miktarları	48
	10	Osman Paşa'nın hücceti	63
	11	Akcakoyunlu cemaatinin nezr hücceti	70
	12	Vasi tayini	77
	13	Vergilerin toplandığı sandıkların güvenliği ve toplamın hazineye teslimi	86
	14	Hazineye aktarılan mallar	87
	15	Tahsil edilen para miktarı	125

Belgenin cinsi	Sıra no.	Belgenin Konusu	Belge numarası
Buyuruldu	1	Kâ'im-makâm tayini	1
	2	Mutasarrıf ataması	3
	3	Asker temini	9
	4	İltizam bedellerinin teslimi	14
	5	Asker tertibi ve masrafı	26
	6	Adana kazasına gerekli askerin gönderilmesi	88
	7	Cizye dağıtımı ve vergilerin tahsili	106,107
	8	Kılıç ve tüfekler için kılıf temini	109
	9	Mübaşir tayini	116
Berat	1	Esnaf yönetimine yapılan atama	5
	2	Cami görevlisi ataması	123
	3	Abdurahman Paşa'nın cizye beratı	80
	4	Atama kaydı	127
İ'lâm	1	Mal paylaşımı ve dağılımı	32,33
	2	İsim davası	34
	3	İki kişi arasında parmak kesiminden dolayı çıkan dava	35
	4	Miras davası	37,66
	5	Arazi istimlâki üzerine arazi davası	38
	6	Zimmete para geçirilmesi	39
	7	Bahçe hakkında açılan dava	42
	8	Arazi davası	54,55
	9	Mal alım-satımı hususunda açılan dava	57
	10	Veraset i'lamı	60,76
	11	İcra hususunda görüşülmesi	85
	12	İki çiftçi arasında açılan dava	122
Tereke			
		Ölen kişinin bıraktığı mal, mülk, eşya vb.	36, 56, 58, 67, 69, 71, 74, 75, 90, 91, 93, 110, 111
Tevzi Defteri	1	Mütercim başı Osman Ağaya teslim olunan tevzi defteri	62
	2	Konakların kira bedelleri	69
	3	Adanadaki mahallelere ait tevzi defteri	73
	4	İltizam gelirlerine ait tevzi defteri	92
	5	1237 yılına ait salyane defteri	101
Mektup	1	Müftü tayini	45
	2	Poliçe ve havale tahsili	53
	3	Hisse bölüşümü hakkındaki icar mektubu	83,95
	4	Yönetim ve halifeye bağlılık	59
Temessük	1	Hazineye teslim olunan para	8
	2	Ev tasarrufu ve borç alacakları	46
Vasiyetname	1	Salih Paşa'nın vasiyetnamesi	30
Vakfiye	1	Vakıf gelir giderleri, vakıf tasarrufu hakkındaki belgeler	21, 22, 49, 50, 51, 52, 68
Arzuhâl	1	Görev değişimi	99
Emir-i Şerif	1	Vergi tahsili ve çeşitli konularda merkezden gelen emirlere uyulması hakkındaki hükümler	6, 19, 94, 117
Avarız hane defteri	1	Avarız hane defteridir.	40
Harh defteri	1	Esnaf teşkilatı ve mal fiyatları	113,114

2-Belgelerin Özetleri

Belge No: 1

Hüseyin Efendinin istifa etmesiyle yerine yeni bir kaymakam tayin edilmesi ile ilgili belge.

Belge No:2

Adana'ya gönderilen tayin ile ilgili beyanat.

Belge No:3

Adanada Yüreğir mutasarrıfının kazaskerlik göreviyle meşgul olduğundan dolayı yerine Mehmet Sadullah Efendi'nin mutasarrıf olarak gönderilmesi hususundaki belge.

Belge No: 4

Adana Yüreğir kadılığına tayin yapılması hususunda gönderilen yönetim ile ilgili belge.

Belge No: 5

Adana'da Ahmet bin Mustafa'nın esnaf yönetimine atandığına dair berat-ı şerif.

Belge No: 6

Anadolu'nun orta kolundaki kazalardan Mosko seferi için asker tertibi ve ihracı hususunda gönderilen ferman.

Belge No: 7

Padişahın yönetim ve idaresine bağlılık ve sultanın doğumuyla şenlik düzenlenmesine dair belgedir.

Belge No:8

Ahmet Bey'in ölümüyle kendisine ait belli bir miktar paranın hazineye teslim edilmesi hususunda yazılmış belge.

Belge No: 9

Yüreğir kazasına Mehmet Sadullah Efendi'nin askeri idare hususunda gönderilmesi.

Belge No:10

Adanada es-Seyid Hüseyin Efendi'nin mal bedeli ve mallarını icraya vermesi husundaki belge .

Belge No:11

Hasan ve Seyid Mehmet'in mallarının vakıf yoluyla kiraya verilmesi hususunda yazılmış 1127 tarihli belge.

Belge No:12

Adanada Hasan Ağa'nın ahaliden topladığı cizye miktarıdır.

Belge No:13

Yüreğir ve Sarıçam'daki mukataa ve iltizam bedellerinin teslim alındığına dair belge.

Belge No:14

Adananın Karain, İbrişim, Şehrikar mezralarından toplanan iltizam bedellerinin Hüseyin Ağa'ya teslim edilmesi hakkındaki belge.

Belge No: 15

Adana mütesellimi Ahmet Bey'in kapukethüdası Hasan Efendi'den aldığı paranın ödendiğine dair belge.

Belge No:16

İshak Efendi'nin evkafında olan hane tasarrufu ve tahsil hususunda yazılmış belge.

Belge No:17

Adana kadısı tarafından görevlendirilen silahdar es-Seyid Hasan'ın vergilerin toplanması ve hazineye teslimi hususundaki belge.

Belge No:18

Rum ili ve Anadolu taraflarındaki sekban mallarına el konulduğu ve bu nedenle herkesin memur olduğu yerde vazifelerini düzgün bir şekilde gerçekleştirerek fukaraya kötü davranılmaması hususundaki belge.

Belge No:19

Adana kazasına vaki kadı ve nâiblerin başına tayin olunan Hasan'ın 1214–15 senelerinde Adana sancağındaki vakfa gönderilen belirli bir miktar paranın o bölgeye ulaşmadığı ve bu paranın derhal gerekli yerlerden tahsil edilmesi ve hazine-i âmire defterine kaydedilmesi gerektiğine dair belge.

Belge No:20

Adana ahalisinden Şeyh Garibzade Ahmet Reşid Efendi'nin vakfiyesi.

Belge No:21

Adana'da Sarı Yakub Mahallesindeki vakfın giderlerinin tasarrufu ve idare hususunda yazılmış olan vakfiye.

Belge No:22

Adanada Ağca Mescid Mahallesi sakinlerinden Alaaddin Bey tarafından vekilen es-Seyid Hacı Mehmet Efendi'nin kaymakamı olduğu evkaf-ı mezkûrede yirmi beş dönüm arazinin kiraya verilmesi hususunda yazılmış belge.

Belge No:23

Adana Tarsus bölgesinde Hacı Mustafa Ağa'nın yaptırdığı camide görevli olan Hacı Mehmet'in görevini bıraktığı ve halkın bu durumu haber vermesiyle yerine Seyid Mehmet'in görevlendirilmesi hakkındaki belge.

Belge No:24

Adana Taştmean Mahallesinde Karabaşoğlu adlı zımminin borç verdiği kişilerden alacağı olduğu ve bunların temin edilmesi hususundaki belgedir.

Belge No:25

Adana'ya mutasarrıf olarak atanan Cabbarzade Mir Süleyman'ın eyaletin idare ve askeri tertibi için yapılması gerekenler hakkında yazdığı belge.

Belge No:26

Adana'nın askeri ve idari tertibinin mütesellim olan kapucubaşlarından Ahmet Bey'e görev olarak verilmesi hususunda yazılmış belge.

Belge No:27

1223 senesinde Adana valisi Mehmet Hızır Paşa'nın bulunduğu eyaletten alacağı seferiye akçesinin tahsili hususunda yazılmış belge.

Belge No:28

Mustafa Paşa'nın sadrazam olarak atanması sefer sırasında görev yapanların durumunun bildirilmesi hususunda yazılmış belge.

Belge No:29

İçili sancağındaki kazalardan sefer için toplanan paranın teslim edilmesi hususunda gönderilen belge.

Belge No:30

Salih Paşa hazretlerinin vasiyetnamesi.

Belge No:31

Mülk alım-satımı ve mülk olarak satılan yerlerin fiyatı ve deftere kaydedilmesi.

Belge No:32

Adana'da Harab Bağçe, Kasab Bekir, Akçemescid mahallelerinde birbirleriyle akrabalıkları olan bir kısım halkın mal paylaşımı ve vergi dağılımı hakkındaki belge.

Belge No:33

Adana'da İbrahim nam-ı kimesnenin dedesi ve kardeşlerine ait malların babalarının ölümüyle bu malların üzerinde hak sahibi olmayan kişiler tarafından kullanılması üzerine açılan dava ve alınan karar.

Belge No:34

Adana'da Çukur Mescid Mahallesi sakininden Hacı Hakan ve aynı mahalleden Seyid Ahmet arasındaki isim davası.

Belge No:35

Adana'da Eski Hamam Mahallesi sakinlerinden Raziye Hatun ve İbrahim arasında parmağını kesmesi üzerine açılan dava ve davanın iki taraf anlaşarak davanın düştüğünü gösteren belgedir.

Belge No:36

Adana'da Bab-ı Tarsus mahallesinden Süleymanın dükkânındaki eşyaların defteridir.

Belge No:37

Adana'da Sarıçam Mahallesinden Ayşe Hatun adlı kişinin altınlarını alarak evini tamir etmesi sonrada mülk sahibinin Ayşe Hatun olduğunu inkar eden es-Seyid İbrahim'in arasında açılan davadır.

Belge No:38

Adana reayasından Hacı Mehmet Paşa'nın belirli bir araziye istimlâk etmesi üzerine bu arazinin işlenmesi ve gelirlerinin kime verileceği üzerine açılan arazi davası.

Belge No: 39

Kethudalık hizmetinde olan Ali Efendi'nin hizmeti sırasında hazine aidatındaki paranın bir kısmını zimmetine geçirdiğine dair açılan dava.

Belge No:40

Avarız hane defteridir.

Belge No:41

Adana'da Buryedi Mahallesi sakinlerinden Hatice nam Hatunun ölümüyle vasiyetini yerine getirmesi için vâsi tayin ettiği Süleyman bin Mehmet'in faaliyetleri.

Belge No:42

Adana'da Hasan Ağa'nın bahçesi hakkında açtığı dava ve gerekçesi hakkındaki belge.

Belge No:43

Adana'da Kayalıbağ Mahallesi sakininden İbrikçi Seyid Halil Çelebi'nin mülk tasarrufu.

Belge No: 45

1226 senesinde Adana'da Mehmet Emin Efendi'nin Adana müftüsü olarak atandığına dair belge.

Belge No:46

1226 senesinde Adana'da Bab-ı Tarsus Mahallesi'nden İshak'ın kendine ait evin tasarrufunu Molla Mustafa'ya bırakması ve borç alacaklarını belirleyip gerekli işlemlerin yapılması hususundaki belge.

Belge No:47

Adana'da bulunan vakfın mütevellisi Mehmet Bey'in kâ'im-makâm ve gerekli katiblerle birlikte gelir ve giderlerin tesbit edilip kayıt edilerek Mehmet Bey'e verilmesi hususunda yazılmış belge.

Belge No: 48

Adana'da çeşitli han ve arsalardan alınan kira miktarı hususunda yazılmış belgedir.

Belge No:49.50.51.52

1221 ve 1224 seneleri arasında müteveli es-Seyid Ali Bey'in zimmetine geçen meblağdır. Ayrıca Adana'da bulunan vakıfların gelirlerini ve harcamalarını gösteren belgedir.

Belge No:53

1227 senesinde Şeyh Ahmet Reşid Efendi'nin alacağı olan Alemdar Ali Ağa'ya kendisine ödemesi için poliçe ve havale edip müteveli Ali Bey'e verdiği borç hakkındaki belgedir.

Belge No:54

Adana'da Cabbarlı Mahallesi'ne gönderilen Katib Mehmet Efendi ve o mahalledeki Ahmet bin Mehmet adına açılan davada alınan kararlar üzerine yazılmış belgedir.

Belge No:55

Adana'da Darende kasabasından Mehmet bin Ebubekir ile Ali Dede Mahallesi sakinlerinden Mehmet bin Musa arasında geçen davadır.

Belge No:56

Adana'da Fellah Oğlu Hanında ticaretle uğraşan Hacı Ahmet Paşanın tereke kayıdır.

Belge No:57

Malatya sancağında İzolu meramı sakinlerinden Molla İbrahimin dava için yerine vekil olarak İbrahim Hasanı verdiği ve davanın sonuçlanması üzerine yazılmış belgedir.

Belge No:58

Adana'da Paşa Beni mahallesinden Mustafa Al'nin vefatıyla eşi ve çocuklarına kalan mallara ait belgedir.

Belge No:59

Yönetim ve idareye, halifeye bağlılık ve hilafetin işleyişi hususunda yazılmış Arapça metin.

Belge No:60

Su Gediği mahllesinden İbrahim bin Yusufun veraset ilamı.

Belge No:61

Adana’da Eski Hamam mahallesinden Mümine binti Hasanın taşınabilir malları ve maaşlarının hazinede toplanması hususunda yazılmış belgedir.

Belge No:63

Ekinlerin çekirge basıp israfa sebep olmaları üzerine yazılmış belge.

Belge No:64

Adana’da Kayalıbağ Mahallesi sakininden Halil’in vefatıyla kardeşi Cennet nam Hatuna kalan mirası hakkındaki belge.

Belge No:65

Emirli Mahallesi’nden Osman Paşa’nın Hücetidir.

Belge No:66

Adana’da Yarbaşı Mahallesi sakinlerinden İmam Seyid Mehmet Efendi’nin miras davası ve alacak vereceğinin belirlenmesi.

Belge No:67

Ahmet bin İbrahim’in tereke kaydı.

Belge No:68

Su Gediği Mahallesi’nden Fatma Hatun’un vakfiyesidir.

Belge No:69

Adana belirli konakların kiraya verilmesi hususundaki tevzi defteri.

Belge No:70

Akcakoyunlu cemaatinin nezr hücceti.

Belge No:71

Han-ı Kurbi Mahallesi sakinlerinden Mehmet Nebi Molla el Yusuf'un vefatıyla oğlu Abdulazize kalan malların miktarıdır.

Belge No:72

Adana'daki konak ve hanların kiraya verilmesi hususundaki tevzi defteri.

Belge No:73

Adanada'ki mahallelere ait tevzi defteri.

Belge No:74

Adana Kayalıbağ Mahallesi sakinlerinden Hacı Hasan'ın vefatıyla zevcesine bıraktığı mallara ait tereke kaydıdır.

Belge No:75

Adana Halıcı çarşısından esnaf Mehmet bin Ali'nin vefatıyla kalan eşyaların müfredatıdır.

Belge No:76

Adana’da Kayalıbağ Mahallesi sakinlerinden Mehmet bin Ömer’in amcasının zevcesi olan Kerime Hatun’un Mehmet’in varisi olduğu mülkiyeyi inkâr etmesi üzerine veraset davası ile ilgili belge.

Belge No:77

Alizade Mahallesi sakinlerinden Halil’nin ölümüyle vekâletini Musa Hacı Ali’ye vermesi ve malların dağılımı hakkındaki belge.

Belge No:78

Adana’da Necceran Mahallesi sakinlerinden Mustafa Hasan ile Diyarbekir Almaklı mahallesi sakinlerinden Mustafa arasındaki mal alım-satımı üzerine ortaya çıkan dava.

Belge No:79

Adana’da Halhalı mahallesinden İbni Ahmet’in oğlu Mehmet’e nafaka verilmesi hususundaki belge.

Belge No:80,81

Abdurrahman Paşa’nın Cizye Beratı.

Belge No:82

Adana ve Haleb civarındaki bölgeye gönderilen emr-i alişan.

Belge No:83

Adana’da Narlıca mezrasında Hasan Ağa ve Mustafa Ağa arasındaki hisse bölüşümü hakkındaki icar mektubu.

Belge No:84

Adana sakininden Mehmet Efendi’nin hisesine düşen malların belirlenip hazineye teslim edilmesi üzerine yazılan belge.

Belge No:85

Adana civarındaki Arab taifesinden Hüseyin Ağa ve kardeşi Osman ibni Abdullah’ın Eski Hamam Mahallesi sakinlerinden Delal Musa Beşe’ye karşı açtığı dava.

Belge No:86

Zımmiyan Mahallesi’nden Yeniçeri Serdengeçti Ağalarından Hacı Ali Ağa’nın verdiği emanet sandıkların korumasıyla görevli olduğu süre içerisinde sandıktaki miktarın belirlenip eksiklerin tamamlanması ve sandığın güvenliği üzerine açılan dava.

Belge No:87

Adana çarşısında vefat iden Ali bin Abdullah’ın kendisine aid malların hazineye aktarımıyla ilgili belge.

Belge No:88

İsmail Efendi’nin mutasarrıf olduğu Adana kazasına gerekli askerin gönderilmesi için yazılmış belge.

Belge No:89

Han-ı Kurbi Mahallesi sakinlerinden Mahmud'un oğlu Mustafaya açtığı davada kendisine bırakılmasını istediği ev hususundaki dava.

Belge No:90

Adana'da Kayserili Süleyman'ın tereke kaydı.

Belge No:91

Hasan Ağa'nın vefat etmesiyle ona ait mal varlığının belirlenmesi hususundaki tereke kaydı.

Belge No:92

1231 yılında İbrahim Hilmi Paşa'nın bölgeden topladığı iltizam gelirlerine ait tevzi defteri.

Belge No:93

Adana'da Bab-ı Tarsus Mahallesi sakinlerinden Mustafa Ağa'nın tereke kaydı.

Belge No:94

Adana'da çakmak ve kılıçlara kaytan ve kılıf temin edilmesi, silahların temizlenip tamir edilerek kalelere teslim edilmesi hususundaki belgedir.

Belge No:95

Adana'nın Yüreğir kazasına es-Seyid Ahmet Efendi'nin atandığına dair icra mektubu.

Belge No:96

Adana sancağındaki askerin yeterli olmadığı merkez ve merkeze bağlı kazalara gönderilmek üzere iki bin nefer süvari askeri yetiştirilmesi üzerine gönderilen ferman.

Belge No:97

Adanada vezir İbrahim Paşanın İstanköy'deki askerin tertib ve hareketi hususundaki belge.

Belge No:98

Adana'da mahzarbaşlığına es-Seyid Yusuf'un atandığına dair belge.

Belge No:99

Adana'da görev yapmakta olan Bursalı Derviş'in görev yapmakta olduğu süre içerisinde eşi ve çocuklarının sefil olduğu bu nedenle kendisinin Bursa'da görevlendirilmesi hususunda yazılan belge.

Belge No:100

Adana'da Necceran Mahallesi'nden Ali Efendi'nin faraş olarak atandığına dair berat-ı şerif.

Belge No:101

Adana'da 1237 yılına ait salyane defteri.

Belge No:102

Adana'daki merkez mahalleler ve hane sayıları hakkındaki belgedir.

Belge No:103

Adana’da Mehmet Sadullah ve Hasan arasındaki alacak verecek davası ile ilgili 1237 senesine ait hüccet.

Belge No:104

Adana sancağının olduğu kazalara iki bin nefer asker tertib edilmesi başına ise Mehmet Emin Paşa’nın getirilmesi askeri ihtiyaçları ve bu başbuğluğun cizyenin tertib edilmesi hususundaki belge.

Belge No:105

Adana’da iki bin nefer askerin on gün içinde Erzurum’a ihracı üzerine yazılmış belgedir.

Belge No:106

1237 senesinde İbrahim Hilmi Paşanın Mehmet Emin Ağa’ya cizye dağıtımı ile ilgili belgedir.

Belge No:107

Diyarbakir mukatasından haftada bir paranın malikâneyi merkûmeye teslimi, vergi tahsili, iltizam tevcihi üzerine yazılmış belge.

Belge No:108

Cafer Paşa’nın ölümüyle borç senetlerinin mirasçılara verilmesi hususundaki ferman.

Belge No:109

Adana’da kılıç ve tüfekler için çakmak başları ve kılıç kılıflarının temin edilib kolluk defterdarı Mehmet Ağa’ya teslim edildiğine dair belgedir.

Belge No:110

Adana’da Ali Dede Mahallesi sakinlerinden Şahin Ali bin Mehmet’in terekesidir.

Belge No:111

Odabaşı çarşısı sakinlerinden bezirgânbaşı çavuşlarından Derviş Mehmet’in ölümüyle arsalarının kiraya verilmesi hususundaki tereke kaydı.

Belge No:112

Anteb ve Adana naiblerinin görüşüb Antep’deki halkın güvenliğini sağlamak amacıyla Adanadan gönderilen çavuşlar hakkında gönderilen ferman.

Belge No.113

Adana valisi İbrahim Hilmi Paşa’nın tuttuğu tahrir defteridir.

Belge No:115

Tuna sahilinde inşa olunacak kale için o bölgedeki aşiretlerden tahsil edilen miktarlar hususunda gönderilen ferman.

Belge No:116

Adana sancağına bağlı karakayalı mezrasına mukataa gelirlerinin tahsil edilmesi hususundaki belge.

Belge No:117

Mukataa tahsil emirlerinin vergi tahsilinde merkezden gelen emirlere bağı olmaları hususunda yazılmış belge.

Belge No:118,119

Adana'daki çeşitli altın fiyatlarının belirlenmesi ve altınların tek elde toplanmasının önlenmesi hususunda yazılmış belge.

Belge No:120

Askerlerin geçtiği yolların güvenliğinin sağlanması hususunda yazılmış belge.

Belge No:121

Merkezden gelen emirle Adana'da görevlendirilen askeri birliğin eğitilmesi ve görevini yapmayanların cezalandırılması hususunda yazılmış belge.

Belge No:122

Adana'nın Yüreğir kazasında Hüseyin ve Halo adlı kişilerin çiftçiliğini yaptığı Mahmud Ağa ile arasında dava hakkında yazılmış belge.

Belge No:123

Kütahya'da mütesellim olan Mehmet'in Adana'ya sürülmesi hususunda yazılmış belge.

Belge No:124

İran'a gönderilmek üzere askerin tertib edilmesi hususunda yazılmış ferman.

Belge No:125

Molla Celaleddin emirin sarraf Mehmet'den yetmiş bir buçuk guruş tahsil etmesi hususunda yazılmış belgedir.

Belge No:126

Diyarbakir serdarı Ömer'in bulunduğu bölgede askeri açıdan çıkardığı karışıklık nedeniyle Adana'ya gönderilmesi.

Belge No:127

es-Seyid Mehmet'in ataması ile ilgili belge.

İKİNCİ BÖLÜM

1-Adana'nın Fiziki Yapısı

Adana tarihin en önemli geçitlerinden Külek boğazından geçen yolun Çukurova'ya indiği yerde Tepebağ höyüğünün bulunduğu yerde bir konak yeri olarak kurulmuştur. Adana Külek boğazı kanalıyla birçok göçe sahne olmuş Anadolu ve Mezapotamya arasında tarihi, siyasi ve iktisadi hayatta önemli bir rol oynamıştır ⁶.

Adana Halep eyaletinin sancağı iken müstakil eyalet olmuş, Halep ve Kıbrıs eyaletlerinden alınan sancaklarla bu eyalet kurulmuştur. Eyaletinin sancakları şöyledir; Adana merkez sancağı, batısında Tarsus sancağı, onun batısında Alâiye (Alanya) sancağı, kuzeyde Sis sancağı olmak üzere toplam beş sancaktır. Bütün eyalet Türkmen yurtdur, batıda Anadolu Eyaleti, kuzeyde Karaman Eyaleti, Doğuda Dulkadir Eyaleti ve güneydoğuda Halep Eyaleti ile sınırı vardır. Güneyi Akdeniz kuzeyi Toroslardır. Adana merkez sancağının kazaları şöyledir; Adana merkez Kazası, Nur Kazası, Parendi Kazası, Misis Kazası, Kurd Kulağı Kazası, Kınık Kazası, Sarıçam Kazası, Karakışla Kazası, Dindarlı Kazası, Hacılı Kazası, Karaisalı Kazasıdır. Mühim ve kalabalık bir şehirdir. 5 cami 65 mescidi vardır. Çarşı içinde Eski Cami bulunmaktadır. 25 medrese 40 mektebi mevcuttur. Çarşı içinde Ramazanoğlu Hanı 120 Ocaklı büyük bir yapıdır 360 kargir dükkânından müteşekkil Ramazanoğlu Çarşısı dışında şehirde perakende 730 dükkân ve 3 çeşmesi vardır ⁷.

Ele almış olduğumuz sicilde bölgenin fiziki yapısı hakkında bilgi veren belgeler bulunmaktadır. 23.belgede el-Hac Mustafa Ağa'nın yaptırdığı cami, 56. belgede Fellah Oğlu Hanı ve Ticarethaneler, 68. belgede Su Gediği Mahallesi'ndeki Fatma Hatunun yaptırdığı vakıf, 113. belgede Adana'daki esnaf teşkilatı, 73. belgede Adana'daki mahalleler bölgenin fiziki yapısı hakkında bilgi vermesi açısından son derece önemlidir. Bunların dışında Adana'da tespit etmiş olduğumuz han ve hamamlar; Çarşu Hanı, Çarşu Hamamı, Yalı Hamamı, Acem Hanı, Cedid Hanı'dır.

H.1223–1237 (1808–1821) tarihli Adana şer'iyye siciline göre tespit etmiş bulunduğumuz mahalleler aşağıda verilmiştir;

⁶ Selma Aktan; *Adana*, Adana, 1967, s.202

⁷ Yılmaz Öztuna; *Büyük Türkiye Tarihi*, Ötüken Yayıncılık, İstanbul, 1983, s.268–269

Mahalle-i Necceran	Mahalle-i Sarı Yakûb
Mahalle-i Kâr-ı Kebir	Mahalle-i Yurban
Mahalle-i Bab-ı Tarsus	Mahalle-i Şabaniye
Mahalle-i Han-ı Kurbi	Mahalle-i Ali Dede
Mahalle-i Ağa Mehmet	Mahalle-i Kara Sofu
Mahalle-i Hatırlu	Mahalle-i Eski Hane
Mahalle-i Mütayani Baki	Mahalle-i Taşhisar
Mahalle-i Çıkur Mescid	Mahalle-i Hanedan
Mahalle-i Harab Bağçe	Mahalle-i Mermerlü
Mahalle-i Saruhâl	Mahalle-i Hamam Kûrbi
Mahalle-i Saçlı Hamid	Mahalle-i Kesif Zade
Mahalle-i Hacı Hamid	Mahalle-i Sucuzade
Mahalle-i Hacı Fâkih	Mahalle-i Sucu Bahçe
Mahalle-i Yusuf Zade	Mahalle-i Hacı Mustafa
Mahalle-i Ağca Mescid	Mahalle-i Kasab Bekir
Mahalle-i Emirlü	Mahalle-i Şani Zade
Mahalle-i Han-ı Cedit	Mahalle-i Dimyan
Mahalle-i Debbeğan	Mahalle-i Acemian
Mahalle-i Hammal	Mahalle-i Sarnıcı
Mahalle-i Mahmûr	Mahalle-i Taştmean
Mahalle-i Mestan Zade	Mahalle-i Hoca Vezir
Mahalle-i Su Gedîgi	Mahalle-i Buryedi
Mahalle-i Tekkiye Kurbi	Mahalle-i Sakin Çarşu
Mahalle-i Durmuş Paşa Zade	Mahalle-i Bucak
Mahalle-i Nevare	Mahalle-i Kesef Zade
Mahalle-i Kayalı Bağ	Mahalle-i Hamdiye
Mahalle-i Cabbarlı	Mahalle-i Yorzan
Mahalle-i Halhalı	Mahalle-i Çırak
Mahalle-i Paşa Nebi	Mahalle-i Hurmalı
Mahalle-i Vergücü	
Mahalle-i Baytimur	
Mahalle-i Mestan Zade	
Mahalle-i Secceran	

Mahalle-i Derviş Fakiye
 Mahalle-i Kantoran
 Mahalle-i Şan-ı Mustafa
 Mahalle-i Zimmiyan Tekkiye
 Mahalle-i Sisli Taşçıkan
 Mahalle-i Sofu Bahçesi
 Mahalle-i Körük Beri

Tezde tespit etmiş olduğum kaza, mezra ve cemaatler aşağıda verilmiştir;
 Kazalar; Yüreğir Kazası, Sarıçam Kazası, Serdengeçti Kazası
 Mezralar; Karain Mezrası, İncirlik Mezrası, Şehrikâr Mezrası, Nacire Mezrası,
 Karakayalı Mezrası, Uçeri Mezrası
 Aşiretler; Tacirli Aşireti, Karalar Aşireti, Bozdoğan Aşireti, Cerid Aşireti
 Cemâatler; Akcakoyunlu Cemâati, Kara Hacılu Cemâati

2-Adana'nın İdari Yapısı

Adana Osmanlılarla olan münasebetine kadar Ramazanoğulları'nın hâkimiyeti altında yaşamaktaydı. Ramazanoğulları; Adana, Tarsus, Sis, Misis, Ayas, Payas ve havalisine yerleşmiş Yüreğirli bir Türkmen boyuna mensup olup Oğuzların Üçoklu kolundandır. Beyliğine ismi âlem olan Türkmen Beyi Ramazan'ın ismine tarihte ilk defa 754 H. (M.1353) senesinde tesadüf ediyoruz. O tarihte Memluk Devleti valilerinden Beyboğa'nın isyanı esnasında Dulkadir Bey'i Karacanın Beyboğa ile birlikte Memlûk Sultanı aleyhine hareket etmesi üzerine Dulkadir Beyliği Türkmen Beyliğinden Ramazan Bey'e verilmiştir ⁸.

1377–1517 yılları arasında merkezi Adana olmak üzere Ramazanoğulları Beyliği kuruldu. Yavuz Sultan Selim zamanında işlerinde serbest olmak üzere 1608 yılına kadar Osmanlı Devleti'ne bağlı olarak yaşayan bu beylik 1608 yılında Pir Mansur'un kendi arzusuyla emirlikten ayrılmasından sonra Adana Osmanlı Devletine bağlı bir eyalet haline getirilmiştir ⁹.

⁸ İsmail Hakkı Uzunçarşılı; *Anadolu Beylikleri*, T.T.K, İstanbul, 1969, s.176–177

⁹ İsmail Hakkı Uzunçarşılı; *Osmanlı Tarihi*, T.T.K, C.3, İstanbul, 1988, s.98

XVII. asırda varlığı bilinen Adana Eyaleti nadiren vezir payesinde beylerbeyi atanan ikinci derecede eyaletlerdendir. Beylerbeyi hassı 1.095.000 akçedir. Halep Eyaletinden ayrılarak bir ara eyalet olmuş sonra zaman zaman yine Halep Eyaletine katılmış, Kıbrıs Eyaletinde bazı sancaklar buraya bağlanmıştır. Esas itibariyle bugünkü Adana ve İçel illerine tekabül eder ¹⁰.

XVIII. yüzyılın sonlarına baktığımızda Adana eyaletinin Adana, İçel, Alâiyye, Sis, Tarsus olmak üzere beş sancaktan oluştuğunu görüyoruz.

Ele almış olduğumuz 53 numaralı sicil 1808–1821 yılları arasındaki dönemi kapsamaktadır. Bu yıllarda Osmanlı idaresi II. Mahmut yönetimindeydi. Osmanlı İmparatorluğu eski gücünü yavaş yavaş kaybetmeye başlamıştır. Bu yıllarda Sırp isyanı, Yunan isyanı, Mora isyanı baş göstermiş ve İngiltere ve Rusya ile savaşlar başlamıştı. Ancak II. Mahmut döneminde idari, askeri, eğitim gibi pek çok alanda yapılan yenilikler sayesinde toparlanma sağlanabilinmişti. II. Mahmut düzeninin ağırlık noktası, vilayetlerin başkentte bağlılığını sağlamak suretiyle kuvvetli bir merkeziyetçilik yaratmak oldu. Bunun içinde valilerin vilayet sırtından geçinmelerine son verilerek kendilerine maaş bağlandı. Ayrıca ayanlara karşı harekete geçildi ¹¹.

İncelediğimiz sicilde 6,9,19,94,117 numaralı belgeler yönetim ve idare hususunda bize bilgi vermektedir. Ayrıca yönetim ve idare alanında meydana gelen herhangi bir karışıklığın merkeze bildirilmesi hususunda, duruma hemen el konulduğu ve karışıklığın giderilmesi için bölgeye görevli kişilerin sevk edildiğini görüyoruz. 1808–1821 yılları arasında şer’i ve örfi görevlilerin merkezden atandığını görüyoruz. Özellikle 1,2,3,23,25,45,99,123 numaralı belgeler bu konuda bize bilgi vermektedir.

H.1223–1237 (M.1808–1821)tarihli Adana şer’iye sicilinde tespit etmiş olduğumuz şer’i ve örfi görevliler aşağıda belirtilmiştir.

¹⁰ Yılmaz Öztuna; a.g.e, s.235–236

¹¹ Enver Ziya Karal; *Osmanlı Tarihi*, T.T.K. , C.5, Ankara, 1968, s.288–289

Örfi Görevliler;

Mehmet Efendi	Mutasarrıf	1808
el-Hacc Bekir	Kethûda	1809
Abdullah	Kethûda	1808
Mustafa	Kethûda	1808
Hüseyin	Mutasarrıf	1808
Hasan Efendi	Kapu Kethûdası	1808
Behram Paşa	Adana Valisi	1808
Ahmet	Kapucubaşı	1808
Seyid Hüseyin	Silahdar	1808
Seyid Hacı Mehmet	Kâimakam	1809
Mustafa	Kâimakam	1809
Ahmet	Mutasarrıf	1809
Ali Efendi	Kethûda	1809
Abdulrezzak	Kâ'i-makam	1811
Ahmet Paşa	Vali	1820
Osman Ağa	Mütercimbaşı	1849
Musa Efendi	Mutasarrıf	1849
Mustafa Paşa	Vali	1752
İbrahim Hilmi Paşa	Vali	1820

Şer'i Görevliler;

Osman Ağa	Nakibûl Eşraf	1808
Ali Efendi	İmam	1809
Abdullah Efendi	Kâtib	1761
Hacı Osman	Kâtib	1761
Ebubekir Efendi	İrâd Katibi	1811
Hüseyin Efendi	İmam	1811
Mehmet Efendi	İmam	1811
Mehmet Efendi	Mevacib Kâtibi	1811
Hacı Ali Efendi	Muhasebe Kâtibi	1811
Halil Paşa	Müderris	1811
Seyid Mehmet Efendi	İmam	1761

Hacı Mustafa	İmam	1752
Osman Efendi	Kâtib	1820
Abdullah Efendi	Kâtib	1820
Fazıl Hasan	Kâtib	1820
Mehmet Efendi	Kâtib	1822
Hasan Mahmud Ağa	Çukadar	1820
Seyid Halil	Mübaşir	1752
Abdullah Efendi	Kâtib	1753
Mahzar Efendi	Kâtib	1822
Ali Efendi	Kâtib	1822

Bu dönemde çeşitli aşiretlerinde Adana’da varlığını sürdürdüğünü görmekteyiz 70. belgede Akcakoyunlu cemaatinden bahsetmektedir. Yeni İl Türkmenine tabi olan cemaatlerin en büyüklerinden biri olan bu cemaat aynı zamanda develeri ile taşımacılık yapmakta yaylaya gidip gelirken usulsüz şekilde kendi eşyalarının içinde tüccarların eşyalarını yetiştirerek tüccarları bac vergisinden kurtarmaktaydılar. Akcakoyunlu Cemaati mensuplarının bazıları idarecilerin usulsüz yollarla talep ettikleri vergiler ve zulümleri nedeniyle başka bölgelere göç etmeye bazıları ise eşkiyalığa başlamışlardı ¹².

Adana sancağında Demir Kapıdan Misis’e kadar toprakların ahalisinin etrafa dağılmaları yüzünden bu yerler sahipsiz ve harap bir halde kalmıştı. Ticaret yollarının ve bölgedeki nakliye işlerinin kavşak noktası olduğu için buralarda emniyeti temin etmek hayati bir önem arz ediyordu. Bu sebepten hem araziyi yeniden ziraate açmak hem de bölgenin emniyetini temin etmek için buralarda konargöçerlerin yerleştirilmesine karar verildi.¹³ Bu nedenle Adana bölgesinde pek çok aşiret topluluğuna rastlamaktayız.

2-Adana’nın İktisadi Yapısı

Adana iktisadi yapı bakımından son derece hareketli bir yapıya sahipti. Adana bulunduğu konum itibarıyla ekonomik yapıdan canlıydı.113.belgede Adana’daki esnaf

¹² Özcan Tatar; XIII. Yüzyılın İlk Yarısında Çukurova’da Aşiretlerin Eşkiyalık Olayları ve Aşiret İskanı (1619-1750), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmış Doktora Tezi, Elazığ, 2005, s.67

¹³ Cengiz Orhonlu; Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretlerin İskanı, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1963, s.77–78

teşkilatı hakkında bilgi vermektedir. Elde ettiğimiz bilgilere göre Adana'daki esnaf teşkilatları Bakıalcılar, gazcılar, mumcular, boyacılar, nalbandlar, demirciler, kadayıfçılar, semerciler, uncular, yağcılar, berberler, kahveciler, kuyumcular şeklinde kendi içlerinde birlik oluşturmuşlardır. Bu belge Adana'nın ekonomik ve sosyal yaşantısı hakkında önemli bir kaynaktır. Tespit etmiş olduğum esnaf teşkilatı aşağıda verilmiştir;

Habbazân (ekmekçiler)

Helvacıyân (helvacılar)

Sarracân (eyer ve koşum takımları yapanlar)

Yağciyân (yağcılar)

Eskiciyân (eskiciler)

Semerciyân (semerciler)

Muytabân(kıldan eşya yapanlar)

Duhâncılâr(tütüncüler)

Leblebiciyân(leblebiciler)

Nalbandân (nalbandlar)

Hallacân (pamukcular)

Debbeğan (dericiler)

Keşf-gerân (ayakkabıcılar)

Boyacıyân(boyacılar)

Gazzâzân (ipekciler)

Kadayıfciyân

Demirciyân

Sarracân

Dinkci ve Değirmenciyân

Çulçıyan

Mumcular

Uncular

Bestacyân

Senkciyân

Kassabân

Sicilde aynı zamanda mal alım-satımı, mal beyanı, mirasla kalan mallar, malların hazinede toplanması hususunda oldukça fazla belge bulunmaktadır. 53 numaralı belgede de poliçe ve havale gönderilmesi ile ilgili bir belgeye de rastlıyoruz.

Osmanlı toprak düzeninde dirlik (tımâr) topraklarının mülkiyeti devlete ve tasarruf hakkında reayaya aitti. Reayanın bu hakkı bir nevi mülkiyet hakkı ve en azından ferdi mülkiyete doğru çevirme çok müsait bir haktı. Sipahinin toprak üzerinde mülkiyet ve tasarruf hakkı yoktur. Toprağı kendisi işleyip ürünü almak hakkına sahip değildir. Ancak devlet adına reayaya işletmek üzere tefviz ederdi ¹⁴. Tımardan bahsedilmişken tımâr Osmanlı İmparatorluğu'nda geçimlerine ve hizmetlerine ait masrafları karşılamak üzere bir kısım asker ve memurlara muayyen bölgelerden kendi nam ve hesaplarına tahsisli selahiyeti ile birlikte tahsis edilmiş olan vergi kaynaklarına tımâr denir ¹⁵. Ancak Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerine doğru bu sistemde yavaş yavaş bozulmaya başlamıştı. 1808-1826 yılları Adana şer'iye sicilinde iltizam ve mukataa gelirlerine rastlamaktayız. Bu yıllar arasında üzerinde durulması gereken bir noktada vergilerin toplanması ile ilgilidir. Bu dönemde Osmanlının içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik durum nedeniyle vergilerin düzenli bir şekilde toplandığı, vergi dağılımlarının belirlendiği, vergilerin düzenli toplanması hususunda yazışmaların olduğunu görüyoruz özellikle 12,13,17,27,32,81 nolu belgeler bize bu konu hakkında gerekli bilgileri sunmaktadır. Bu dönemde vergilerin tevzi defteri altında toplandığını görmekteyiz özellikle 64,67,69,72,74,92,93,101 numaralı belgeler bu dönemdeki çeşitli vergi ve masraf çeşitleri hakkında bilgi veren önemli kaynaklardır. Örneğin 72 belgede Adanadaki çeşitli kaynaklarda alınan vergi miktarları, 73 numaralı belge Adana'daki mahallelerden alınan vergi miktarları, 92,101 numaralı belgelerde toplanması gereken iltizam bedellerinin tevzi defteri altında alındığını görüyoruz.

Bölgenin ve bölge halkının ekonomik yapısı hakkında bilgi veren bir diğer belge çeşiti de tereke kayıtlarıdır. 53 numaralı Adana şer'iye sicilindeki tereke kayıtlarına baktığımızda Adana halkının ekonomik durumunun orta halli olduğunu görüyoruz. Osmanlı iktisadıyla ilgili önemli kayıtlardan biride narhlardır. 1808–1821 yılları arasındaki sicilimizde bütün temel gıda ve ihtiyaç kaynakları hakkında 113,114 numaralı belgeler önemli kaynak oluşturmaktadır. Bu belgeler ışığında Adana halkının

¹⁴ Halil Cin; *Osmanlı Toprak Düzeni ve Bu Düzenin Bozulması*, İstanbul, 1985, s.53

¹⁵ Ömer Lütfi Barkan, 'Tımâr', *İ.A.*, C.12, s.286

temel gıda ihtiyaçlarını peynir, un, buğday, bulgur, helva, tütün, leblebi, yağ gibi maddeler oluşturmaktaydı.

Osmanlı Devleti XIX. yüzyıla gelindiğinde akçe denilen tarihi gümüş sikkenin iyice değerini kaybettiğini ve yerine guruş denilen sikkelerin geldiğini görüyoruz. İncelemiş olduğumuz sicilimizde Adana’da çoğunlukla guruş ve paranın yaygın olarak kullanılmakla birlikte sicilimizde akçenin de kullanılmakta olduğunu görmekteyiz, aynı zamanda 118, 119 numaralı belgeler ışığında bu dönemdeki altın fiyatları hakkında da bilgi elde etmiş oluyoruz. Tespit ettiğimiz kadarıyla altın çeşitleri ve fiyatları;

İstanbul altını	8	guruş
Fındık altını	11	guruş
Mısır altını	7	guruş
Cezayir,Tunus,Trablus altınları	12	guruş
Rumi	25	guruş
Nısfı	12,5	guruş
Rub-i	6	guruş
Fındık Rubiyesi	3	guruş
Yıldız altını	15	guruş
Macar altını	15	guruş
Keramise altını	14	guruş
Beyaz akçeden cihadiye	5	guruş
Adid ve cedid	2	guruş
Avarz	6	guruş

3-Adana’nın Askeri Yapısı

1808–1821 yılları arasında Osmanlı-Rus-İngiltere savaşları sürmekteydi. Aynı zamanda ülkenin pek çok yerinde ayaklanma baş göstermişti. Çıkan ayaklanma ve savaşların masraflarını karşılamak, asker ve mühimmat ihtiyacını giderebilmek için de devletin sürekli yazışma halinde olduğunu görüyoruz. Sicilimizde ehl-i şer ve ehl-i örf mensuplarıyla merkez tarafından pek çok yazışma yapılmıştır. Bu yazışmaların çoğunda askeri silah ve mühimmat temin edilmesi, askeri birliklerin eğitilmesi, asker temini, diğer bölgelere asker gönderilmesi, askeri ihtiyaçları giderebilmek için vergi

toplanması hususunda pek çok belgeye rastlamaktayız. Bu belgelerde dönemin siyasi ve askeri durumunu ortaya çıkarması bakımından Rus ve İran savaşlarında kullanılmak üzere Adana'dan asker, yük hayvanı, zahire ve mühimmat istendiğine tanık oluyoruz.

İncelediğimiz Sicilde Osmanlı Devletinin zayıflama dönemine girmesine rağmen askeri ve siyasi açıdan idareyi elden bırakmadığı savaşlar için gerekli hazırlıkların yapılması hususunda düzenlemeler yapıldığını görüyoruz. 109 numaralı belgemizde belirli bölgelerde kaleler inşa edildiği, kılıç ve tüfekler için kılıf temin edilmesi ve silahların onarılması hususunda yazışma yapılmıştır. Bu bilgiler ışığında Sicilimizde askeri açıdan bize bilgi kaynağı olacak belgeler; 6, 9, 24, 26, 28, 96, 97, 104, 105, 109, 112, 121, 124 numaralı belgelerdir.

4-Adana'nın Sosyal Yapısı

1808–1821 yılları Osmanlı döneminde II. Mahmut'un tahta çıktığı Osmanlı'nın idari ve askeri açıdan zayıflamaya başladığı yılları kapsamaktadır. İmparatorluğun türlü eyaletlerinde yarı bağımsız ayanlar türemişti. Hükümet otoritesini imparatorluğun her tarafına geçirmek için bu ayanlara karşı esaslı bir harekete geçti ve kuvvetli bir merkeziyetçilik yaratmaya çalıştı. Diğer yandan Rusya ve İngiltere ile savaşlar ve siyasi ayaklanmalar baş göstermişti.¹⁶ Tüm bu siyasi ve askeri gerilemeye karşın idari açıdan devamlılık sağlanmaya sosyal bütünlük korunmaya devam ediyordu.

Ülkenin genelinde meydana gelen bu faaliyetler 1808–1821 yılları arasında Adana'da da hissediliyordu. Adana fiziki konumu itibarıyla ekonomik açıdan iyi durumdaydı. Sicilimizden elde ettiğimiz bilgiler ışığında şehirde Müslim ve Gayri Müslim nüfusun bir düzen dâhilinde yaşadığını, Ehl-i zimmet taifesinden ala, evsat, edna, oranlarında vergi alındığını görmek mümkündür. Aynı zamanda merkezi otoritenin sağlam tutulmasını sağlaması açısından merkezden atamalar, askeri birliklerin tertib ve sevk edilmesi, mahkemeler, davalar, miras, tereke, borç kayıtları idari ve sosyal açıdan düzenli bir gidişatın olduğu göstermektedir.

Adana'da halkın günlük ve sosyal hayatta kullandığı araç ve gereçlerde tereke kayıtları büyük önem arz etmektedir. Tereke ölen kişinin bıraktığı mal, mülk, eşya vb. nin tutulduğu kayıtlardır. Bu kayıtlar sicilimizde 36.58.67.71.74.75.91.93.110. belgelerde görmek mümkündür. Bu belgelerden edindiğimiz bilgiler ışığında Adana'da

¹⁶ Enver Ziya Karal; a.g.e , s.158

halkın günlük hayatta kullandığı araç ve gereçler; seccade, kuşak, şalvar, entari, gömlek, halı, kilim, yorgan, yastık, leğen, ibrik, sini, kaşık, küptür.

İncelediğimiz sicilde dönemin nüfus tahriri yapılmadığı için Adana şehrinin toplam nüfusunu tespit edemedik. Ancak Adana'nın nüfusu hakkında bigi veren en önemli belge sicilimizde 102 numaralı belgedir. Bu belge ışığında Adana'nın merkeze bağlı mahallelerdeki nüfusu yani merkez nüfusunu tespit etmeye çalıştık. Bu belgeler ışığında Adana'nın merkez nüfusu aşağıda verilmiştir;

Mahaleler	Gerçek hane	Her hanede 5 kişi olduğunu kabul edersek	Her hanede 6 kişi olduğunu kabul edersek
Hân-ı Kurbi	69	345	414
Debbeğan	9	45	54
Paşabeni	39	195	234
Ağa Mehmet	34	170	204
Emirlü	9	45	54
Cabbarlu	38	190	228
Halhal	10	50	60
Baytimur	17	85	102
Mestan Zade	14	70	84
Kara Sofu	65	325	390
Nerreca	26	130	156
Hacı Fakih	6	35	54
Sucu Zade	15	75	90
Yorzan	35	175	210
Çukur Mescid	34	170	204
Akça Mescid	31	155	186
Hammaliye	16	80	96
Hamam Kurbi	23	115	138
Bakır Zade	21	105	126
Kantaran	12	60	72
Mermerlu	16	80	96
Bucak	15	75	90
Zımmiyan Tekiye	31	155	186
Kayalı Bağ	24	120	144
Bab-ı Tarsus	61	305	366
Tekiye Kurbi	3	15	18
Eski Çarşı	7	35	42
Harab Bağçe	25	125	150
Şan-ı Mustafa	23	115	138
Kazaf Zade	5	25	30
Sislu	13	65	78
Taşçıkar	22	110	132
Çırak	16	80	96
Derviş Fakiye	35	175	210
Hurmalu	27	135	162
Şani Zade	21	105	126
Kasab Bekir	42	210	252
Necceran	4	20	24
Körük Beri	54	270	324
Eski Hamam	103	515	618
Saçlı Hamid	27	135	162
Hanedan	8	40	48

Şabaniye	7	35	42
Cami-i Cedit	19	95	114
Hacı Hamid	21	105	126
Hızır Aliye	20	100	120
Sugediği	9	45	54
Ali Dede	52	245	294
Sarı Yakub	49	245	294
Soku Bağçesi	19	95	114
Hoca Vezir	9	45	54
Toplam	1368	6840	8208

Sicilimizden tespit ettiğimiz kadarıyla gerçek hane 1368 olarak görülüyor, Hane sayısını 5 olarak kabul ettiğimizde nüfus sayısı 6840, 6 olarak kabul ettiğimizde nüfus sayısı 8208 olarak tahmini merkez hane nüfusuna ulaşmış bulunmaktayız.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1-Transkribe Metin

Belge No:1

Müftüzâde es-Seyid Hüseyin Efendi istifa eyleyüb siz ki Hasan hâl ve istifamızda tarafımız ba-İslam înhâ olduğuna binâen işbu sene erba ve ‘ışrin ve mi’eteyn ve elf (silik)içerisinden yerlerine cenabekri kâ’im-makâm nasb-ı tâ’yin etmiş gerektir ki sekavet kîramı tevkiz ve ihtiram ve kuzzât ve kâ’im-makâm üsdatlarını tesid ve ‘izharat hadara ‘idenleri tarafımıza havaleye mübaderet ve işbu emanet kübara-i ziyade mahzat ve istidamıyla seyavet-i kirâmdan tevcihine ve gurisite ve muhtesatı sa’ire-i tahirine namıyla bir akçelerin aldırmayub sinayet-i ‘azimet hallerinde se’iyyi fuyufur zımnında şevketlü, muhabbetlü, kerametlü, yuluşal İslam ‘indallahu te’âla âlel yövmil kıyam (silik)devam-ı ömürde tezkiran selavat-ı kiram-ı adaret Hayriyeleri ‘isticlab edüb her hayreti seyidul-enam ‘aliye efzu tahiyete ve ikmal-ı İslam evrana vesselam es-Seyyid Mehmet Alaaddin el aslı hamsi elfin Ves-selâm.

Belge No:2

Kabzına şimşir kelam-ı kadim Bismi’l-llahir’r-rahmâni’r-rahim ve ba nesta’in Allahümme indina sevâ’ül el tarık vel iclaline tevafuk hayrı refik iken bil cibali cedit beyanat-ı hakika Ma’ir tarafımın el vekâbul şeriye vel hücce’il meriye kıdvetül nîzâmın abdil zenab fikriyan ‘inâyet mâibül sadet es-Seyid Hasan olunmak rızkûl sâni vel ziyani senası tevzi’ gayrî el muhaza-i veledindi vel hacet fi âhkam izmihali bulunmak Medine-i Adana mezkabûl hazreti mezlalim ve ‘avâtıf’ul-mülk ‘aliyeye ya hâlık iki bin ve doksan fi külli müracâ’at Mehmet ‘aliye el selavat vesselam hazır ve kayd fi el yövm recebü’l ferd sene selâsin ve ‘ışrin ve mi’eteyn ve elf fi mecid minel ahir vel şâyan vel şerif

Recebü’l ferd 1223

Belge No:3

Adanada Yüreğir Mutasarrıfı ibadet-i gâyet şehri âtiden iki ay tevkitiye ref' viran-ı marifeti olduğu kazasker sabık-ı ruznamçesinden mukâyyid-i şerif-i kuzzat-ı kîram divanû'l ihtiramından şer olan 'inâyet-i şehriyari ve sebaten Rafet tacidarı Mevlana el-Hac Mehmet Sadullah ve 'amillerine sabık 'ibga olub sene-i mezbûre recebû'l ferdi karar-ı gurrelerinden müddeti 'arifeye kâmil mutasarrıf olmak ricasına ba'de'l-arz sadık buyuruldu.

Belge No:4

İzzet-meâb şerif-i sûdur eşraf-ı kuzzat-ı kî'ram divanû'l ihtiramdan Mevlana el-Hac Mehmet Sâdullah Efendi kam-yâb bâdel tahiyatû'l vakfiye an olunurki Adanaya Yüreğir Mutasarrıfı Abdullah işbu sene selâsin 'ışrin ve mi'eteyn ve elf rebî'ü'l-ûlâ gayetinden üç ay tevkiyatıyla ref' ve yeri mukataa olduğun sabıkın ruznamçesinden mukayyed senaveri-i olduğun kazaskeri 'inayet şehriyari ve seyaten Rafet tacidarı olmakla bir tevcihen sabık sana 'ibga olmuştur gerekdirki sene-i mezbûre recebû'l ferd karyesinden kaza-i mezbûre müddeti arifden kâmile mutasarrıf olub beynel ahali 'icrası 'âhkamûl şer-i 'ali eyliyesiz ser cemil ves-selâm.

Belge No:5

Medine-i Adana mahallatından esnafın üzerlerine sâhih olan es-Seyid Ahmet Mustafa bil-veled fevt olub yeri hâl-i hizmet-i lâzimesi mahlûsu olmakla erbab-ı esani kadim işbu tevki'i refi'üş-şan hakani 'ali zide sallahu vecihle layık ve mahâl ve müstehak olunmayan müsibet etmeği mucebince merkûme-i tevcihi ve sadık edüb bu berat-ı hümayûn sadet-i kervanı ve yerlüm buyurulmak ve bâdel yövm merkûmu 'alisine varûb zıkr olunan esnafın üzerlerine mütevefa-i mezbûrun yerine sahibi olub hizmet-i lâzimesi merkan ve müddeti kılınmak sonra bundan akdem tevcihle mutasarrıf olagelmiş ise merkûm dahi ol vechle mutasarrıf olub devam-ı emir ve devletin re'ayayı (silik)göstere ol babda taraf-ı 'ahiresine ber vachle dâhil vakuresi kılmayasız şöyle bilesiz 'alâmet-i şerifeye 'itimat kılarsız tahriren fi el yövmi şehri muharremü'l haram sene erba ve 'ışrin ve mi'eteyn ve elf

Muhârremû'l-haram 1224

Belge No:6

İftaharül-emâcid ve'l ekarim cami'ül mehâmidvel mekarim muhtaza bi mezid inâyetü'l-melik dâim dergahı muallâm kapucu başlarından olup bu defa Anadolunun üzerine kol sureti nesb ve tâ'vin olunan kethûdayı bavebeyn hilâfetimin vekil mîr Ahmet Paşa kîrâmı mecide ve kıdvetü'l emâcid ve'l â'yan ocağı 'amirem Turnacılarından olup sürce-i mûma ileyhin mübayetine mâ'mûr kılınan zide mecide tevki'i refi'-i hûmayun vâsıl olacak malûm olaki makdumu Mosko kefiresinin zâhir ve ma'lum olan hâl ve hareketlerine binâen kefire-i moskonun kayd ve mazeretlerinden memâlik-i şahanemin kaza ve muhasır zamanında 'ibranil ve 'ismail vergücü tarafına Tuna boyuna Anadolu'nun orta koluna vâki kazalardan evâmir-i 'aliye Serdengeçti bayrakları ve başbuğlarıyla malûm el mukadder asakir-i sâire tertip ve 'ihracı hususu tenbisi ve takidi olunmuştu ancak hâin din ve devletin ve mühemmimi mülk muhâllat olan Mosko kefiresi ilan-ı cerb ile sıra bozani Vergücü mahallesinin tebası hendekani zabt ve kelâmın mertebe ve mahsusu ile mevcûd olan asâkir-i ehl-i İslam ve erbab-ı ve iskân-ı devranı kadim mahsus oldukları hâli Silistire valisi bil tekâlibûl ser askeri dûstur-u mükerrerrem müşi'r-i mefhûm nîzâmûl 'alem vezirim Hüseyin ve ve Mehmet Paşa Edâmallahu Teâla iclalehû tarafından bu defa dersadetime tevarüd iden tahriratın ve inha olunmuş olup bu suretde Mosko kefiresi üzerine sefir hazret-i esarem derkar bu sefer merkarı bakiye ber vechle kıyas kabûl müstefini tarifî eskanı olduğuna mübaşir Müslüman olan kelime-i tevhidi zikr ile ümmet-i Muhammed'in din ve namusu bin mubâyen gayretini bundan sonra durub oturacak vakitleri olmayub sakiri kebir vebayı elinden gelen vâ'si mikdarını 'icra o gönül bir 'ittifak ve tahûd kılıb 'ali el mühim eda üzerine hücûm olunarak Nasuh kıta-i fevkaniye ve havali-i şerife nübûviye ile arz olan vech medarı 'ibgâ etmek cümlemiz Mehmet mütehatim 'alışan olmakdan naşir mukaddem fermenım olan Serdengeçti bir kereyi bir noksan mabetleriyle tertib kılınan askerinin ma'da ile 'irşan ve gücü niş ve kılıca plan kefir mu'ayen ve mevcudun birkaç gün taraf-ı tahrik ve ihrac-ı hûmayun sıhat ve nesebine göre İsmâil ve ibrail vergücü vesair Tuna hevalisine kaza-i vechle divan ve'ikrar olunmak üzere bir gün mukaddem mahsus emir-i 'alışanım ısdar ve tatar ili taraf ve tısyar olunmuş ise bunlar hemen 'icareten mesareten 'irşâd olunması zamanında hizmet-i devlet-i 'aliyemizin mecrib Anadolu gerekdir sadık buyur birinin sözcü olarak mâmur ve tâ'vin kılınması lazım geldiği zaman sanki Kapucubaşı sanli evasıt-ı mezkûre ile resakir (silik)hususların bir

vakit matlûb revamına tevayir sene-i liyâkat ve iktidarın malûm olduğundan Anadolu'nun orta koluna nesb ve tâ'yin kılınmak hususuna zahir 'aliyem tâlik edib ber vech muharir Serdengeçti nazır tahkik ve 'ihracında ma'iyetinde 'istihdam için turnacı muma ileyh dahi ocak ahirim sana terfîk olunmakla mamûriyetin şimali işbu emr-i şerifim asdar verdiği 'ita olunmuştur.'İmdi ruşanımızın kuvveti ve şimdiedek muhallatı bezir-i İslamiyeye etdiği hakaret deyniye muhamil olduğu bu mahir olub ma'ir kavgasında cem-'i ahil iden mesarin olmakla şerifatın sana vaki olan vasiye tenbihatı şahanem muktezası ve mamûrun 'iktizası üzere mecalin bu taraftan hareket ve sevalinin orta koluna tevci 'azimet ile istemekte olunana ba nesb ve ta'yin ve sa'ir zikr tarafından mukaddem ve derkezar ta'yiniyle her bir kazalara vakt-ı hasıl ve keyfiyat her kimi 'ilan ve ferman bu merahim ve yine kamiliyle akdem iderki mukaddem matlub olan Serdengeçti Yeniçeri neferatına turnacı muma ileyh marifetli mertebe olan sa'ir askeri ve dahi marifetli Tahir-i zahir-i 'ihrac vesa'ir münasebesine göre mahalle-i mezbureye sevk ve 'irsal ve bundan ma'ir eli tutar ve gücü yeter ve kılınç kadar ba cümle ahali-i İslama arz olunmak mabeyn 'ali el kani üzere fi sebil-i şer karaya ve farizen 'icraya sevk ve kararıyla muktezayı gayret ve hamiyet ve 'icrayı levazım derkezar-ı sadakat-ı bezl vasi ve mukadderat itmek mutalib-i devranem ideceği ve bunda 'amil ve hareket ve irtikab ve kusur ve 'itaat idersen ve yine her nice gazabet 'azimeden sana hilafı mümkün ve mutasır olacağı şöyle dursun himmet ihraviyesini dahi müsaade ideceğiz şöyle olduğun malumun olan ber vechi meşrûh ve 'amil hareket ve infaz emri ve zahir hümâyûnum emin ve gayret ve hilafından bekayet-i 'ibga ve mübaderet sanki turnacı muma ileyhın sandığı mucib emir-i şerifim sıncı kapucubaşı muma ilayhin ra-i zahiresi üzere 'amil vech-i 'amil mahir Mehmed'in yeniçeri ve livazelerini himmet-i karyeye sevk ve 'irsâl iderki 'icrayı levazım mamuriyet sadakat mezid sami(silik)hazır ve macir nebat itmek babında ferman-ı 'alışanım ferman olmuştur buyurdumki vusûl buldukda bu babda (silk)ferâgat ve sudur olan ferman vaci'bul imtisalimin olmak mezmun 'itaatımızı be gayet hilafından mücdenet eyliyesin vakit şerifi arz kabulesi tahriren fi evâ'il şehri receb sene erba ve 'ışrin ve mi'eteyn ve elf.

Recebü'l-ferd 1124

Belge No:7

Düstûr-ı mükerrerem müşir-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhur bi'l-fikri's-sâkib mütemmim-i mehâmü'l-enâm bi'reyi's-sâib mümeahhid-i bünyânü'd-devletü ve'l-ikbâl müşşeyyid-i erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclal, el-muhfuf-ı bi-sunûf-ı 'avatıfu'l-melikü'l-âlâ Anadolu'nun orta koluna yemin ve sa'iriyle nihayetine varınca vâki ve vûzera-i 'azam ve ümerâ'il kirâm ve kuzzat ve nûvab vesair-i 'ayan ve zebatın zide kadrihim tevki'i refi'i hûmayun vâsıl olacak mâlûm olaki cenâbı taksiri kârgah halk ve tavsiye tabiriyet ferman-ı îcar-ı tertib celil-i şan ve tahrir-i şayan hazretlerinin dahil-i 'aliyen inayet-i celilesiyle selâtın 'izam nesafet 'ayân ve Haremeyn kirâm adil-i karyemin ziyar-ı fezayı oranın hilafeti ve biraye bahş erike-i saltanat olmaları ba'is ve bilad-ı 'ibad ve vesile-i indifa server erbab olduğuna binâen ve padişahın muaddelatının sakin-i zuhûr neslesiyle zahirleri ve bekâyı vaziyetinde hacet-i maşirleri zabıta-i 'aliyen mecmuen nîzâmul'alem ve rabiten kutsiyen 'icrayı umuruna 'adem ve 'ibraz vakitten ve mûalla'i erkân-ı 'ali osmaniye'nin sela'en salilesi karin-i akhiden tahrir olmakla naşı tahta 'ali necat-ı Osmani üzerine cûlus-u hûmayun-u şahanem vâki 'aliyeden beri efruz-u saltanat-ı saniyemden bir kukeb firuzi ve irtifakına 'alimen 'aliyen muterkeb anas iken la summe 'inşa hane hâlaken 'ahir matlukundan nur ebdağı sican-ı satı ve ruhtar muta'en semdanı tâli olup işbu bin ikiyüz on üç senesine mahir zi'l-hiccenin on sekizinci mûbarek cuma günü kabûlu mağribde gence-i nefş-i küfte-i tavsiye-i keyfiyat mecdiyayı kabul neceyarı ve severen ve secerani (silik)biktaru mahzarul latif Rabbi yezdani Fatima Sultan aleyh'iş-şân ömür ruhatenen 'alâ 'ila ihra divan vucûhu rıza-i mehrucud ve zeyb efzârı kehware-i subûd olmakdan nâşî bil cümlesi sakinenin hilafeten mehzuru ruş-u enat ve inşallahu tala kariben naşid ve vurunemden neşat ve daveranem nice şehzatkanın layibbu limenyeşa yuhibbu yaşı el zikru mefadan kadm menhadeyi şuhudul merine kale hayr 'adile muhibben ribayete müsteri vûnkerane olmaları hasebiyle bu 'inayet-i 'azime ve nimet-i haşimenin edayı şekli için mukarret-i kumumet had-hûyanemolan mahrusen İstanbola 'aid şerife mislü yedi gün tobanda himamediyale 'icrayı rûsum şaduman-ı müserret olmakla işbu besaret-i celilenin aktarmalık mahrusen 'avam-ı 'aliyem neşri ile kain ibadullah isseyabesi var kılınması lazımen tahtis nimet bari olmakdan naşı tebşir veladet dahi dadahir mâel benkibinin zımnında mansusen işbu emr-i şerifim îsdar dergah-ı muallam kapucubaşlarından 'iftaharü'l mecidü'l kiram mir Ahmet Arif dam-ı mecdehuya ile tısyar olunmuşdur.

İmdi bakure-i, hulkiyeyi saltanat-ı seniyemin imdat-ı ‘amir ve devlet için misail ve ‘alimen ve zahiren vasılı vesair bendekanim heza ile mescid ve mabedi ‘arayı levazım davay-ı takdim merasim hamdu sena ve dersadetimde olduğu mesellü yedi gün husus ve kalede top şanekarıyla şan ve şükûh saltanat-ı seniyem ‘îbga kılınarak zuhur-u meseret şermaniye mübaderat olunub ancak bu vesile ile re’aya bir araya fakir o ziafeye zirreyi namedi ve necceranı ‘azamet husumetin nebayet huzuru mücinet olmak babında ferman-ı ‘alışanım sudur olmuştur. Buyurursa vusûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şerifeye kıta-i sûdur olan ferman ve ‘icab el teba ve lazım el mübaşir mahzumun ‘ita itâatkar ve nail ‘amil ve hareket ve hilafından tahsir ve mübayen adet eyliyesiz şöyle bilesiz ‘alemet-i şerifeye ‘itimat kılasız tahriren fî evâhir şehri zi’l-hicce şerifesine sene selâsin ve ‘ışrin ve mi’etêyn ve elf

Zi’l-hicce 1223

Belge No:8

Kerimli Aşireti boy beyi ve sâ’ir ihtiyarlarından Hasan Paşa (silik) serv ve dergâh-ı ‘ali devletlü Ahmet Bey hazretlerine verdikleri deyn temessüktür.

Ba’is satır budurki ;

İşbu bin ikiyüz yirmi dört senesi rebî’ü’l-evvelinin yirmi birinci günü altmış bir gün vadesiyle devletlü veli’ül niâm mir Ahmet Bey efendimizin hazinesine on bir kuruşun asıl nısfı beş bin kuruş ider lazımul ‘azadenimizdir inşallahû tealâ ve imdi meshulûndan mübalağı mezkûre hazine-i veliyul niameye teslim olundu kayde-i yedinde olan temessükümüz olan tahriren emca-i rebî’ül-âhir 1224

El-hakir kethüdayı ve Abdili, el-hakir bekr kethüdayı,el-hakir Abdullah kethüdayı (silik),el-hakir Mustafa kethüdayı sarı hilafdar,el-hakir Seyid Mustafa kiramda mir asır kör Ali

Belge No:9

İzeet-me’âb şeri’at nisab eşrâf-ı kuzzât-ı kîram nüva-yı ihtirâmım ‘avza-i Yüreğir kadısı Mevlana el-Hac Mehmet Sadullah Efendi hesab badel tahiyatü’l el-vafiye inhâ olunurki işbu sene-i selâsin ve ‘ışrin ve mi’eteyn ve elf rebî’ül-ahiri karyesinden kaza-i mezbûrun umur-u kısmet-i askeriyesi cenâbın ‘icabı takvası

olunmuşdurki kethüdalığı olan hilafet-i mevtayı askeriyesi tahrir ve terkiyem ve beyân olunursa bil farizesine el şerifeye tevzi' ve teslim eyliyesin ve 'ilam es-Seyid Mehmet badel divan (silik)

Rebi'ül-ahir 1223

Belge No:10

İzzet-me'âb şeri'at nisab Mevlana şerife-i kuzzatın es-Seyid Hüseyin Efendi kâm-yab bedel-i tâhiyatü'l el-vafiye 'inhâ olunur ki ber vechi mensubu mutasarrıf olduğum Adana (silik) hanesinin umur-u niyabet-i âhkam-ı şerifesi işbu sene-i selâsin ve 'ışrin ve mi'eteyn ve elf recebü'l-ahiri karyesinden cenabın ahali-i ve takvası olunmuşdur gerekdirki ve kaza-i mezbûr kaza-i merkûmeden mutasarrıf olub beyan-ı malı icrayı 'âhkam şerifi 'alisi ve vakıf olan mevtayı askeriye muhalefetim dahi tahrir ve terkim ve beyan-ı varisine bil farizat el-şeriye tevzi ve taksim edüb cevazın şer-i kovanımdan ser mevahir ahir-i cevaz göstermiyesiz ves-selâm

El 'asri el-Hac Mehmet Sadulllah el kadı kaza-i Adana budur ki

Recebü'l-ahir 1223

Belge No:11

Vech-i tahrir-i hurûfesi budurki;

Kâ'im-makâmı olduğumuz merhûm Ramazanoğlu evkafından Adana derûnunda vâki Eğlemezoğlu Hanı demekle ve mâruf hanı bundan akdem Hasan Paşa ahzâr 'inayetlü Seyid Ahmet Bin Efendi hazeratın temasûk taht-ı 'icarelerinde dûsturlarımızı kendiler hüsnü rıza ve ihtiyarlarıyla işbu baş 'iltimasın muma ileyh Seyid Ahmet Bin Efendi hazretlerinin mâhdum merhametlü, sâdetlü Ali Bin Efendi hazretlerine ferâgat ve kasır eyleyüb ve ellerinde olan 'atik temessük evkaf-ı mûma ileyhın teslim eyledikde han-ı mezburun karyen muma ileyhın kasrı yedinden bin ikiyüz yirmi senesi şaban-ı şerifin nıfsından sene-i hatemine değin defter-i evkaf-ı mukayyid vech-i üzere muma ileyh Seyid Ali Bin Efendi hazretlerine haber olunub muma ileyh dahi vech-i meşruh üzere 'isticar bâdel tasvil hanı mezburun zabt-ı için işbu mamûl mahrusenin tahrir ve eda muma ileyh hazretlerine 'ita olunur Girne'deki keyfiyat ve necar 'aliye han-ı

mezbûr muma ileyhın zabt ve tasrifine tarafımızdan ve ahirden kârı kimesne mana-i mezhahir olunmayub hali hacetde ibraz ve ihtiyac olan Ves-selâm.

Mehmet Maraşlı Efendi Abdulaziz.....zade
Makam-ı vakf-ı mezbûr kâ'im-makâm vakf-ı mezbûr
1223

Belge No:12

İşbu bin iki yüz yirmi dört senesine mâhsuben eyalet-i Adana cizye ve ciyabet-i küçük Hasan Ağa uhdesine âhali olub ağayı mûma ileyh asitane-i 'aliye olduğuna binâen tarafından esbab-ı Hasan Ağa marifetli huzur-u şeriyede kesir olunur

Evrak-ı şâhane

Ala 0444

Evsat bundan noksa altı evrakdır. 3598

Edna bundan zuhur iden noksan sekiz evrakdır. 0712

Yalnız dört bin yediyüz elli dört evrakdır. 4754

Vech-i tahrir-i hûruf-u budur ki

Adana kazasına mahzar başlığı berat-ı şerif-i 'alışân üzerimde olmakla işbu bin ikiyüz yirmi senesi mahrum el-haremeyn kareyesinden bir sene tamamen değin zabt etmek üzere el şerifine taleb ve rakib olan kıdvetü'l el-meci'dül 'ayan sadetlü es-Seyid Halil Ağa zide mecideye sene-i sabık-ı üzere ahir vel kerim olub bedel-i el şerifi yedinden tamamen kâmil-i ahza ve kabz edüb zabt ve rabt için yedine işbu temasûk ketb ve tahrir olub yedine 'ita olunur gerekdirki ağayı muma ileyh zabt ve rabt edüb mahzur-u vesâireden üzerlerine muhazır başı senabet-i bilüb emirlerine merhamet ve mahsulatını ahzar idüb ağay-ı muma ileyh dahi tarihi temessükden bir sene tamamına değin zabt ve rabt edüb tarihimiz (silik)efrad bir ferd mani ve merahim ve mâruz olmaları vel İslam tahriren fi tarihi el-mezbur

El-Hac Süleyman metruh.....

Belge No:13

İşbu bin ikiyüz yirmi üç senesinde ba berat-ı alışân mutasarrıf olduğum hasebiyle Haleb hasibi mukâ'atası muhakatından Adana'nın Yüreğir kışlağının on altı

senesinden yirmi üç senesine gelince bedel-i itizamı Sarıçam tarafından olan mukata-i mezkûrenin mezzarlarından köşk eflakı dimekle mâruf mezzarının yirmi iki senesinden yirmi üç senesine bedel-i iltizamları ve yine Sarıçam tarafında şehrikar mukata'-i mezkûrun mezzarlarından rebi hasım kızlık iki senelik vaka-i 'ali tarafında olan uçarı mezzarının on beş senesinde yirmi üç senesine gelinceye kadar bedel-i eşrafat mukata'at cem'a altı bin altı yüz kuruşu Adanada mütesellim ser bevabin dergâh-ı 'ali devletlü Ahmet Bin Efendi yedinden tamamen ve kâmilan akza ve kuzzat eyledim ma'ir muma ileyh yedinde olan mukata'a mezkure-i bedel ahzamından bir başda bir cibade el hakim kılmadığı ecelden el celilesinden işbu mamur-u tâhvil verilmiştir hali hacette ibraz oluna Ves-selâm.

Fi 19 Ramazan Sene 1223

Belge No:14

Bahis-i tahvil-i hûruf oldur ki

İşbu bin ikiyüz yirmi üç senesine mahsuben berat-ı şerif-i 'alışan mutasarrıf olduğum Haleb hassı mukatâ'ası mülhakatından mezra-i Karain il aldı ve meymul beşik taş ve şehrikar mukata'asının mezzarlarından İbrişim ve Bakırçan ve Ahiyarlu mezzarlarından rabi hassamın bedel-i iltizamları Haleb hassı mezzarının on beş senesinden yirmi üç senesine gelince şehrikar mezzarının on iki senesinden yirmi üç senesine gelince cem'en mezra-i mezkurenin bedel-i iltizamları olan beş bin dokuz yüz kuruşu Kara Hüseyin Zade sadetlü Hüseyin Ağa yedinden tamamen ve kâmilan ahz-u kabz eyledüm muka'ata-i mezkurun bedel-i iltizamından ağayı muma ileyhden bir para ve bir hibe alacağım kalmadığı ecilde işbu memhur tahvil verilmiştir hacette ibraz olan ves-selâm.

Sene fi 19.N 1223

El-fâkir Hüseyin mutasarrıf mukata'ayı mezbûre

Belge No:15

Bahis tahvil hûruf oldur ki

Bin ikiyüz yirmi üç senesi zi'l-hiccesinin sekizinci günü tarihiyle hâlâ Adana müsta'imesi bevabey dergâh-ı 'âli devletlü Ahmet Bey Efendi'mizin dersadetimizde kapu kethüdası devletli Hüseyin Efendi'mize dini küllisi olub mübaşeretimiz hasebiyle gelüb mir müşarûn ileyh yedinden yirmi bin yirmi beş kuruş aldım aldığım meşûr yerine işbu tahvil verilmiştir vakı hacette ibraz oluna Ves-selâm.

Belge No:16

Vekil-i fukara ve serdar Adana huzur-u şeriyede mazun bil 'ifta faziletlü es-Seyid Mehmet Emin Efendi mahzarlarından betünme 'ikrar ve itiraf edüb mu'accel ve mü'eccel ile mutasarrıf olduğum es-Seyid İshak Efendi evkafında olana hane tasarrufumu kendi Hasan Rıza ve ihtiyarım ile işbu müşarûn ileyh Efendi hazretlerinin oğlu es-Seyid Ali bedaye ferağ ve kasri eyledim dedikte efendi muma ileyh Adana mahdumu tarafından bil vekale ferağ mezkûre-i vech-i muharrer kabul eylediği işbu mahale kuyûd şerle ve birle vesselam hurreyi 'alışan-ı muharremû'l-haram

Muharremû'l-haram 1224

Ne vechle ve târik olur ise 'icab ve îktiza edilmiş taksiline devr etmek lazım olmakla balada mezkûr olduğu üzere has 'ali bedeliyesine eda eylemişlerden olmayarak bi 'icab-ı îktiza edenlerin mağrifet şer ve ma'ir tahsil ve mübaşir merkûmu teslimen dersadetin emir ve teslim emrine sa'ir gayret ve senden mamûl olan kâr-ı gûzarat ve cümle levâzımına münafî olmakdan 'ilam ve tahrirat 'irsaliyle imrar ve dikkatle tahşiş mücâbenat eyliyesin sizki 'ayan ve kuzzat ve nûvabûl ser askerin bu vesa'ir muma ileyhin meblağ-ı mezburu 'icab-ı îktiza idenler mârifet-i şer-i cümle marifeti ba vech-i hane tamamen ve kâmilan tahsil ve mübaşir merkume teslimen dersadetimde 'irsal-ı hazineye amil-i teslim mezburu ihtimam ve dikkat eyliyesiz ve senki mübaşir merkumesi ben dahi mûcib emir-i şerifimle 'amil ve meblağı mezburu tahsil ve hazine-i 'amiremi teslimi gayret eylemek babında ferman-ı 'alışanım sadet olmuştur.Buyurdumki hükmü şerifimle vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref yafde-i sûdur olan işbu emr şerifi celile vacibul edbar ve lazimül imtina eylemek mahsul-u münifi üzere 'amil olasız şöyle bilesiz 'alamet-i şerifeye 'itimat kılasız el yövmi 'ışrinül zi'l-ka'de sene selâsîn ve 'ışrin ve mi'eteyn ve elf

Zi'l-ka'de 1223

Konstantiniyyetü'l-Mahruse

Belge No:17

Düstûr-ı mükerrerem müşir-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhur bi'l-fikri's-sâkib mütemmim-i mehâmü'l-enam bi'rre'yi's-sâib mü mümehhid-i bünyânü'd-devletü ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclal, el-muhfûf-ı bi-sunûf-ı 'avâtıfu'l-melikü'l-alâ hala Adana valisi vezirim Behram Paşa EdâmAllahu Teâla iclalehü 'iftiharü'l-emacîd vel mekarim el muhtassu bi mezid-i inayetü'l mülk daima dergâhı mûallam kapucubaşlarından Adana â'yanı mir Ahmet dane mecidu ve kıdvetü'l kuzzat-ı vel-âhkamı miran el-fezâ'ül vel-kelam Mevlana Adana kadısı zaid fazile ve kıdvetü'l-emâcid vel 'ayan hususat-ı elzikre mübaşir ta'yin olunan hasem silahdarlarından Seyid Hasan zide-mecidehû tevki'i ref'i-i hûmayun vasıl olacak malum olaki senki 'ayan muma ileyhın tebası kırk üç kuruş altı akçe malı ile ber vechi malikane ahdinde olan adet-i âğnam nahiye-i dindarlu mukata'atının tevcih tarihi olan bin ikiyün on bin senesinde on dokuz senesini gayesine gelince 'ibraz havalet yedi sene 'iktiza iden yirmi altı bin yüz doksan buçuk kuruş on beş akçe zimmetinde terakim edib meblağı mezburun ber-vechi teknil tarafında teshil ve hazineyi 'amireye teslim olunması 'iktiza iderken tahsili maslahat tahfif zimmet-i 'iradesiyle ber vechi muharrer dedikte olan meblağı mezburun altı bin beş yüz kırk yedi buçuk kuruş on iki akçe ezhirane havalisi için tevkifi birle made hazine-i 'amiremi teslim 'iktiza iden on dokuz bin altı yüz kırk üç kuruşun mukaddem iki defada gönderildiğın on bir kuruş furuzu nihaden olundukdan sonra kusuru (silik) altı yüz kırk üç kuruş 'aliye baki kıldığı ve bundan mada yirmi ve yirmi iki seneleri emvalinden dahi 'iktizasından ondört bin seksen altı kuruş yirmi altı akçe zimmeti miriye (silik) gerek sabık-ı mucebince üç bin beş yüz yirmi bin beş yüz altmış dört kuruş yirmi altı akçe baki cem'a zimmeti miriye 'iktiza iden yirmi yedinci kuruş yirmi altı akçenin mir-i sadet-i 'irsaline mübaderet eylemek babında işbu sene mütareke evası cema'zi'el-ûla 'ahirinden emir-i şerifim ısdar olmuşken meblağı mezbûrdan el-haletül hazin el hane birkaç vurûd itmekle hazine-i devlet-i 'aliyemde olub ashab-ı bedre iktidar ber vechi tahrirat zimmet-i mezkurenin malum olamkda an-ı hazineye tertib müsadey-i saniyem hakda huzur götürölmüş birkaç defa emr-i şerife gönderilmiş iken senki ber vechi bittane hareketine emr-i müstaferet ve saniye mamûr olub hevai (silik) 1223

Belge No:18

Düstûr-ı mükerrerem müşir-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhur bi'l-fikri's-sâkib mütemmim-i mehâmü'l-enam bi'rre'yi's-sâib mü mümehhid-i bünyânü'd-devletü ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânî's-sa'âdeti ve'l-îclal ,el-muhfûf-ı bi-sunûf-ı 'avâtıfu'l-melikü'l-alâ hala Anadolu'nun Adana kazasına vaki vûzeray-ı 'azamü'l meramü'l kerimü'l fehame oldukda vel 'ikram 'ashabil ferman (silik) el mahsun el-mezidi 'inayet el-melikül 'ala mir miranu kiram ve 'ikbalehüm vel efaze kuzatul müslimin evali valat vel yakbin refi'ül 'ilamul şeriyetin ve din ve arzu 'ilamul tabiye vel mürselim el mahzun bi-mezidi 'inayetü'l-mûlk 'ayan-ı mevalimiz zide kuzzatım ve mefahirul kuzzat vel ahkam fezaül vel kalam kuzzat ve nüvvab zide fezalihüm ve mefahirul mecidul vel ayan-ı hanedan ve 'ayan ve serdarın vucuhu memleket bil cümlesine işerleri ve söz sahibleri zide mücdehum tevki'i refi'-i hûmayun vâsıl olacak malûm olaki bundan akdem Rum ili ve Anadolu tarafından hanedanım marifetleriyle tahrir-i iraden olunan sekban mal-ı mucib ihtilal-i olduğundan derhal taraf-ı hûmayunumdan nüsha olunmuş olduğu husus-u mukademaya evamir-i 'aliyen şer-i cümleye ilan ve işar olmuş ise dahi bu mahir için hanedan-ı muma ileyhin vesair lazımı firar-ı huzura bir güne sevaniyet irade olduğu ve herkez mâmur oldukları 'imsali devleti 'aliyemi kema mâmuru matlub tavsiye-i ruhiyet vururu idarelerinde olan fukara ve vûzeranın himayet-i vaziyetleriyle taraf-ı hûmayunum için cümlelerin isticlab ve avdeti hayriyeye bezl mukadderat eylemeleri husus-u matlub da viranem iderki zahir ve 'aşikar olmakla 'ilamen ve takiben işbu emr-i şerifim ısdar ve sudur 'azami tatarlarından kıvvetü'l-emecidü'l vel akran salihî zide kadrihû 'ita olunmuşdur.İdersizki vezir-i müşarun ileyh miri ve Mevlana hanedan ve 'ayanın ve serdarın vesair muma ileyh keyfiyat-ı malumum oldukda herkez mutasır taleb olub mezmune emir ve 'irade-i şahanemi sağır ve kebir ve biey-yi ve kedaher ve keştiger (silik)'ita'at-ı Vedat şevket-i resvatı cihandarına ve rabi'ül cihan halik beraye olan ücrayı memleket ve fukarayı re'ayanın her halde himmet ve siyanetleriyle istihzala esbab esayış ve esir ahitleri emirine isti'sâb mehasin tevcihat-ı malikanem bil-ittifak-ı ihtimam ve mülâkanda 'ittifat ve mübadet eylemek babında ferman-ı 'alışan münazara olmuşdur .Buyurulması vusul buldukda nbu babda vech-i meşruh üzere şeref yafte-i sûdur olan ferman vaci'bul el beyan lazi'mûl imtisalimin mazmun ita'atkarlarıyla 'amil ve hareket ve hilafından

huzur-u cemiyet eyliyesiz şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerifeye ‘itimat kılasız tahriren fi evâhir şehri şevvalü’l-mükerrem sene sittin vr ‘ısrin ve mi’eteyn ve elf

Şevvalü’l-Mükerrem 1226

Konstantiniyyetü’l-Mahruse

Belge No:19

Düstûr-ı mükerrem müşir-i mufahham nizâmü’l-‘âlem müdebbir-i umûri’l-cumhur bi’l-fikri’s-sâkib mütemmim-i mehâmü’l-enam bi’rre’yi’s-sâib mü mümehhid-i bünyânü’d-devletü ve’l-ikbâl müşeyyid-i erkânî’s-sa’âdeti ve’l-iclal, el-muhfûf-ı bi-sunûf-ı ‘avâtıfu’l-melikü’l-alâ hala Haleb valisi vezirim Behram Paşa EdamAllahu Teala ‘iclehu ‘ifteharü’l mecidü’l kerim camiü’l (silik)el mahsumundan ‘inayetü’l-mülk vel dai’mül erkan mâlum kapucu başlarından Adana ayanı mir Ahmet (silik)mefai’rû’l kuzzat-ı ‘ahkam meran el fazıl vel kiram Adana kazası vesair Adana sancağında vaki kazaların kadıları ve nâîbleri zide feza’irü’l mefa’irü’l mecidü’l ‘ayan ‘aşar ve kabzı divanları vekilleri ve bu hususu mübaşir-i ta’yin olunan hasıl vel kiramül ‘ayan ve zabtın vucudu memleket ‘aşarları zide kadrihum tevzi’i refi’i hûmayun vel iclal olunacak malûm olaki iki yüz on dört ve on beş senelerine mahsuben mesarifi için Adana sancağına tertib olub bedel-i kaza olunan vakıf ve kapu ve şehir yerlerinden ibraz havalisi tacüt baki kılan elli dört bin yedi yüz elli dört buçuk kuruşun ‘icab iktiza edenler tahasubun emir-i şerifim ısdar ve irsal olunmağı meblağı mezburun tahsis-i emiri vakt olunması lazimedenden iken bu ana değin bir akçesi vûrud etmediğinden gayrı millet-i nizam der sa’adetde vûrud olan ‘ilamın makrumesinde meblağı mezburur ‘alışan ve kâbul üzerinde mamur kazamız buradan tahsil olacağı tahrir-i ferman olmuş (silik)emval-i miriye tahüt olmuş olduğuna mübayen zahiri merkumenin (silik)ve talibine karşı memleket olan Adana mahallesinde mizacı tevzisi bu(silik)geçenlere mikdar haseb taraf (silik)olunmuş ise ‘icab iden bedeliyesi dahi ol vecihiyle yerlü yerinden tahsil olunmak ‘iktizası vezir-i müşarun ileyh meblağı mezburun hezasını eda edenlerden muteber olmaya ‘icab ve ‘iktiza edenlerden müsrifat-ı şerif ve marifet-i mübaşir merkum marifeti cevabıyla marifetli tamamen ve kâmilan tahsil ve mübaşir merkumu teslimenb dersadeti ‘irsali ve mezbur ihtimam ve marifet eylemeğin fermanum olmayan makir istikhal nevayı işbu emr-i şerifim ısdar ve müteşerifim ile merasıl olmuşdur imdi vusulunda ber vech-i muharrer meblâğ-ı mezburun evamil

miriye tahsilat-ı ve haziney-i ‘amiremin defterlerinde levâzım civar kazaların ‘ahirlerinden kayıd ‘avahir olub sende-i el yövm-i levazımı mezbûrun valisi bulunmak hasebiyle mukave ahvali miriyesi

Belge No:20

Medine-i Adana ahalisinden olub hâlâ asitane-i ‘aliyede sakini şan-ı garib zahir Ahmet Reşid Efendi tarafından ikrar-ı el-zikri tahrir vekil müseccili şeriyesi Tatar Mustafa nam-ı kimesne-i huzuru şerde şöyle ikrar-ı nam ve takrir-i kelam eylediği mükellem merkûmu efendi Medine-i merkûme mahalinden Haman-ı Gurbi Mahallesi’nde vâki beyne-l ‘ahali vel ciran malumat-ı el hududu fevkani ve tahtani mülk menziline yekûnu İsmail’e ikiyüz kuruşunu ve yine bir bab tahtani mülk menziline dahi yakını Hatice Hatuna yüz kuruş beyn eyledikten sonra semen meb’i müşteriyen merkumuna benim ile iğade edüb Süleyman menziline yövmi iki akçe ve Hatice Hatunun menziline yövmi bir akçe vakfı beher sene müşteri olan kuruşu dahi fukaraya sadık ve ‘ita için mütevellî nesb ve tayin eyledikleri yekûnu işbu bahisû’l kûttab (silik)ibni Mehmet Efendi nam-ı kimesne eda ve teslim olunmak için bil vekale merkum olan ‘iltisab ve ‘ihbar eylediğinde her merkûme semeni bebni kabul ve temessükleri balâsına şer-i testir ve behersene elli kuruş Süleyman ve üç kuruş Hatice mütevellî merkumu edaya tahüt eyledikleri dedikde hafsen lil-mukayil malında bil taleb ketb olundu gurre-i muhârremü’l –haram sene erba ve ‘ışrin ve mi’eteyn ve elf

Muharremü’l-Haram 1224

Yedi ‘ilu zade imam efendi mütevellî-i mahaline nutk-u sulu mahâli kasab ve çelevi oğlu berberler şeyhi selmana halife Süleyman ve gayrihum

Belge No:21

Elhemdür’illâh-i’râbbil Âlemin Vesselatu vesselamu alâ Muhammedin el mebus-u li-beyan haram vel kelâm mebed işbu kitab-ı tahüt-ü nesebîn tahrir ve’amil ve tesir-i inşasına bahş olduki Medine-i Adana mahallesinden (silik)mahallesi sakinlerinden Fatma binti Ali nam hatun vakt-ı bu dünyanın kıtasını vurûd ukubenin bekasını fehm edüb el-dünya zineli ahire fehm edüb hadiseyi şuru iden Yasin Efendi hırat ‘izam olacak tahammülü hayat ve hastası mevruf sadakat-ı cariyesi şuru etdiyse

tarafından zikri takrire vekil eylediği ser kitâbul genç imam zade Ali Efendi mahdumu Mehmet Efendi şahadetleriyle vekâlet-i vech-i şer-i üzere sabit zahir Medine-i münevvere nuru el sadetü'l Ali el yövm 'ahir mütevellisi faziletlü Seyid el-Hac Mehmet Efendi ibn-i şeyh Osman Efendi hazretleri meclis-i şer-i şerife mefa'il din marifesi zahir vakfı 'ati beyan hilafetü'l 'akli kimesne 'ilamul 'ayan vel semil neseb olunan ser mahzaran Seyid Halil Ağa 'âyan-ı es-Seyid Süleyman Bey mahzarında bil vekale îkrar sahibi şerif-i eşraf sarihi mer-i edüb vakf-ı 'ati sûduruna vekil-i müvekkilem vakfen merkumenin suluku mülk sarf senki müstecim olan mahalle-i mezkureye vâki kâbul hazirede menzili şerifen bazen tarihi bazen Aişe Hatun menzili ve şimalen kapucu oğlu menzili karben sarı yakub mahallesinde olan vakf-ı menzili ile mahdud bir bab-ı fevkane ve tahtani beyt ve bir sarf 'icar müsmire gayrı müsmire kanif ve bir mikdar havluda müstemil menzilini ve hamdûl tenafi ve uluhak ve kifayet el münafil hasbeten lillahûl hamd ve taliben marzatini rabbel ahad vakfı mehic mühebbet ve hasbı sarih sarnıcı mahallesiyle vakıf cûlus edüb şu vechle şurutuyla ve tayin eylediği meram mükelleme mezbure hayavatta oldukça menzil-i mahdud-u mezkure sakin müteveli mutasarrıf olan vaktaki subî rahmaniye'den hitab-ı rica'î rasiyeti seması olan merhûm zevce-i Seyid Molla Hüseyin oğlu Mehmed ile fezara mükellim alel sera'ik müteveli ve mutasarrıf olan ahdi zamanda biri vefat iderse ahir müstefilen müteveli ve mutasarrıf bade-u vefa evladları tabiyen badel karyen badel zekven gelen evanesi 'ales-seviye müteveli ve mutasarrıf olanlar ve badel nefruz taviz ba sadet anı fahirul ziyat Cafer Paşa nevzu billah teala yövmi bir akçe vazife ile müteveli olup vakf-ı mezburenin bedel-i tamimi ve temrin fezali'ü 'alışanı gallesine cami'ül şerifenin hatibine ve 'imamına müvvezanına vasair huldâmına sarf edüb evhim hayr ile yâd eyliye iderlerse fariren en ül seva menzili mahdûdu mezkûre ve vakfiyet üzere müteveli muma ileyhin teslim olduğuna zair evkaf-ı mütevellisi gibi kabz ve teslimiydi ve yedlerine sonra vekil muma ileyh 'iyade-i kelâm edüb vakf-ı hakani 'imam 'azim ve hemen bedra-i fehîm hazretleri 'indinde sahîh iken gayrel enam olup müvekkilem için rûcu-u mesai şerifi olmayan vakf-ı mezkurenin rûcu ve kemafi levazımı mülkünü isdirdat etmek bil vekâle muradıdır dedikde müteveli muma ileyh dair cevabında gereç-i hali menvali mahur üzeredir imameyn el hemamayn hazret-i indi şeriflerinde sıhat-ı lûzumeden mukarefet itmekle anil merkuyu şerfleri üzere vakfiyetine hâkim talebi derim deyû mutasarrıfın bulduklarına badel irtikabın tezhib ve tevşihî iden hâkim-i hasım ismi Asıf Allahu nime hazretlerinin ve hazretü fuyuken ve leyline leza ve hazır edüb imameyn el himayen

hezeranın kul şerifleri menzil-i muharrer mezkurenin ola keyfiyatı nesben sıhat lûzumuna hükmü şerifeye kaza-i mezbûrun mara-i temessükün vaki bil taleb ketb olanlar cer-i zenk ve ecir üla ekfa ilel hayul kerimi el yövm vel asır şehri muharremü'l-haremeyn sene erba ve 'ışrin ve mi'eteyn ve elf mecid-i menzili 'azizül 'ayan

Muharremü'l-haram 1224

Şuhudü'l-hâl;

Hacı Mustafa Efendimiz beyzade es-Seyid Abdullah Efendi, Hızır zade es-Seyid Mahmut Ağa, Katib Kuloğlu Molla Mehmet, Arab oğlu es-Seyid Ali Efendi, biraderi Molla İsmail, kalavi nâlbândzade es-Seyid Molla Mustafa Efendi

Belge No:22

Medine-i Adana mahallatından Ağca Mescid Mahallesi sakininden veliyüd-din bin zâim es-Seyid Mehmet nam-ı kimesne kendi tarafından ihlâs vesair karındaşları tarafından vekilen meclis-i şer-i şerife hazır lazım el tevkir-i Medine-i münevverede şerifen mütevellî 'âli el yövm 'ahire evkaf-ı kâ'immakamı işbu bahs hazel küttab es-Seyid Hacı Mehmet Efendi mahzarında şöyle davay-ı takrir-i kelam eylemekle işbu efendi muma ileyhin ka'imakamı olduğu evkafı mezkûre mülâhakatından bağçe-i Adana sokağında Mirza Çelebi sokağında vâki beynel malûmatı hûdud sefer-i çavuş ve vakf edilmekle mâruf yirmi beş dönüm mukarırır bir kıta bağçe-i harabe-i mesruf olduğuna mebni kuyûd tarihi kitabdan otuz bir sene mukaddem bağçe vakfı mezkure maktuben bir sene otuz kuruş 'icaret vermek üzere müceddet ebna buyud ihdas 'isticar kuruş edüb evlad ve velade mutasarrıf olmak şartıyla bin yüz doksan üç tarihiyle evkaf-ı mezkure ka'imakamı olan Mustafa ve Ali nam-ı kimesnelerinden bir kıta-i temessük ahza ve 'ali ve kıta'i mutasarrıf olmakla 'indesine ve den beru efendi-i muma ileyh bizlerin bağçe-i vakfı mezkuresi zabıtlarımızda muhaneat ider sual olunub takrir-i tahrir olunub muceb-i şeriyesi muradımızdır dedikde gıbbel sual ka'imakam muma ileyh efendi dahi cevabında işbu mezkure ve vakfı şerifenin iki yüz bir tarihinde ka'imakam olmuşdum medayı mezbûrum babası mütevefayı merkum zaim Ahmet bizim vefatımızda mutasarrıf olduğundan başka mukaddem dahi bağçe ve kaza-i şerife vech-i mezkûre üzere mutasarrıf olduğu malûmum vekilidir (silik) merkumeden ber vechi muharrer-i müdaelesinde mutabık beyan taleb olundukda badel vel müstemil şeriye isyan zuhur alel imtihan etmeleriyle medayı merkum bil beyan şeriye maruzasından

men ve refi yerlü mahir el vaki bil taleb ketb olundu hurire el yövmil selasemin şehri
rebi'ül-ahir sene erba ve 'ışrin ve mi'eteyn ve elf

Rebi'ül-âhir 1224

Şühûdul-hâl;

Hâlâ mezun bil ifta fazilesi es-Seyid Mehmet Emin Efendi, Kara Halil Efendi
zide fazlehu es-Seyid Mehmet Efendi, ser mahzaran es-Seyid Halil Ağa, Katib
mukayyed es-Seyid Süleyman Hulusi Efendi mahdumesi, ketb müvekkele kul zahir
Mehmet Efendi ve gayrihum minel hazar

Belge No:23

Medine-i Adanada Tarsus kapusunda vâki Sucu Zahir Hacı Mustafa Ağa bina
eylediği cami'i şerifede vazife-i me'ine ile imam olan mir zahir Hacı Mehmet nam-ı
kimesne yirmi beş senesinden mütecâviz mâhsulu tahsil zımnında diyar-ı ahire gidib
Rum ili cenabında tehil ve tevzi edüb bu tarafı kelimeleri mahâl-ı kabulünden olmakla
hizmet-i lazimesi hâli mukata'a olub cema'at-i müslimeye ferakent ve perişan olduğun
mahalinde meclis-i şeriye cema'at-i müslimden cem'i kafiru cem'i kesiru masufel kelim
kimesneler haber verilmeleriyle emanet-i mezkûre mezbûr Hacı Mehmet'in üzerinde
ref'i olunub yerine enbab-ı müstehakından işbu ref'i tevki'i ref'i 'alışan-ı hakanı Seyid
Mehmet halife bin Seyid Abdullah huruç eylemek müstehak olamağın emaneti
mezkure-i mezburun rahneten tevci' olunub yerine müceddeten 'ibraz-ı şerif-i 'alışanım
verilmek babında nebi-i Mevlana Seyid Hasan zide 'alihim arz etmediği mucebince
merkume-i tevciye sadık edüb bu berat-ı hûmayun sadetimizin makurunu verdim ve
buyurduktan sonra el-yövm merkum Seyid Mehmet halife bin Seyid Abdullah'a varûb
zıkr olunan cami-i şerifede refi' olunan mezburu hacı Mehmet'in yerine âhkam olub
hizmet-i lâzimesi mer'i ve müreddi kaldıktan sonra ve vazife-i mukayesesıyla
mutasarrıf olub vakfin ruhi ve devamı önder ve devlet-i mecun re'ayamız müdavenet
göstere ol babda ref'i olunan mezbur tarafından ve taraf-ı 'ahirden ber vechle dahil ve
taviz kılınmasıyla verilmeyüb 'alamet-i şerifeye 'itimat kılalar tahriren el yövm el 'ışrin
min şehri seferü'l-hayr sene erbe ve 'ışrin ve mi'eteyn ve elf

Seferü'l-Hayr 1224

Konstantiniyyetü'l-Mahruse

Belge No:24

Medine-i Adaya vâki Taştmean Mahallesi'nden Karabaş oğlu nam-ı zimmi meclis-i şer-i şerif hatır lazım el tevkirde yine mahalle-i (silik) burada mürd olan ardeten nam-ı zımmiyede on üç senesi mukaddem ahz-ı 'itamız olub ikiyüz on bir senesinde 'ahaliyi miriye nam-ı nasraniye ile mezburu zimmi iki yüz kuruşluk temessük verdiler hâli zimmetlerinde bâki hükmü talebi derim deyü davay-ı mezburu miriye temessük verdiğini ikrar lakin tevcihini razı olmayub niçün benden habersiz temessük verdin benim olmakdadır dilinme yokder deyu takrir eyledi ve bir müddetten sonra mezbur zevce-i zimmi mürd olmakdan cûvel hazır bil meclis olub ricayı Müslüman ve zimmiler huzurunda tesbiri olundu yalnız koca hançeri devr olundu benim evveli nefahiri ve dinim deyu refi'etdikde beyn-i havali olunub rîcal-i müsliminden Seyid Hasan Bin Resûl ve veled Murad nam-ı zımmide şahadet edüb bizler bu hususat şahidleriz mezbur urudun zimmi murad olmakdan evvel-i hazır bil meclis oldular bizler dahi meclis her hazur iden mukaddema olan devr-i şer-i ile ödeşti tekrar murad olan kuruş-u zimmiyer yetmiş beş kuruş bir kile hintaya hançer devr olundu ve mezbur Krabaş oğlu kabul eyledi mezburu miri nam-ı nazıra yine her bir pra hakkı kalmadı zimmetine îbraz eyledi deyû Adanaya şahadet edenlerle mezbur Karabaş oğlu zimmi miriden men ve ref'i birle el mahsulu vâki bil taleb ketb olundu fî gurre-i şehri cemâzi'el-evvel sene erbe ve 'ışrin vmi'eteyn ve elf

Cemâzi'el-evvel 1224

Tiryaki Bey, çeşmizade Molla Mustafa, mahsur-u mecmun batuk beşe ve gayrihum minel hazar

İftihârü'l-e'âli ve'l-e'âzim muhtarû'l-ahali ve'l-ekârim el-muhtssbimezid-i 'inâyeti'l-meliki'd-dâyim derkar mir 'ahir-i evvel tebası olan Cabbar zade mir Süleyman ve 'amirü'l mecide tevki'i refi'i hûmayun vasıl olacak malûm olaki ittifak-ı ile verilen takrir-i ol babda şerifin senvi olan kıta-i cihandarı nam-ı mûktezası üzere kavmi din ve devletin için tüfenkçi askeri tertibi zamanında 'ahide-i sadâkaı 'ali olunan mahalle-i Adana eyalet-i dahi dâhil olmayan valilere mahsus olan seferiye ve hızırıye mütemalik şehriyesi 'asker-i masrafına tahsisen ma'in olan daize ve mevayet hizmet-i mübaşir ve fermanım o şartıyla zikr olunan

Belge No:25

Adana eyaletinin idare ve askeri tertibi asker-i ‘ahali takviz olunmakla ‘ila mecun tayin olunmuşdur buyurdumki hatt-ı hûmayun ‘inayetimize sudur olan ferman-ı celil el kadim mucebince zıkr olunan Adana eyaletine ber vechi şûruh sene-i mutasarrıf olub ‘idaresi ve askeri tahriri hususlarında himayet ve sinayet-i ra’iyet babında vuku ve refi’i tadiyat ve mezalimde bir fermanım olan hizmet-i ‘aliyemin olunmasına tekabülünde bedel-i ‘iktidar ve şayan eyleyüb minbad fukarayı ri’ayet sakin vilayet ve memleket ber vechi ta’lim teaddi ve kaza-i kelamına münasır ‘ayan vakt-ı vasıl mauriyet ‘istiklalin mabeyn sûdur iden vel ikram-ı ‘alışanım vezire ‘amil ve hareket eyliyesin (silik)kılāsıntahriren fi el yövm el mezbûr vel şehri şa’banü’l-muazzam sene selasin ve ‘ışrin ve mi’eteyn ve elf

Şa’banü’l- Muazzam 1223

Belge No:26

Şerif-i şî’âr Adana eyaletinde vâki kazaların kadıları faziletlü efendileri zîde kaza teslim müslimin ve kıdvetül ‘ilamı el müteccini mezun bil ‘ifta vilayetül (silik) ‘irade-i teslim umuru ahalilerin badel İslam ‘inha mefahir el mesul vel ferman-ı ‘ayan olan zenabetin ka’im-makam nâkîbûl eşraf ‘azimetlü mukaderahim vesair aşarları varub tahüt-ü avam isabetleri badel selam an olunurki hattı-ı hûmayun şevket-i makrun Adana eyaletinde müceddeten tüfenkçi askeri tahririne mâmur temiz olarak vel-i mahsusu olan sefer-i ve hazır-ı mütesellim asker-i masrafına tahsisen mabeyn olan ca’iz ve hizmet-i mübaşir ve haric-i ferman tarafımızdan verilmek şartıyla eyalet-i mezkurenin ‘idare-, mütesellimin ba ferman celil-i’aşan ‘icale ve teflis nûfuzun (silik) tarafından dahi bir teslim nasibi mükteza olduğuna neba bundan ‘akdem mütesellim olan dergah-ı ‘alışan kapucu başlarından kıdvetû’l hacet vel ayan-ı sadetlü Ahmet Bey zide mecide yine müslimin nesb ve ta’yin olunmakla ‘imdi gerekdirki bundan sonra dahi mir-i muma ileyh müslimin bilüb şer-i kanun münafık vaki olan ma’e ve hususlarının ruvi ve marifetiyle rivayet ve rızasında haricic hareketten tevki-i ve mübaderet iderki bir mazuf emr-i ‘ali müslimin asker-i masrafına tahsisi kılınan seferiye ve hazırıye ve ‘aidat sa’ir (silik) zabt ve rabt ettirüb bil nifak fukara ve zü’afa ve sakin etmeğin baş hali ve emin vesa’ireleri mucîb hal-i tebasının istihsaline ihtimam vuka’at mezburesi siragat eylemesi

babında işbu buyuruldu tahrir ve muma ileyh kaza olunmuşdur ise şahane-i vusûlunda gerekdirki vach-i meşrûh üzere hususu mezburda vakt ve mucib buyuruldu ise ‘amil-i hareket ve hilafından bikayet temas-ı mücabenat eyliyesiz.

Fi 19 N. Sene 1223

Belge No:27

Bâis-ı tahvil budurki;

İşbu bin ikiyüz yirmi üç senesine mahsûben hâl-i eyalet-i Adana valisi üzerine rûz-nizam devletlü Hacı Mehmet Hızır Paşa efendisinin eyalet-i merkumesine otuz üç bin kuruş seferiye akçesinin tahsiline ba ferman-ı ‘aliye mamuriyetimiz hasebiyle Adana sancağının eshamı olan on altı bin sekiz yüz kuruşdan alarak hesaba yalnız beş bin kuruş teslim etmek üzere efendimiz ahz ve kabz eylediği la eclü sene tahvil vekil-i fukarasında ‘ita olunursa vakt-ı hacette ‘ibraz-ı ihtiyar olan ves-selâm.

Muharremü’l-Haram 1224

Belge No:28

Sadet-i makrumum müceddetü’l ecda’il lazım cami’ ve hane-i el muhdas nuridi ‘inayetü’l mülkdanım dergah mâlum kapucu başlarından Adana paşası Ahmet Bey dane mecdehu ve mefa’irü’l kuzzat vel hükkâm ma’en el feza’il vel kelam Adana eyaletinde vaki kazalarının kuzzat ve nûvab zide fezâlihûm ve mefa’irü’l emasit vel ‘ilam-ı şer-i vel ferman ‘ayan ve zenabetin vûcudâ memleket zide kudretim tevki’i refi’i hûmayun vasıl olacak malûm olaki işbu iki yüz yirmi üç senesi şehri cemazi’el-âhirin dördüncü mûbarekesi hamis günü bil ırs vel intikal vel istihkak tahüt-ü ‘ali necat-ı Osman üzerine cûlus-u hûmayun meyanı makrunu şahane-i vaki olub mir sedaret ‘azim ve hitab vekalet-i kûbra-i kebir orduyu hûmayunum şer-i asker-i olan ‘istivra-i kerem (silik) nizâmul ‘alem nizâmû’l münazim ‘ilmım Mustafa Paşa EdamAllahu Teala îclâlehü ve za’if ba teyid ‘iktidara ve ‘ikbale istiklal nam ruhsat kâmil malikanem ile ‘ita nüfûs olmuşdur ve hitaben münaber nam-ı hûmayunum ferman olunmak sefer-i memurlarından her bir mâmur mâmuriyetimiz tatbike ‘icra eylemek vesa’ire mâmuruna huddamı yerlü yerine mamuriyet lazım ‘ibga etmek içün cûlus-u hûmayun hayret makrumun işaret ve ‘ilan suyufıta işbu emr-i celil el kadim ısdar ve ‘ali cenabül ‘isticali

hevace divan-ı hûmayundan mektûbu defter-i hilafından kıdvetü'l mecidü'l 'ayan ra'if zide mecredi ile 'idare ve tisyar olmuştur. İmdi sâğır ve kebîr dahi vâzi şerifeden din ve devlete hizmeti malumum olub hilaf-ı hareket iderse (silik) takrir iderki kimesne-i salimi deyüb rıza-i 'alihin ve rıza-i şahanemi tahlis-i mâlum (silik) hareket ile hacet bulmaya hakir za'ir olmakla ona göre 'amil ve hareket ve cûlusu hûmayun (silik) ve herhalde tahsil (silik) padişahanem vefat-ı devriye-i cenab rabb-ı izzet olunan (silik) ri'ayet ve 'iskan memleketi kamiliyle himayet siyanetleriyle taraf-ı hûmayunum için 'istihlab 'avdet (silik) hurur vasî ve kudret eylemek babında ferman-ı 'alışanım sudur olmuştur.

Buyurdumki vusul buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şereifeye kat-ı sudur olan ferman-ı 'icabûl teba lâzımü'l müslimin mezmun 'ita'atkar ve nâil-i 'amil ve hareket ve hilafından huzur-u mücabenat eyliyesiz şöyle bilesiz 'alamet-i şerifeye 'itimat kılarsız tahriren fi 'avasıl şehri cemazi'l-evvel sene selâsin ve 'ışrin ve mi'eteyn ve elf

Cemazie'l-evvel 1223

Belge No:29

Mefahir'ul kuzzât vel hükkâm me'adinûl feza'il vel kelâm İçili sancağında vâki kazaların kuzzat ve nüvâbı zide fâzlehûm ve mefahirûl emasil vel akran 'ayan-ı vilayet zide kadrihum tevki'i refi'i hûmayun vâsıl olacak malûm olki hâla Adana vilayeti ve bil 'istiklalen bahri sefir boğaz ser askeri dûstur-u mükekerrem müşir mefhûm nîzâmul 'âlem vezirim Hacı Mehemet Hakkı Paşa EdamAllahu Teala iclâlehu seferber olmak münasebesiyle masiraf seferiyesinden medarûl zamanesinden eyalet-i Adana vâki kazalarında vali için seferler kuzatta ta'yin kılınan üç bin kuruşu murad-ı seferiyesinin bin ikiyüz yirmi üç senesine mahsuben ra'ış sene kaza-i mahrumu 'itibar olunarak kazlar mallarına şurut-u seferiye mucebince defter tevzi' ve tahsil ser asker müşarûn ileyh tarafından kabzına mâmur ve teslim olunmak için bundan el mecidûl kirâm emri şerifim sudur olub ancak eyalet-i merkum dâhilinde ka'in sancağına vâki kazalarında vali için mertebe olan murad-ı seferiyesinin tahsili sizki Mevlana vesaîr muma ileyh size hitaben emr-i 'alışan hazır ve yine mütevakıf ideki beyanlı sabıkları olduğu ve cümle karşı eyaleti olan Adana mahallesinden mahir-i menziye salimi mucebince levâzım budurki vâki kazaların ve ili için mabeyn olan sefirenin sene-i merkume-i mahsuben

şurut-u seferiye mucebince kazalar ‘amillerine feza’i tevzi’ ve thsil ve askeri müşarûn ileyh tarafından kabzına mâmur olan (silik) olmak için emr-i şerifin memdurunun müşarun ileyh kapu kethüdası ba tahrir istidali eylemekle vech-i meşruh üzere (silik) olunmak fermanım olunmayan ‘imdi sabıklarda olduğu vechi Karasi Eyaleti olan Adana mahkemesinden mahreci mâmur ve menzûbu pusula mucebince liva’i mezburda ili için mabeyn olan murad-ı seferiyenin sene-i merkume mahsuben şurut seferiye mucebince kazalar amellerine defter-i vâzi tahsil ve ser askeri müşarûn ileyh tarafından kabzına mâmur eda ve teslim olmak matlûb kıta-i malikanem olduğun dimekdir ve mukarrer mikdarı ziyade akçe tahsil sziki Mevlana vesaîr muma ileyhsiz malumum oldukda ber vechi meşruh ‘amil ve hareket eyliyesiz ferman-ı ‘alışanım sudur olmuştur vusûl buldukda bu babda vech-i meşruh üzere şerefiye gayet ferman ve ‘icbal teba lazım el mütesellimin mezmun ‘itaâtkâr vasi’i ‘amil ve hareket ve hilafında tevki’i sadet eyliyesiz ‘alamet-i şerifeye ‘itimat kılasız muharif evâsıt şehri recebû’l-ferd sene selâsin ve ‘ışrin ve mi’eteyn ve elf

Recabû’l-ferd 1223

Belge No:30

Mütevefa-i Salih Paşa Hazretleri’nin vasiyetnamesi suretidir.

E’uzi bi’l-lahi mine’ş şeytani’r-rahman i’rrahhim el hamdü li’l-lahi rabbil ‘alemin ve selavat-ı vesselam Ali Resûlüne Muhammed Alihi ve sahbihi ecmain erbab fehmi ezan ve ziyare eshabı bi ilm ve hevadı imlete hafî ve tesir crh-i berrin muhit-i fena zerre-i bir hebab ve rûyu zemin bila ile her dem harâb olub tahsiratında vûku ile dâimi kebir ve farş anbarûl veday-ı senki die temkenaz ile mezhûl el vûcuh binayı dün berane deyilsinhimmet-i necaset efane bir ihsan-ı ‘ibga vakıbûl vâki temessük ukubet-i gam ve rahmet nihayeti (silik) derkarıdır. Her kankı bermar hemen ağış her gülü nice savuş şitabı civarlarının (silik) getirirmi ömrü mezkure ve bahar hazanı ve bil kararı rahiyetel ‘ahire ve maksadı her bir kahırın el daniyeniz mezburatü’l-haram hevası üzere evhar-ı zahire eylemekden gayrı nam-ı fahifesi olmayub ‘akıbet-i bu retayı bekası haşmet-i esrun gürzi gezrûla vel aktı hitamım fira-i mertebesinden ‘azimetde rahî ışıının ırsen mehız emir mukarir olunmayı olrahi bil hatır ru’iyet-i innel mazerde ağmalı salimeden ezveki buruhemden vekil-i emr bi meksebet rehin-i sadukasına varlık kılınan hasenetden başka iniş ve muharrem bulunmasına vasıl vaziyet ol medlûl bir hânidar aklı

salim fehmi gayrı sakime lazım ve muhakkaktır ki cellehi himmetini usûlu sarf iden tamamen nazır maliyeyi vûcuh gayret ve kuvveti beyine taraf ve ibadet hazır-ı kasır edüb tahsil-i hayat iderim ve tekmi-i saâdet şer-i cedidesiyle eyliye öyle olsa hurûfen mevcud akli nişandır ve ‘azat ve zenkeniyeden henüz nûfuz çeşnidar iken tenhizar ruza meva’ada için ‘amele haberiyye sami itmek elzem hâli necat sebat itmek dahi hasbel şuru eyasım olmakla günden muhtaç mefharet şu vech vâsiyet ideceği tarihi levatıma bin yüz yetmiş sekiz senesi olub ‘amentu billahi ve mela’iketihi ve kütibihi el yövmil-âhiri ve bil kaderi hayrihû ve şerrûhi min Allahu Teala vel bahis badel yövm hevan el rabbi ziyadin ‘ibatımın lae ve fira muktediri bi şak ve kemen vel tebba vessahu ‘alel ‘ade vel şehrin Mehmet Abdu Resûlu küllema yaşa efzu ve revzayen olarak ‘iktizayı ‘itikaz maruzat hayt ile her ne vakt nesfil el neşri isim hemen fena ve ‘azim ve erbab olur isem zır ve sit namında ‘ali ‘alel ‘infira tafsil olunduğu üzere me’in ve gayrı me’in vasıtam tenfiz ve ‘icra eylemek için büyük haniyem mahcûb karyem vasiyetim muhtıra neseb ve ta’yin atayıb malumeden ‘ikraz ile yirmi bin beş yüz kuruş kifayen ve emanetin teslim olunmuştur. Hakk-ı ‘aciznemde mütâlik lûtf ve merhamet bezil takibat buyurmayarak vech-i vecihe şer üzere yerlü yerine evvel müstehakına tevzi’ ve ‘ita olan minel ‘ayan ‘inha sahir fakat ‘iyan ise nüvel müfakart istimallerinden hasadımız olunmakla rağbet iden mümin karındaşlarından dahi rica olunurki tenfiz vasiyetim hususunda mu’avenat ve himmet buyurulur vel muaffak vel mürşid

On senelik salavatı ra’item için verilir bir senelik salûh

Kıyye

2160

Kefaret-i yeminem için ‘azat olunmak üzere alınacak kul tebası nefer

guruş

1000

Sene-i kefare-i yeminem için otuz nefer fukaraya nısfı sa’i bahası olmak üzere veresiz

beher

Tane

200

Kefaret

Tane

20

guruş

490

Kefaret-i yeminem için on fukarayı ‘azad olunacak bir nefer kul bahası

guruş

500

Bir vakit için nısfı sa’i bahası her ne ise vekili haseb olunub verilir tahminen

Kıymet

guruş

1404

Tane

20

guruş

14040

Yine kefareti yeminim için on fukarayı kesbel bezerler ve tekrar nısfı sa’i fukaraya müddet verilen

Nefer

10

guruş

700

065

765

Kisve ve baha buğday baha

beher

Aded

100

Evası lazım olan zekâtımın eda olunmuş ise ihtiyacı ‘iktizasına göre fukaraya verilen
guruş
2000

Kılınmış sarfına hatır ve nezaverat ve karyem

Fıtır 70
Nezaverat70
Kurban 70

210
Beş yüz ‘aded kurbana sunum için beş yüz nefer fukaraya verilen
guruş
325
Hukuk-u ‘ibad için emanet ile olmak üzere ‘iktizasına göre fukaraya verilen
guruş
7270

Mürrete ömrüm hâseb olunub on iki senesi sebavet hükümüne ‘ihrac ve bilad
kâ’im-makamı için verilecek mübayen ridye-i müddeti dahi ‘ikraz olundukdan sonra
baki ‘amirim yine bâli olursa her vakit için nûfuz için sahir olarak devir yeri selavat
kılınmış zebat ve kurba ve fitre ve rûzul istemeyüb hukuk-u ‘ibare için üçbin beşyüz
devri derki fukaraya verir

guruş
1000

Cem’a Yekûn
27660

Bil hayrı mahir olacağı üzere bu vasıta-i ‘acizanem tekayütüne ‘icraya sami ve
himmet eden mümin karındaşlarımızın hukuku hazretleri ve yine mahrur ve menun
eylemeyen mücaremet Seyid el mersalimin

1237 senesi

Belge No:31

(silik) ‘amir ve ahd ve ahza eyleyüb sudûruna deġin set üzerine malumede davay-ı suduruna deġin üzerine malumede davayı ‘ali osmaniden mübâreki islamdan mahalle-i merkumesi vâki malûm taraf-ı hususu kazamıza şerifen ahrar olunmak vezir-i hevacemin malları ve taraf-ı râmalıyen muma ileyh mahdud bir bab muhâkatı verir muhazır maliyesine müstemil malikanemiz mahalle-i menzilimi ne mahale alır ile kâfir vel ol vâki vel münâfik tarafından îcâb ve kabûl haremi mucîb ve şurût mübayen-i mütalibden ara-i sahib sahih şer semeni misli yüz on beş kuruş işbu meşruhu tevzisi teslim ve temlik eyledikde olduġu ber vechi muharrer emir ve kabûl ve teslim mealik ettikten sonra yetmiş yüz on beş kuruş bundan âkdem tamamen ahz’ü kabz eyledim menzili mahdud mezkure şer’i mezbure (silik) meram-ı hususu tarafdır lâkin bâş tahavvar-ı mülkiyet üzere masiraf olunan benim ‘âdemi ve müdâhelem kalmadıkda mezkure-i mezbur defter-i ber vech-i muharrer îkrar-ı meşruhu el maduru merkûm ve cîhan bi hak eylemek babunda ‘istima bil taleb ketb olundu haremi el yövm ‘erba ve ‘ışrin beher rebi’ül ula (silik) mi’eteyn

Şuhûdül-hâl;

Vel kâtib es-Seyid Halil Mustafa Aġa, Molla Aahmet Mehmet, İbrahim Beşe, İmam mahallesinden Mehmet Efendi, İmam Zade Seyid Mehmet Efendi, Memure-i Seyid Hacı

Belge No:32

Medine-i Adanada Harab Baġçe Mahallesi sakinlerinden işbu refi’ül küttâb Seyid Abdul Nebi Seyid Sinan bin Mehmet nam-ı kimesne-i meclis-i hatır lazım el tevükkerimi Kasab Bekir Mahallesi sakinlerinden Hatice Binti Ali Beşe nam Hatun vekili mecid hâlâ zevce-i Molla Hasan bin Mehmet nam-ı kimesne mahzarında bil verase üzerine davay-ı ve tevk-i’i kelam iderke bundan ‘akdem Akça Mescid mahallesi sakinlerinden iken mütevefa olan Fatma Binti Hacı Halil nam-ı mütevefanın dedesi Hacı Halil benim dedem mezkûr Mehmet ile li evebeyn karındaşları olub babaları ismi receb mukata’a resimleri kara kışla mezrasından olmakla nam-ı hüccet-i esnabı benim ‘amir dedem olub veraset-i eylediġi işbu merkume Molla Hasan mükellemesi derecesi mezbure Hatice Hatun cent ve zivamı erhan varatı olmak hasebiyle ne ki bu tebâne

mezburu bâki teslim muhaneat ider sûal olub tekriri ve tasnifine ismi olmak mevadımdır dediği gıbbe-sûal ve kaybı înkâr medair-i merkumeden ber vech-i muharir davasına mabeyn nâib taleb oldukda edval-i ‘iclar-i hâli mütesellimi es-Sseyid Hasan bin Murtaza ve Seyid masuf bin Hamit nam kimesneler la eclı meclis-i şeriye hezeran olub ‘abûl şehremini el hakiki müdâfa’i merkumede dedesi mezkûr Mehmet ile marifiye olan kıta-‘i sefer-i nam Hatice nam Hatun lalası mezkûr Hacı Halil el yövmi karındaşları olub babları melamı receb ve mukata’a resimleri kışla-i nahibesinden olmakla muhabbet-i el saviye el nasibi mütevefa üzere Fatma Hatun mühim zadesi olub ‘irşadı peyapey ider bizler tevazusu ber vech-i üzere ‘amir-i mezbureye işgal ider bizler bu hususa ber vech üzere ‘amir zadeye olduğuna her birimiz şahadet dahi ideriz şahadet-i şeriye eylediklerine badel te’addi el vakit şahadetlerimiz (silik) her hâseb-i şera’atim merkum Syid Abdul ta’if ‘amir zade olduğu (silik) olmakla merkumede merasimi (silik) yerlü haberül vasûf bil teba kebir olunur (silik)

Belge No:33

(silik) Mehmet bin İbrahim nam-ı kimesne meclis-i şer-i huzuru ‘ihram buyur ve ‘arş-ı marûf-u kuvvet erkân olasin ‘ahz’ü kabz emin bab ‘amil-i sadet mahruzatta üzerine vûsul ve takrir-i kelam edib tarihi kitabdan on gün mukaddem kuvvet olan merkum ol münellefa nam-ı mütevefanın dedesi merkum zahir nam-ı mezkûre İbrahim ile karındaşları olub babaları ismi berat-ı ferman resimleri yanık nam-ı karyeden olunmakla mütevefayı merkum Hamit Ersin Beşe el nasibûl mechûnunda benim makam-ı zadem olub ve erşat-ı sa’irin edib bundan hak ve ‘arş ahiri yoğ iken işbu ‘ahali muma ileyhdeki mütevefayı merkumeyi zabt-ı ‘alimeden ‘imtina ider sûal olunub takrir-i tahrir-i tebasına şerif olunmak Murad budur dedikde ‘ab-ı sûal ga’ibûl ‘inkâr müdafı’i merkum Seyid Mehemet’den davasına mabeyn beyan-ı taleb oldukda edval-i müslimden olub mutabıkların Saroz Geçidi ağalarından ‘ayan-ı belde-i Hacı Battal Mehmet Ağa Mehemet ta’ifesinden Fatima Binti Yusuf sofı beşe hatunlar li-eclı şahanem meclis-i şer-i hezeran olub badel ‘icdihâtı el hakika işbu merkum es-Seyid Mehmet kiramesi mezkure-i İbrahim ile alemdar Hüseyin Paşa İbni Yusuf bin nam-ı mütevefanın dedesi mezkuresi ile el yövm karındaşlar olub bab-ı salimûl ismi Abdul (silik) ismi Yakubdaş ve muka’a resimleri yanık nam karyem olunmakla bu vechle hacet mensûb nesebiye ‘amir-i zamiresi husus-u evrakı olub müddet-i mezbur-u ‘isabet

bundan gayrı arş-ı ahir olduğu mahir değildir karar-ı bizler bu hususu vech üzere şahadetlerin ve şahadet ideriz her birinin idare-i şahadet-i şeriye eylediklerinde badel ta'dil vel tezakir-i şahadetleri hayır-ı kabûlde vâki olmakla bir mucibul şahadet mea'i merkum kuvvet olan Alemdar Hüseyin Paşa 'amir-i zamiresi olduğu şer-i kitâbet ve zhir olmakla (silik) mezbur ve 'irşa'i merkum dahi Salih Ağaya muma ileyh tabirli makamı bil taleb ketb olundur hurire-i el yövm rebi'ül-ahir sene erba ve seb'in ve mi'eteyn ve elf

Rebi'ül-ahir 1227

Şuhûdül-hâl;

Sakin-i civar-ı zamir-i 'âlîde Mehmet Ağa, Seyid Hasan Ağa turnacı, Kalalı Zade Mehmet Ağa, Abdullah Beşe, Ağazade Mehmet Efendi

Belge No:34

Medine-i Adanada Çukur Mescid Mahallesi sakininden işbu hafız'ül el küttab EdamAllahu Teala Hacı Hasan nam-ı kimesne meclis-i şer-i hatır lazım el şerifede yine mahalle-i merkume-i sakineden Seyid Ahmedin ismini Mehmet nam-ı kimesne mahzuratına mal-ı hâl davayı mezburu kelim edib tarihi kitabdan üç bin mukaddem vakit iden pederim 'amir Hasan oğlu demekle şehri sa'ib olan Abdul Hacı 'amir Seyid amirem mütevefa hali hayatında ve kâmil sıhatte benim validem kara mirim nam Hatun cariyesi olmakla kâr-ı esnadım hâsıl benim için hâsıl ol mecid diğer 'araf mevad-ı evkad ve 'itiraf davet edib bu vechle masiraf olmayan işbu 'amir zadem merkumu Seyid Ahmet Çelebi bâki müdahil ve makruzatın hâli olmakla sûal olunub takrir ve tahrir ma'rifesi men olmak 'âdemdir dedikde 'abı sûal davetü' (silik) ve mir mezkuresi mübâyen (silik) talib oldukda 'abı sûal ihrarı rîcal (silik) olub ber vechle kitabından kerim-i mensûb olmayan 'âlimi kîram (silik) sahireden Seyid Sadi efendi ve hâtib es-Seyid Mustafa efendi ve karısı (asilik) Ebubekir efendi ve ka'imakam nakibül şerif gaysef Osman Ağa (silik) Hasan Ağa ve Mehmet Ağa (silik) münâfadı Hacı Mehmet Ağa (silik) Mehmet Ağa ve Abdullah Ğaşa ve alemdar Seyid Hacı Musa Ağa vesa'ir mezbût sami (silik) iki yüz mezburun neceran mersûf el kelim gayrı 'amir kesirül kimesneler meclis-i şerde (silik) sebatda vekili kamil sahibesinde bizim huzurumuzda işbu (silik)

Belge No:35

Vekâlet-i Abdurrahman bin yesa

Salim-i şerifi olan halen cem-i Mehmet Paşa nâib Mustafa (silik) Eski Hamam Mahallesi mütemekinlerinden hâmil sadet vel vakur kelim tarih-i kitabdan otuz sene mukaddemi mükellemler Raziye Hatun'un sulh-u 'atide şöhrat bir mağna keser tabir olunur ise çarme ile darb edib malikâneye bir makur muhakati olmakla sual olunub bu meramı tahrir ve mûcib şeriye 'ahir olunmak bil vekil maramıdır dedikde 'abı sual işbu mezkûr sahibeden cevabında tarihi kitabdan dört sene mukaddem muhazir mahalinde meda'ir merkumede müvekkelesi Raziye Hatun bundan parmak davası eyledikde tabiri müslimin bir mahzuf şerif bir subaşım el hasır mukaddem iki kuruş üzerine 'inşa 'akdi salim eylediklerinde mezbureye Raziye Hatun dahi salimi mezbur kabul edib ve bezli salim olan mashuf şerif ve 'ahir ve iki kuruşundan ahz'ü kabz edib benim hususu mezkûr İbrahim ile 'ibra ve 'iskat-ı hak ile bu deyu mukabele edecek kabûl istifa vel 'inkar işbu vâki münavahir ber vech-i muharebesine taleb olundukda edaval-ı âhrar risale-i müsliminden Hasan bezir ve Hasan ve Seyid nûvabı Hasan nam-ı kimesneler el şahadeti meclis-i şer-i hezeran-ı olub şahadet olundukda fil hakika tarihi kitabdan mezburuna mukaddem meda'ir mezkuresine müvekkilesi Raziye Hatun sanur mûbayen ve mu'iddin bir mezhuf şerif top şam iki kuruş bizim huzurumuza mezbure Raziye Hatun aher ve bazı edib davasından zımmisine İbrahim ile 'ibraz ve ta'rif eyledikde bizler bu hususa mevat üzere şahadetimiz ve şahadet dahi ideriz deyû her yerleri 'idare-i şahadet-i şeriye eylediklerinde badel tadil vel erkan (silik) makbul olmakla mucibi meda'ir mezbur Mehmet Paşa 'azamet derkanı yerlûhan el vasuf bil taleb ketb olundu haremî el yövmi şehri recebû'l-ferd sene erba seb'in ve ve mi'eteyn ve elf

Recebû'l-Ferd 1247

Şuhûdul-hâl;

Katib Abdullah Efendi, Katib Hacı Osman Efendi, (silik) Hacı Mehmet Ağa, Hasan Bey, Mahir'ül 'ayan mezkûranemi Mehmet Ağa

Belge No:36

Medine-i Adana'da Hoca Vezir Mahallesi sakininden olub bab-ı Tarsusa sevkinde vaki Seyid Ebubekir Efendi merkûmesinden es-Seyid Mustafa Efendi ile

müderrişi kîramdan faziletlü Halil efendinin ‘alel ‘iştirak merkûf derkarlarından sakın muteberi olub deyû kebiresi sebeble tarihi tahrireden veraset mukaddem karar ve gıybet iden şerif-i Süleyman nam-ı kimesnenin dükkân-ı mezkûrede mevcûd olan ‘alışan-ı defteridirki ber vech-i ‘atı zikr olunur her bir vâki receb 1174

Köhne saman	kayış terazisi	tahta
aded	aded	aded
3	1	3

Derununda sağır demir	semer ağaçları mezûr duşabaha
aded	aded
1	2

Belge No:37

Medine-i Adanada Sarışam (silik)

Badel vekalet babaları el-hac Abdullah vâki merkûmdur (silik) tahût meramı ile mabet ve şûrut vekaleti hâkimi tarihül ahvali mezbûrun merkûf olunmağı (silik) tophaneci Halim Paşa kimesne-i meclis şer-i hatır lazım götürmeye babaların ismi (silik) Hacı Bekir nam-ı kimesne-i mâhzarında üzereine bil vekale ma’ir merkur kelim edüb tarihi kitabdan takrir-i tahrir sene-i mukaddem vefat iden müvekkelemi zevce-i ‘amiremi işbu merkumesinde ahkâm mezbûrun şerif-i ‘aliye Hacı Bekir nam-ı kimesne hali hayatından meclis-i mezbûresine vâki kabûlüne her birine hâkim şerif-i mübayen mebnzili şahnedan taraf-ı husus karar-ı bâki işbu merkûm kesir İbrahim Çelebi menzili ile servet kapusu müşterek hatırın olub bir bab tahkifi bin ve altı yüz (silik) kapudan küçük oda mülk-ü menzil-i için zevce-imetrûke-i mütekiresi benim müvekkilemden Aişe Hatunun altunu ve akçesini alub bana tamir eyledim menzili mezkûruna benim evrakı mezalim bu karar zevcen Aişe Hatun bu ‘ikrar ve ‘itiraf edüb müsrrem fevt ve işbu karundaşı Seyid İbrahim sakın ‘ikrar (silik) makbûl etmeyüb menzili mezbûreye mirasa dahil meram ider hususu mezbûru ‘istifade eyledikde meram-ı ‘ita buyuruldukda bir kıta-iferman-ı şerif nazır olub mucebince mezbûresinde ‘ihtimam kasırına tabi olunmak malukane-i mezbûrun dediği ‘abı sûal merabıkûl ‘inkar merayı vekili merkumede ve ‘alışan mabeyn tabi halde olundukda müdâvil ahrar rical bilecek marufu

‘alışan Mmehmet ve diğer Mehemet bin Mustafa kimesneler ‘icaret meclis-i şer-i hezeran olmadığı istişali refi el hakika tarihi kitabdan dört satır mukaddem vakt iden şerif-i ‘alışan Hacı Bekir nam-ı kimesne hali hayatında mahlle-i merkumdan vâki ‘irade-i amele malumat el hususu marifemiz olan mülk menzili için zevcem Aişe Hatun mülkü bundan aldığım altın akçesiyle beyn ve tamir eyledim bizim aldığımız hükmü yukarıda bizim huzurumuzdan ‘ikrar ve ‘itiraf eylediğimiz bizler bu hususu ‘aliye üzerine şahadetimiz ve şahadet ideriz deyû bizler idare-i şahadet-i şeriye eylediğinde badel kerimûl vel tezakir şahadetimiz makbul olmayan bir mûcib şahadetime merkus şerif menzil-i mahdud-u mezkure meda’i mezburun müvekkilesi Aişe Hatunun ‘ayan olub merkum Seyid İbrahim nam-ı kimesnenin ber vech-i maruzasını kasrı Medine-i tenbih yerli mevakir bil taleb ketb olundu emr eyliyesiz eva’ili şehri recbû’l-fert sene erba ve seb’in ve mi’eteyn ve elf

Recebü’l-Ferd 1247

Şuhûdül-hâl;

Es-Seyid Hüseyin Ağa, ser Turnacı es-Seyid Hacı Mehmet Ağa, ahsel biraderi Çakmak Zade (silik) beşe, fahrel Hacı Mehmet Efendi, Hacı Müşade Efendi, ser mahzaran ve gayrihum

Belge No:38

Re’ayasına vâki aramızdan olub kıylete işbu kul ve bargir şerifen ‘ali ve kudretli Mehmet Paşa yerlerine şarken biblici Ali harbe kaçan oğlu viran mezkûr ve bazen boynu eğri oğlu yarar eyliye Mehmet bir mikdar yirmi bin yüz kuruş mukabelesinde marifet-i sahib merzuf tesrifanı feragat ve tefiz olduğu ve kâbul ettikten sonra mütevefayı mezbur nefer zat edüb ‘ita’atından olan arazimin yüz dönüm yerine ahz’ü kabz zabt eyledi sûal olunub mukarirleri tahrir ve ref ile ma’en eyledü deyu yerlerine niye tenbihi şeriye olmak muradımdır dedikde gıbbe sûal merkumun civarlarında mârifî mezbur Seyid Ali’nin mevali muharir üzere arazi mahdud mezkurun marifeti sahib arazi teferu’atı taviz ‘ikrar ve lâkin bundan akdem bir kıta defderdar meram-ı mezbur babamı mütevefayı mezbureye dava edüb yanlarına mütalibin tevasût ile şerifi ve üç kuruş mukatasından arazi mahdudu mezkûr re’ayadan babam mütevefayı mezburun vaziyetini ‘amir davayı ve muhasebesi ve mütalibinden el vasuf ‘ibraz-ı ‘amil-i ibraz-ı ‘iskat hak ediir rızasıyla idecek ‘ikrar ve ‘israf etmekle bu sencar meramı mezbur Seyid Ali bu

vech marifetin mana-i yerlü vaki bil taleb ketb olunursa meramı iderim muhasır ‘azimin şehri mizan el mübarekesine sene erbe ve seb’in ve ve mi’eteyn ve elf

1247

Şühûdul-hâl;

Ahmet Bin Abdullah, Ali bin şayan, Fahirü’l Ebubekir Mehmet Ağa, fahirü’l mezburesi el-hac Hasan Efendi mir civan zade , ‘amir bin Abdullah Efendi, Musa Beşe ibn-i Abdullah, Karbuz Ahmet Bin Ali, Seyid Ali Beşe ibn-i Seyid-zade, yıldızlı zade Seyid Ali, devli bin Abdulkerim

Belge No.39

(silik) kethûdalığı hizmetinde olub badel tard tabir eylediği turu’in dimekle makam (silik) Ali Efendi nam-ı kimesne meclis-i makûr mâruf paşam mûma ileyh hazretleri tarafından ‘ikrarat-ı el zikri tasdik vekili müstecili olub silahdarı olan rafî’ü haze’l-kitâb Mehmet Ağa’ya ‘isabet-i kimesne-i mucibesinde ‘ikrar tam takrir-i kelim edüb işbu bin yüz yetmiş dört senesi muharreminin on beşinci gününde tarih-i kitabdan sene-i mukaddem Ramazan Beşe şerifenin vatsına gelince bu eyyamı mahdude tarafından müşarun ileyh hazretlerinin kethûdalığa hizmetinde olduğu hasebiyle (silik) ziyertinde olmak üzere ahz ve ‘ihtimam bu hallerinde hasmı zaviyet olundukda Paşa müşarun ileyh hazretlerinin hazineleri ‘aidatından matlûb olan üç bin kuruşun tasnifini beğе ‘itimam ve ihsan buyurub ve nefes-i ‘ahir-i olubb bin beş yüz kuruş tabi’i hazretlerine vâki ve teslim etmek üzere bilinmezi ‘inşa-i aklı salim eylediklerinde bedel-i kabûl bu hâkim olub meblağı mezburenin beş yüz kuruşunu tamamen ve kamilen vaki ve teslim eylediğinde işbu vekil-i merkume nefer-ibil vekalet ahz’ü kabz edüb benim zamanıma ‘aid davayı ve kafiren ‘ayan-ı muhasemetten mezkûl el vâcib ‘ibraz-ı tahlis zimmet eylediklerinde ‘ikrar ve ‘itiraf eylediğinde mahzur merkumun ber vech-i mahruceleri olan kıymet-i şerifini el kiramı el merkum vecihen tasdik ve şifâhen tahdik eylediği Mevlana-i muma ileyh mahallesinde ketb tahrir imtina’i şeri’âtlı meclisi şeriye gelib ‘ali ve ‘inşa ve takrir etmediği hezada el vesika-i bit-taleb teba olunması hâremi el yövm muharremü’l-haremeyn mübarek sene erba ve seb’in ve ve mi’e ve elf

Muharremü’l-haram 1174

Şühûdul-hâl;

Nacar Mehmet Ağa, Baş Ağa Mehmet Bey, Seyid Ömer Efendi arz-ı Rum, Baş Onbaşı Mehmet Ağa, Hacı Ali Ağa Hasan, Haseki Ebecizade Zade, Seyid El-hac Mehmet Ağa

Belge No:40

(silik)	Kara Ali Efendi	Aziz Ağa	(silik)	Ali Musa
Hane	Hane	Hane	Hane	Hane
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
50	25	100	130	50
Molla Oğlu	Yazıcı	(silik)	Balcı Oğlu Bekir	Molla Oğlu Kebir
Hane	Hane	Hane	Hane	Hane
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
70	100	65	170	(silik)
Abdul Feza Oğlu	Durmuş Ağa (silik)	Kör Mehmet	Hüseyin Efendi	
Hane	Hane	Hane	Hane	
guruş	guruş	guruş	guruş	
100	70	30	200	
Şeyh Oğlu	Ağa Zade	Azalarım	Bor Zade	(silik)Efendi
Hane	Hane	Hane	Hane	Hane
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
80	70	45	80	20
Hacı Ahmet Oğlu	Dursun	Mehmet Çavuş	Küllü Halim	Hacı Durmuş
Hane	Hane	Hane	Hane	Hane
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
20	30	60	30	40
Eznerumi Köşede oda	Tarsus (silik)	Kenan Oğlu	Tarsus kapusunda oda	
Hane	Hane	Hane	Hane	
guruş	guruş	guruş	guruş	
50	30	40	15	

Çizgûatı	Sırçalı	Sefer-i Gûzar-ı meramıbrahim	Sefer Oğlu	
Hane	Hane	Hane	Hane	Hane
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
30	30	15	50	60
Hayreti	Selman Çavuş	Basmacı	Sedaye Beşe	Şaban Beşe
Hane	Hane	Hane	Hane	Hane
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
50	20	20	15	50
Sefer Çavuş	Ali Efendi			
Hane	Hane			
guruş	guruş			
70	60			

Cem'â Yekûn

5550 Yalnız bin beş yüz elli guruşdur.

Belge No:41

Medine-i Adana'da Buryedi Mahallesi sakinlerinden olub zat-ı tarif-i şer'i ile marûfu Hatice nam Hatun

Medine-i Adanada karar-ı kebir-i meclis-i sakinlerinden olub zat-ı tarifi şeriye ile marûf Fatma binti Hatice nam Hatun meclis-i şeride muteber lazım güfirede yine mahalle-i merkûme sakinlerinden olub 'âmil-i mahalle-i mezkûre taraflarından mutalık vesa'ire emir ve hususlarını rivayet-i Behçet-i şeriye vekilleri olan işbu refi' el küttab Süleyman bin Mehmet nam kimesne-i 'icrasında 'ikrar ve 'itirfa edüb tarihi kitabdan iki seneye mukaddem meclis-i merkumeye isabet iden tekalifi beynel ahali tevzi' eylediği esanemi hususu isabet iden salimin taleb ahz etmek için hevali ile menzilim kapısına gelib esna-i mütaliblerinden hurûfemden naş-ı müsteban halka bir zebin meyte 'ilka-i iska etmediği yine benim sahirim maruzat-ı kesirede muhazemet-i şedide vâki olub mucib-i şer-i 'aliye 'icra-i ibraz davayı inşasında bilinmeze 'inşa akli salim eylediklerinden birbirlerimizi slimi mezkurun kabûl ve bedel mesalih meclis salimede yedinden ahz'ü kabz muhasemette makul hususu mezbur salimeden zimmet-i nam ve 'itaât hak eyledim sukut-u mütâlik gıyabetinden davaya ve nizama sudur ve zûhur ider

ise ‘indel hakimul keramı meshure kabul olunmasın dedikde mefaret-i mezburemin ber vech-i muharir ‘ikrar-ı sururesini el makir el vakur mevacib-i tasdik ve şikayet-i tahkik itmekle hezamül sabıkûl bil taleb ketb olundu fil yövm sene seb’in ve ‘ışrin ve şehri muharremü’l-haremeyn ve mi’eteyn ve elf

Muharremü’l-haram 1227

Şuhûdül-hâl;

Ebubekir vekil-i fukara, Malik Oğlu Ahmet Beşe, Abdullah Efendi Katib, Ser mahzun ‘amiranem

Belge No:42

Medine-i Adanada Nevane Mahallesi sakininden Masur bin Ali nam-ı kimesne meclis-i şer’i şerifi hatiru’l lâzimû’l varûb cerde ser Turnacı es-Seyid Hasan Ağa bağçesinde sakin ref’i müzakereye receb nam-ı kimesne mevahilesinde bil hayr-ı ‘ikrar nam ve takrir-i kelim edüb tarihi kifayedin mukaddem verayı cerid-i şeriyede iken işbu mamûr ‘ales-saviye etdiği cedid-i tabir olunan Hacı Ali fezali benim ‘ikrar-ı ra’iyet gelüb bir ‘avasıt-ı mensur ihramı olunmuş dur bundana akdem arasında olduğum bin yüz Müslüman müslimin tevsid edib bu (silik) üzerine bi növmiye akd-ı salim etdikleri (silik) Beşe salimi sahiben olduğuna binaen her birimizi salim-i mezburuna (silik) ve bedel-i salimi mezburu meclis-i şeride bundan haz’ü kabz edüb husus-u merkumu mütalik eden baş davasına ‘alisine ve kıtay-ı ‘ibrazına ref’i mahzum ile ebra ‘iskatı hak eyledim fim-‘abâd mezburun meramı tevzi’i mezkûr merkum ber vechi mahruresi olan ‘ikrar meşruhu makuru el merkum davayı masıraf ve şifa’i tahzir el melikü’l bil taleb ketb olsun harem ahd recebü’l-ferd sene erba ve seb’in ve mi’e ve elf

Recebü’l-ferd 1174

Şuhûdül-hâl;

Seyid Mehmet Ağa Bekir sa’ir Mehmet, Torbalı es-Seyid Hüseyin Ağa, el-Hac Mehmet, Abdurahman el-Hac Yusuf, es-Seyid Osman Beşe, Mustafa Beşe, es-Seyid Mahmut Ağa Bekir Beşe Mahmut, Mustafa Beşe

Belge No:43

Medine-i Adanada Kayalıbağ Mahallesi sakininden İbrikçi Seyid Halil Çelebi bin Ali nam-ı kimesne meclis-i şeriye hatır lazım tevkirde mahalle-i merkume sakinlerinden bahs-i hazel küttab ‘âlimi Mehmetin Mahmut nam-ı kimesne müvarecesinden mütallibde kesef ‘ikrar-ı nam ve takrir-i kelam edüb ‘ikrarı suduruna vekil-i malik mucebince ve tahüt tasrifede olan mahalle-i merkume vâki kabule taraf-ı has veşerife nacar Mustafa Paşa menzil-i iki taraf dahi idaresi ile mahdud fevkani ve tahtani biyat-ı vakıf vusûlu müslimin malikane-i menzili mahaline ‘inayetlü devletlü ‘ahza ve kuzat münafı münafık tarafından ‘icab ve kabûl hevasır ve şurut makurede müfare-i mutalibden aziz (silik) baş sahibi şeriye ve el yövmi âşar-ı misli yüz elli kuruş işbu menzili merkum Hacı Mehmete teslim ve t6emlik eyledikten sonra olan meblağı mezburesi menzil-i merkum yedinde tamamen ve kamilen ahz’ü kabz eyledim menzil-i mahdud-u mezkur mûcibde merkumun mülk müşterası hak sarrafıdır keyfe ma yeşa ve yûhtar mülkiyet üzere mutasarrıf benim vech-i mahsusu vasiyem el sebeb menzili mezkurem ‘ali kara mezalim kılındır dediği merkumun ber vech-i muharir çaresi olunan sukût meşruhu el makuru merkum cem-i tasdik ve şefa’at tahsif eylemesine (silik) musif bil taleb ketb olundur hurire fil yövmi sadis şehri recebü’l-ferd mahruse sene erba ve seb’in ve mi’e ve elf

Recebü’l-ferd 1174

Şuhûdül-hâl;

(silik) Oğlu Molla Ahmet, Hüseyin Beşe, İbn-i Yusuf, Osman Beşe Oğlu Mustafa, Ömer zade Mehmet Ağa, Mısır Hüseyin, Haraf zade es-seyyid İbrahim Ağa, Mirza necceran Mehmet, İmam mahali Mehmet Efendi, diğer İmam Mehmet Efendi

Belge No:45

‘Azimet-i me’âb Medine-i Adana sakini hazine zahir es-Seyid Ahmet Efendi huzuruna ba’des-selâm ‘inha olunurki Medine-i mezbûre bundan akdem mâzun bil-‘ifta olan es-Seyid Mehmet Emin Efendi hacir olunub sanki ehliyet ve istihkâkın arz-ı ‘ihbar olduğuna bina’en yerine işbu bin iki yüz yirmi altı senesi dahi el muharremü’l şerifesinin yirmi beşinci gününden Medine-i mezbureden ‘iftaya tarafından sahireden verilmesi gerekdirki istifalar olundukda ashab-ı kul ‘amir-i hazine-i ‘alihim rahnet ile

‘iftahar edüb ketb muteberine her makul imzalarında Medine-i Adana müftüsü olduğu tasrih eyliyesin Ves-selâm

Muharremü’l-haram 1226

Belge No:46

Bin iki yüz yirmi altı senesinde bab-ı Tarsus mahallesinde vâki bundan akdem müteveffa Paşanın oğlu Molla Mustafa’nın taht tasarrufunda iken kuvvet alıb hususu olan bir bab-ı vefkani ile iki bab-ı tahtani beyt nısf odası garamat ber vech-i şerifi ‘intigal eyledikten sonra cümle-i kurma maârifetleri marifat ile gürmen mezburlar hemen ‘istar eylediğim menzili mezkurların fa’ilen Aişe Hatun öyle bazen Bayram ol şerifen kürt oğlu Yusuf ol-birader-i tariki garben ‘imgelesun hoca evi işbu hudud-u arazim ile mahdud ve mümtaz olan menzil-i mezkuremde Hasan Rıza ve ihtiyarım ile talibi olan müşrimin gözü paşanın oğlu Molla Hıdıra dört yüz yetmiş gurus Sami Paşa sahih ile beyh teslim ve mezkûr dahi kabz ve kabûl edib mabed-i menzili mezkureler asıl ve kıta-i alaka ve müdahalem kılmayub ve ‘icabed iden meblağ-ı mezkuresi merkum bundan tamamen ve kamilen ahz’ü kabz edüb bundan böyle ol münazili mezkureleri ekfe ma’yeşa ve yuhtar olub gerekdirki zabt ve tasrifat tarafımızdan ve ‘ahirden bir karar-ı mezlihim olmayub merkumun mülk derdi işbu bundan mahdumu mesken ‘ita olmuştur vakt-ı hacet-i ‘ibraz olundu tahrir olundur ves-selâm

1226

Şuhûdül-hâl;

Katib Efendi gözü büyük zade Ali Ağa, heba-i zahide İbrahim Efendi, Dayı zade İbrahim Ağa ve vucûhu zade Molla Efendi ve karındaşı, Ahad Efendi, Mekteb Ali Efendi, İmam zade Hüseyin Efendi, şahid kethüdası zade Hasan Efendi, Karamazı Hafız Karacazade Mehmet Ağa ve Bilal Ağa, Yanıkar oğlu Ahmet Çelebi ve gayrihum

Belge No:47

Medine-i Adanada kâin Ramazan oğlu Piri Mehmet Paşa Veled Bey nam-ı sahib tahrir-i evkafına evladiyet-i meşrutiyet üzere ber vech-i münasif mütevellî olan Mehmet Nasib Bey ve Seyid Ali Bey ba berat-ı şerif-i ‘alışan mutasarrıfı olub lakin Mehmet Na’ib Beye ‘istina’en ‘âliye sakinlerinden olub tarafından umur ve vakfı rü’yete

kâ'imakâm nasb eylediği müderriszade es-Seyid Abdulrezzak Efendi katib ve kastına 'irad kâtibi es-Seyid Ebubekir Efendi ve mevacib kâtibi es-seyid Mehmet Efendi masraf kâtibi es-Seyid Abdullah Efendi muhasebe kâtibi es-seyid Hacı Ali Efendi ve nazır merhamet Hasan Efendi ve canibi evkaf es-Seyid İbrahim ve es-Seyid Ali ve cami'i sevk es-Seyid Ali vesa'ir hizmeti ve kazamız buraya hûcumu huzuru şeriye-i hazırdan oldukları halde müteveli muma ileyh es-Seyid Ali Bey şöyle takrir-i kelim iderki bin ikiyüz yirmi beş senesine mahsuben maruz zikri vakufu mezburun cami'i cedidemi (silik) ve cami'i baliğ meşrûh bidat ve saray-ı kaza-i mezburanet ve himayetin veliyi takmir ve termimatı ve yasebden sevki revgan-i şumuresi 'alışan-ı ber mucib şûrut ve kazasına mezbure-i mahsuben müsrifat ve 'iradat ve kaza-i 'ali vakur hasebi rivayet 'istina'en Mehmet Habib Bey muhasebesi defter-i 'irsal itmek muradımızdır dedikde ber vech-i meşruh sene-i mezbur mahsuben kaza-i mezburen 'ibadet ve müsrifat ve mucibet ve tamirat ve zımmiyet-i müteveli muma ileyh es-Seyid Ali Bey ve ka'im-makam muma ileyh es-Seyid Abdulrezzak Efendi hizmet-i vâkıf marifetleri ve marifetimiz ile huzuru şeriyede yakın rivayet ve müteveli muma ileyh Mehmet Necib Bey tarafına irsal olunan (silik) müfredat defterdeki ber vech-i 'ati zikr olunur hurrire el yövm-i hamis min şer-i cemazi'el-âhir sene sittîn ve 'ışrin ve mi'eteyn ve elf.

Cemâzi'el-âhir 1226

Sukde vâki mahcûbu	çarşu hanı icarı	çarşu hamamı icarı	han-ı cedid icarı
Vekalat-i 'icareti			
guruş	guruş	guruş	guruş
4041	1000	700	500
Yalı hamamı icarı	Ekalim hanı icarı	Ak Kapudanlık mezasının bedel iltizamı	
guruş	guruş	guruş	
250	100	200	
Beristal mezasının bedel	İncirkaya mezası	muhallet-i cedid ve'atik	
iltizamı arazisinden 'icaret			
guruş	guruş	guruş	
400	50	200	

Mehmet Paşa Hanının	Acem Hanının	esbab-ı Hasan Paşa zade
Arzından ‘icaret	arsa ‘icarı	Mustafa Bey kasaba-i
Misis icârı		
guruş	guruş	guruş
50	33	80

(silik) Halil Hasan kasaba’i ma’iş ‘icar-ı
guruş
80

Cem’â Yekûn

8584 Yalnız seksen bin beş yüz seksen dört guruşdur.

Belge No:49

Yirmi bir yirmi iki ve yirmi üç ve yirmi dört senelerine ‘irâdât ve vakıfdan mütevellî es-Seyid Ali Bey zimmetine geçen meblağ beyan olunur

Yirmi dört senesinin mahallat-ı cedid ve istifa-i ‘icraatı bedel-i iltizamından mütevellî muma ileyh es-Syid Ali Bey için

guruş
142

Yirmi üç senesinin mahallat-ı cedid ve âtik ‘icraâtı bedel-i iltizamından defa-i mütevellî muma ileyh es-Seyid Ali Bey için

guruş
175

Yirmi dört senesine mahsuben İncirik mezrasının bedel-i iltizamından mir muma ileyhe geçen

guruş
40

Yirmi dört senesine mahsuben Çarşı Hamamı 'icarından mir mûma ileyhe geçen
guruş

142

Yirmi dört senesine mahsuben Han-ı Cedid 'icarından mir mûma ileyhe geçen
guruş

50

Yirmi iki ve yirmi üç ve yirmi dört senelerine mahsuben Çarşı Hanından mir
mûma ileyhe geçen

guruş

100

Yirmi üç senesine mahsuben Han-ı Cedid 'icarından mir muma ileyhe geçen
guruş

250

Yirmi üç senesine mahsuben Yahya Hamamından mir mûma ileyh es-Seyid Ali
Beye geçen

guruş

100

Yirmi iki ve yirmi üç ve yirmi dört senelerine mahsuben Eğlemez Hanından mir
mûma ileyhe geçen

guruş

1297

Yirmi dört senesine mahsuben Yalı Hamamından mir muma ileyhe geçen
guruş

200

Yirmi dört senesine mahsuben bir sebil arz ‘azasının bedel-i iltizamından mir muma ileyhe geçen

guruş

170

Cem’â Yekûn

1505 Yalnız bin beş yüz beş buçuk guruşdur.

Belge No:50

Sene-i mezbûruna mahsûben mütevellî mûma ileyhe teslim olan meblağın yerlû yerine sarf olan mahale beyan olunurki

Çarşu Hanına	Çarşu Hamamının kahinine	Han-ı cedide olan masiraf
sarf olan masiraf	ve dolabına olan masiraf	
guruş	guruş	guruş
500	177,5	200

Cami’i cedidin ab-ı ebna ve pençelerine ve pençe takına ve tahta ekseri üstadiye ve kapu perdesine olan masi’raf

guruş

1227

Cami’i ‘atik hasırına ve musluklarına	Cami’i kandil mübayen bırakılan
Ve kuyuya olan masi’raf	
guruş	guruş
180	50

Cami’ ve çarşuya rugan	cemal-i zaman ve Ramazan-ı Şerifi ‘ali cemaliye verilen
Mübaleye verilen	
guruş	guruş
320	210

Belge No:51

Lağımlara olan

Masi'raf

guruş

811

camii' cedid medresesine meşru ve temizlik üzerine ağaç 'istidayı kamileye verilen

guruş

82,5

Vazife-i serayenin duvarlarıan köşelik üzerine ve kapusunun dolabına ağaç ve esdadiye 'amilesine verilen

guruş

191,5

Muharrem ve Receb kamilemize çarşu 'icaratı tahsil olunursa zamiyesi olan masi'raf

guruş

140

Çarşu Hanının 'icarat-ı marifatı şer'e tahsil ve hâkim efendiye resmi adı

guruş

74

Asitâne-i 'aliyesi şeyh İzzet dahi Ahmet Reşid Efendiye divan-ı vakıf için 'irsal olunan

guruş

1400

İstina-i 'aliye tarafı mezburemiz zımmiye olan divan-ı vakıf için çarşu damadı Hasan Efendinin Çukadar Hasan Ağaya verilen

guruş

273

Bedestan-ı câmi hatibi vazifesi yirmi üç yirmi dört seneleri nezaset vazifesine verilen

guruş

42

Mahallatından cari' olan macirinin kalamı nazırına olan masi'raf

guruş

21,5

Vafa-i nazırına torba ve kürek ve sa'ir masıraf

guruş

35

Mütevelli es-Seyid Ali Beğ geçen

guruş

151

Mütevelli Mehmet Necib Beğ tarafından ka'im-makam es-Seyid Abdulrezzak Efendi için

guruş

151

Cem'â Yekûn

5116,5 Yalnız beş bin yüz on altı buçuk guruşdur.

Belge No:52

Hazine-i cami'i şerif-i cedide min cihetü'l mecmûğ

guruş

402

Cedid-i cami'i şerif-i 'atik min cihet'ül mecmuğ

guruş

281,5

Danişmendi müderrisi Piri Mehmet Paşa
guruş
150

Danişmendi müderrisi Halil Paşa
guruş
129

Müderris-i kîram divan-ı el haram
guruş
554,5

Eczâ-hân
guruş
100

Öşri han ve yasin-i han ve ahlât-ı han
guruş
148

Danişmendi darûl-hadis
guruş
83

Vazife-i ketb (sılık) mest ve papuş
guruş
295

Sa'ir hizmet mutasarrıf ve erbab za'if
guruş
1143,5

Hakim Efendiye
guruş
100

Akif Paşa (silik)

guruş

250

Yeğen zade Ali Efendi

guruş

422

Yeğen zade Mustafa Efendi ve Ahmet Çelebi maşirleri vazife-i vakuru zevaid
har

guruş

237

Aişe Hatun nebat Mehmet Sadık Bey ve vazife'i hevar

guruş

1517

Davud Bey beyzadeler ve mümemziyesi kerim-i merkum

guruş

302

Kamile Hatun

guruş

90

Aişe Hatun nebat Ali Beğ

guruş

90

Hayriye Hatun

guruş

90

Ali bin Hatice Hatun

guruş

45

Mehmet bin Ali Beğ

guruş

91

Aişe Hatun binti Ali Beğ

guruş

21

‘Asitane-i ‘aliye ve Balıkesirde olan evladın murtazika-i müteferikadır akuban
vazifeleri

guruş

1005

Hazine-i vakfiyan an-ı asl geldiği vech üzere fi sene ikramiye ve cabire cizye’i
zimmet papuc baha

guruş

200

Cem’â Yekûn

6029,5 Yalnız altı bin yirmi dokuz buçuk guruşdur.

Hurrire-i hûda aldım marifî es-Seyid Hüseyin el-Hac Mevla Molla hilafına
(silik)

Belge No:53

Bin iki yüz yirmi yedi senesi muharreminden Şeyh Garib zahir Ahmet Reşid Efendi'nin alacağı olan mazmunu Alemdar Ali Ağa poliçe ve havale eyleyüb mütevellî mûma ileyh Ali Beğe verdiği

guruş

1000

Belge No:54

Husûs-ı âti'l beyânın mahalinde ketb Fazıl hasmı için bilâ iltimas gable şuru Mevlana kâtib Mehmet Efendi îrsal olunub olduğu Medine-i Adana'ya vâki Cabbarlı Mahallesi sakinlerinden refî'ül-küttâb el kâtib Seyid Alişan Çelebi nam-ı kimesne menziline varub akd olunan meclis-i şer-i tevhide ve yine mahalle-i mezbur maliyesinden Ahmet bin İbrahim nam-ı kimesne mahzurunda üzerinde davay-ı ve takrir-i kelam iderki tarih-i kitabdan on iki sene akdem Çelik oğlu Ali Paşa zan-ı 'iştira eylediğim üzerine gıbbet-i saraç oğlu mezalimi ve şeref Mehmet Beşe menzili ve şimalen Çatuk oğlu menzilini ve karyen Seyid Mahmut menzili mahdud toli yirmi arza on altı zira'i arazi bundan akdem Ramazan oğlu ka'imakam mütevellisi olan Ali beyden buraya 'ita olunan mahmur feragat temessük olub beher sene cânib ve kaza-i 'icar iderken şimdi mezbur Ahmet bermek üzerine hususu kapu açub yerinden beni men ide suâl olunub takriri ve kastına bana tenba olunmak matlubudur dedikde gıbbe suâl mezbur Ahmet cevabında an asl kapum 'ahirden ider lakin yirmisi bu taraftan işlerim buna vakıf mütevellisinden temkin ve 'irad bu dahi sadetinden olmkla mera-i mezburesidir Mehmet'den davasına mutabıkını taleb olundukda hûdavihr ahrar-ı ricali müsliminden Abdul Nebi bin Murad ve Mehmet Paşa nebi İbrahim nam-ı kimesne lical-i şahadet mecl-i şer-i hezeran olub 'istişare olundukda fi-hâkika işbu meda'ir mezbur Seyid Mehmetin çırak oğlu Ali Paşadan 'istira eyledim arz-ı gablete Saraç Oğlu hanesi ve şerken Mehmet Paşa hanesi şimalen Çortun oğlu hanesi garben Seyid Mehmet hanesi hudûd erba ile maddud dolu yirmi ve arza on altı zirahi arz bundan akdem Çelik oğlu Ali Paşadan 'istişare edüb Adana mütevellisi ile cenab ve kaza-i 'icar zımmiyan Seyid Mehmet eda ideriz bizler bir şahadet dahi ideriz deyü her yerleri şahadeti şeriye

eylediklerine gab-ı ‘aliyan şurut-u ikbal-i şahadetleri ha’iz-i kabulde vâki olundukdan sonra niye mecid ve arz mezburun üzerine cenab-ı vakıfdan mâ’ir tayin olub arz-ı mezbure dolan yirmi ‘arza ve on altı zi’ra-i olub bir menvali muharir ziyade olmadığından moda müdde-i mezbur Seyid Mehmet Haliç Adana marazın bil ‘ifta olan Ali Efendiden bir kıta-i fetva-i şerif-i ibraz edüb birkaç senemizden ‘iticar eylediği arzdan mezkûr etmekle zahir masırafla mütevefa olursa cevap ba-sevab ‘ilam olmaz deyü buyurulmayan bir mûcib fetva-i şerif mezbure Seyid Mehmet kâfi etmesi dahilinde olan arz-ı mezkûremi murasarrıf olub ve mezbur Ahmet’in arz-ı mezkûremi ‘alaka-i müdahil olduğunu muma ileyh Mehmet Efendi ile mutabık-ı kâmil mehmete gelüb ‘ali vakuru meclis-i şer-i ‘icar edüb mahsur el vâki el bab-ı kitab ve tahrir olundu. Hurrire cemazi’el-ahir li sene seb’in ve selâsin ve mi’eteyn ve elf

Cemazi’el-âhir 1237

Şuhûdül-hâl;

Molla İbrahim bin Ali Efendi, Molla Mehmet Bekir Osman, Kâtib Abdullah Efendi, Mehmet Paşa Bekir Hasan, Yusuf Bekir Abdullah ve gayrihum

Belge No:55

Fi asl Adana Darende Kasabası sakinlerinden olub kaza-i Medine-i Adana sakini Mehmet Bin Ebubekir nam-ı kimesne meclis-i şer-i hatır lazım tevkirine Medine-i mezbure mahlatından Ali Dede Mahallesi sakinlerinden bâ’isûl-küttâb masurcu es-Seyid Mehmet bin Musa ve şedik turas veled-i hacir nam-ı kimesneler mevacicblerinde ziyade-i mazur müslimin mahzarlarında bittavil saf fukaraya takrir-i kelam ve tabir-i (silik) tarihinden altı ay mukaddem huzur nam ile ticaretim için altı aylık ücretim yalnız on iki kuruş olmak üzere ‘aşar-ı mezburanem es-Seyid Mehmedin (silik) Tarsus nam-ı kimesnelerin mazurlarından baki sormak için vesa’ir hezimet-i lazime ruiyet için ‘amile durub mahzur barkirin sevk için adet üzere (silik) harab eylediğine barkir dahi ‘ali olmakla ekseri abakil sol kaşımın üzerine harb ve cerh edüb tasirinden naşı sol gözün ‘amilimde olmakla kaza-i mezburun mahcumul işbu mezburanem es-Seyid Mehmet şeriki Tarsus nam-ı kimesnelerden vecihen nam-ı el vecide davası fezah edemediğim ber vacib feza-i şerif malum olunmakşla mabedinde vech-i meşruhu üzere olub mindillah zuhur iden davay-ı mezkure mezburun es-Seyid Mehmedet şehriyası Tarsus nam-ı kimsnemizin zimmetlerine İbrahim Katar el zahir ile ‘ibraz ve ‘iskat eyledim şu

takriri hafıza olmakla (silik) olundu tahriremi el yövmi ahkam-ı el şeifemiz cemazi'el-evvel seb'in ve selâsin ve mi'eteyn ve elf

Cemazi'el-evvel 1237

Şuhûdül-hâl;

Hacı Mustafa Beğ Hacı Mehmet, Hamza Beğ 'ayan-ı mezbur, Katib Osman Efendi, Katib Abdullah Efendi, es-Seyid İbrahim, Borancı Hacı Ahmet , (silik) , Ersan Yusuf, Ali Bin Mehmet, Avni Oğlu Ali Süleyman bin Yusuf, Hacı Mehmet, Ahsab Ali, Tömeri oğlu Hasan ve gayrihum

Belge No:56

Defter oldurki;

Medine-i Adanada Fellah Oğlu Hanında ticaret vechi üzere mesaferat olan han-ı mezkure-i 'âlisine kuvvet olmakla baş varisi marûf ve mürdesi olunmayub terekesi bahs olmalı müslimine 'aid ve razı olmakla hâli eyalet-i Adana valisi devletli inayetli vezir ruş tamir sudur îshak hacı Ahmet Paşa hazretleri tarafından bi'at olmaları mecid-i mutazır mâmur mütercimlerin hizmetinde olan İmam Ağa mârifî ve marifatı şeriye mütevefa'ir mezburesi mucib-i malumesi divan-ı saltanatda ri'ayet-i nâşi 'itikatından sonra mârifat olub hurûfu beytü'l-mâl için teslim olunan ve mezburdurki ber vech-i 'ati ve 'amir olunan haremi cemazi'el-ahir olan hamsen ve mi'eteyn ve erba ve elf

Cemazi'el-âhir 1245

Mütevefa'i mezbur üzerinde müsir şam imha	Siyah yağmurluk şabka	siyah firkete
1	1	
guruş	guruş	guruş
35	3	3
Don gömlek	merkeb halı	metan
11	1	250
guruş	guruş	guruş
3	8	326

Cem'â Yekûn

407 Yalnız dört yüz yedi guruşdur.

‘İhracat

Techiz ve tekfin	resm-i ‘ahir	kesbi çukadar	hizmet-i beytül mâl’a
guruş	guruş	guruş	guruş
15	40	10	10

Kasr-ı nazariye	mal-ı mezkûre sakini olduğu beytü’l-mâla	muhasır	teşrine
guruş	guruş	guruş	guruş
1	10	3	5

Beytü’l-mâla

guruş

315

Belge No:57

Bi’l fil Malatya sancağında vâki İzolu meramı sakinlerinden Fatih binti Molla İbrahim nam Hatun tarafından zıkr hali meramı taleb ve davay ve ‘ahz ü kabz edüb tarafına ‘îrsal vekili edüb vekaleti zat merkume-i marifat şeriya-i ‘alimane olan karye-i mezburun eyaletlerinden nevrüz oğlu İbrahim Hasan veli Ahmet oğlu ‘amir-i nam-ı kimesne şahadetleriyle naşı şûrut vekaleti hâkim şeriye lahik olan merkumum Fatma Hatuna el mümin karındaşı Osman bin Molla İbrahim nam-ı kimesne meclis-i şer-i hatır lazım el tevkir-i hâli eyaleti Adana Valisi sûdur sabık vezir-i mükerrerem ve muvazzam devletlü inayetlü el-Hac Ahmet Paş Allah Allah mayirûd Paşa hazretlerinin hizmet-i ‘alilerine bir mikdar işbu refi’ül küttab Ali Ağa muhasırında bil vekale ‘ikrar ve ‘itiraf iderki bundan ‘akdem vusûlu mezburesi azid olduğu halde fevt olan vezir müşarûn ileyhın hazretinde çukadarlarından Kudret Bekir nam-ı mütevefasına mükellem merkum Fatma Hatun zevce-i menkure-i mahrukesi olmakla bedel-i vefat mecid olan Mahmutun tezkiresi tahrir ve marifat-ı şeriye ahsab (silik) takım olduğu (silik) olduğu üzere mükellemede mir-i mucibesi için elli guruş ‘ikrar olunub işbu hususu karar (silik) Ali Ağaya (silik) mahalinde mükellem merkûm nazır benim layevin gayrı karındaşım olmakla tarafından ahz’ü kabza vefat ve taraf (silik) salim ‘ibraya vekil olduğum hasebiyle meblağ-ı mezbur elli guruş merkum Ali Ağa (silik) eyledim ve mütezir akçe

kalır dedikde hal-i derkar-ı müvekkil-i merkume menvali muharer 'ikrar-ı meşruh el merkum Ali Ağa (silik) şekale tahkik temkin hazel vasıf bil taleb olundur hurire fi'l yövmin ve Cemâzi'el âhir li sene hamse ve sittin ve mieteyn ve elf.

Cemâzi'el-âhir 1265

Şuhûdül-hâl;

Şehri Mehmet Ağa, İkinci Ali Ağa, Molla Efendi, Küçük Osman Ağa, Çukadar Hasan Mahmut Ağa , (silik) , Kayserili Amir Ağa

Belge No:58

İmam Kolunun Vakfiyesidir

Medine-i Adanada Paşa Beni Mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat 'iden kasab İmam kul demekle marûf Arif Mustafa Ali nam-ı mütevefanın varisi zevce-imenkume müttevakisi Aişe Binti binbaşı ve Hatice binti vesiyle karakız Huriye emir eli Ali ve Mehmet binbaşı enurte olduğu Ali şerif ve merkum olundukdan sonra mezkûr mütevefayı mezbur derkâr ber vechi 'ati olunur haremi 'avamıl şehri rebi'ül-evvel sene hamsen ve selasin ve mi'eteyn ve elf

Rebi'ül-evvel 1235

Mahalle-i mezkûreye vâki malûm hudud-u merayı	cift öküzü	kısarak toru
Guruş	1	1
400	guruş	guruş
	20	30
Köyde koyun hazır gelen	mevcûd ma'ir gelen	
7	10	
guruş	guruş	
24	35	

Mevcûd küze matar	Kasab dükkânında başka sermaye
1	
guruş	guruş
13	312

Derzimet hinta baha	cedid kilim	seccade	halı			
5	1	2				
guruş	guruş	guruş	guruş			
25	3	8	4			
Halı kilim	makat yelesi	köhne köz küreği	kırmızı niş			
1	1	1	1			
guruş	guruş	guruş	guruş			
3	3	3	10			
Erçe kazan	kırmızı kazan	melce kazan	ma-i şalvar	astar		
1	2	1	1	1		
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş		
3	3	3	12	3		
Beyaz şalvar	ham kuşağı	cedid kilim	hatayurlu yorgan			
1	1	1	1			
guruş	guruş	guruş	guruş			
1	8	5	6			
Kılınç	nakış yasdık	nakış yorgan	makat divan	mitil divan		
1	1	kıymet	1	1		
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş		
3	4	3	5	1		
Yük yelesi	ibrik	kasır kurgan	hamam leğen	leğen ibrik		
1	1					
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş		
2	12	5	4	5		
Güğüm	sini	ibrik	sini	iğne	fener	leğen
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
2	3	15	2	1	2	2

Leğenci	kulplu tas	bahçe makası	tencere	mekik bekri
1	1	3	2	6
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
2	1	5	6	5

Bahçe makası	kebir leğen	fikri kayık tas	kahve ibriği
1	3	kıymet	
guruş	guruş	guruş	guruş
2	5	25	3

Halıcı	kilim	vestar	yorgan	döşek	makat keçe
1	1	1	4	3	1 1
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş	guruş guruş
5	10	12	10	10	10 1,2

Yasdık	sahan	züşâr tas	bahçe makası	güğüm	(silik) kile
4	1	2	1	1	2
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
3	1,5	2	2	2	8

Şalvar mile	makara	buğday aşığı	nohut kümed
1	2	2	
guruş	guruş	guruş	
8	4	1	

Mercimek kümed	çuval	yorgan nizam	köhne kilim
1	7	1	1
guruş	guruş	guruş	guruş
1	7	1	1

Mevcûdul tavan	halat çağ	tahammûlat hane
17		
guruş	guruş	guruş
47	5	10

Toplam

1342 Yalnız bin üç yüz kırk iki guruşdur.

(silik)

(silik)	nâzırıye	kâtibiyye çukadariyye	ahzariye
guruş	guruş		guruş
50	5		10

Cem'â Yekûn

70

Belge No:59

Bismi'l-llahir'r-rahmâni'r-rahim

Hamid ve ve sipası ezl padişahını zeval hazretlerine olsunki cümle mevcudatı erkân emirkaf nure eyledik mahir-i vûcud buyurdu sahibi tebası ol sani la yezal hazretlerine şad olunurki vûcudu insan müsibet turab iken ihsan-ı takvimi üzerine helak edib hilafeti vekalet kermaneyle müşerref eyleyüb 'alimi ga'ibden 'alimi sûdur-u kâinat sûdur bidar-ı 'alim sûbudul devam şemsi şerifatıma tarifat-ı Habib Hazret-i şerifi emt üzerine olunur ki emr-i vûcud şerif-i hilafet eşyaya baaş olub levlak hilafet el meliki hitabına müzahir vaki oldu .

Belge No:60

Su Gediği Mahallesi sakininden iken bundan akdem kuvvet-i fevt olan İbrahim bu senede veraset-i zevce-i menkûbe metrukesi mütâmaniyet Paşam ile salim-i kebir oğlu İbrahim Abdurrahman ve Safiye kızı Amineye mahsus olduğu şer'en hasır-ı himayen olmakla terki mütevefayı mezburudurki ber vech-i ati derkâr olunur hurrir el yövm-i hurire fil yövm-i salis şehir-i rebi'ül âhir

Rebi'ül-Ahir 1165

Şah Murad karyesinde çift öküzü	hınta kile	nöbet memuru bahası	alet çift
guruş	guruş	guruş	guruş
20	10	52,5	116,5

Kürek dükkanda mevcûd sabun satan		tecmlat dükkanı
Guruş	guruş	guruş
20	18	5

Marcuk kaplı müstemilat küreği	müstemilat sevki	müstemil elçi entari
guruş	guruş	guruş
8	2	5

Köhne kuşak	kavuk sarık	lüle aded	adam bahası
1	11	40	20
guruş	guruş	guruş	guruş
2	12	2	20

Yatak esvabı	köhne kilim	mevsud sata	dabak letan
guruş	2	2	10
5	guruş	guruş	guruş
2,5	4	2,5	

Tevhid abdest yıbrığı	meşkülât hane	tecmlat hane
guruş	guruş	guruş
10	5	5

Cem'â yekûn

412

El-ihra'cat

Tecümûlat yekûn	resmi nimet	nazırıyye	katibiyye
guruş	guruş	guruş	guruş
29	10	2	2

Çukadariye	ahzariye
guruş	guruş
12	12

Cem'â Yekûn

46 Yalnız kırk altı guruşdur.

.....

370 Yalnız üç yüz yetmiş guruşdur.

Hisse-i zevk-i mezbûr Fatima

guruş

46

Hisse-i 'ibni el mezbûr Abdulrahimin

guruş

129,5

Hisse-i ibni el-mezbûr Abdullah

guruş

129,5

Hisse-i ibni mezbûr (silik)

guruş

94

Belge No:61

Defter oldurki

Medine-i Adanada Eski Hamam Mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem meclis-i şer'ide şu ilahi bu İbrahim kasrı 'Ali taraf-ı şahadet sadır dedükde Paşaya Muaffak mevali muma ileyh Hasan nam evrani malûmu mezalim hâli eyalet-i Adana valisi vezret nazırıdır derellü ayanlıdur Hacı Ahmet hayrı mârûf mezbûre-i memure

münlası ve menziline taraf almaları için zuhûr edüb her re'ayalarından beytü'l-mâl kazaya mâmur mütercim başları Osman Ağa mezkûr marûfu uripte emvali menkule-i sevk-i saltanatı mevâcib olub hurûf beytü'l-mâl için zabt olunan esbabı defteri cedid vakur olunur

Cemâzi'el-âhir 1165

Mahalle-i merkumede olan eşya bahası

guruş

280

Mahalle-i merkumede malûmetül hudud

guruş

15

Cem'â Yekûn

280

El-îhraca'at

Resmi öşri

nazırıyye

hatib

çukadar

mahzariye

guruş

guruş

guruş

guruş

guruş

38

3

2,5

4

4

Toplam

228,5

Meblağ-ı mezbûr ikiyüz seksen guruş taraf-ı beytü'l-mâl için ağaya muma ileyhe teslim

Belge No:62

Defter oldur ki

An asıl Ayntab olub Medine-i Adanada kâ'im-makam vekili marûfhanede müsaferefen fevt olan Hasan Paşa emiri Abdullah nam-ı mütevefasına zahiri ve arş-ı mârûf mârûfesi olub hali eyalet-i Adana valisi vezir Aasaf nazır devletlü , 'inayetlü, eyaletlü, sadaretlü, Hacı Ahmet Paşa beraberinde Paşa hazretleri tarafına beytü'l-mâl kabzına mamûr mütercim başı Osman Ağa marûfu ve mârîfet-i şeriye mütevefayı mezbûrun han-ı mezkurun odası vururunda mahlatı sevk-i saltanatında furuhat olunub taraf-ı beytü'l-mâl müslimin Mahmut Ağa mûma ileyh mütercim başı Osman Ağa'ya teslim olunan defteridir ki ber vechi 'ati zıkr olunur haremi el yövm teşrin mir muharremü'l-haremeyn sene hamsen ve sittin ve mi'eteyn ve elf

Muharremü'l-haram 1265

Mütevefayı mezbûrun odası vurûnunda harar ve çuval ve baki ve mühim baki bahası
guruş

93

Der zimmet-i celili

Hacı Süleyman

Para

guruş

30

33

Der zimmet-i Adanalı kara Veli oğlu

Hacı Ali Ağa

Para

guruş

18

8

Der zimmet-i harcirdeli(?) 'azametimin

guruş

18

Ruzûmet âhkamı Molla Mehmet

guruş

107

Yekûn

310

El-‘ihracat

techiz ve tekfin ber muceb-i zahir

guruş

8

Resmi öşri

guruş

40

Nâzırıyye

guruş

3

Kâtibiyye

guruş

3

Çukadar-ı mahzariyye

guruş

5

Nam-ı mezkûre olduğu Kadir Yusuf meclis-i şer’ide

guruş

7

Kalaleye ve derkâneye

guruş

2

Deyn-i müsibet Ayntablı Hasan Beşe bin ‘İsmail şahadet Hacı Süleyman bin İbrahim
guruş

72

Emin beytü’l-mâl

guruş

6

Cem’a Yekûn

144

Beytü’l-mâl’a

guruş

120

Belge No:63

Haşarat arzın çekirge tabir olunur hayvanat bahçemin ‘inha olunur kendi maksadları vâsıl eyaletlerinin taşirleri için vâzi eyledikleri hububat ve benbe tarlalarına maksad edüb mahal eylediklerinden mâada eküb ve saçub ‘israf ile mahzûr gale zuhuruna sebep olacağımızı taraf-ı şer-i resûl-u kebir babasızlarından sakın ve mazeretlerin ‘istifayeni merasim tesir etmeleri terkîm ve ‘irsal olundur. Vusûluna Allahu Teâla hazretlerinin emr-i şerifine vusûlu hazreti Muhammedini’l Mustafanın şerif-i terkîm mutahiresinde ‘ita’at ‘inkiyadınız ve Sultan olduğunuz tavilleri bırakub rızk-ı maksadımızın rızk olmadan taleb eyliyesiz vel helak kul eşya olan cenab kebiratı kahr vecline havale olunursa gerektirki cümlemiz ahabab mezalim ile ‘amil olunuz Vesselam

Belge No:64

Oldurki Medine-i Adana’da Kayalıbağ Mahallesi sakininden iken bundan akdem mütevafile olan Raziye binti Halil nam-ı mütevefanın veraset el yövmi karındaşı Cennet nam Hatun mahsur evladiye şer-i şerifi mahzûr oldukdan sonra terki

mezbûredirki ber vechi 'ati derkâr olundur hurrîre fil yövm semani vel 'ışri şehri
cemazi'el-evvel sene hamsen ve sittin ve mi'e ve elf

Cemâzi'el-evvel 1165

Mahalle-i mezbûrede bir bab-ı tahtani

simli kuşak

1

Kıymet

Kıymet

guruş

guruş

80

6

Sim küp

sim burma

kurde kebir eyliyeceğin

1

Kıymet

Kıymet

Kıymet

guruş

guruş

guruş

3

10

2

Kerde ibriği

kara dehlik

tencere

kurde eyleğen

2

3

1

Kıymet

Kıymet

Kıymet

Kıymet

guruş

guruş

guruş

guruş

20

12

2

1

.....

köhne müstemil yorgan

güğüm

harani(?)

1

2

2

1

Kıymet

Kıymet

Kıymet

Kıymet

guruş

guruş

guruş

guruş

1

2

20

1

Köhne müstemil döşek

köhne kilim

köhne yasdık

1

1

2

Kıymet

Kıymet

Kıymet

guruş

guruş

guruş

30

1

20

Sini battal	köhne halı	köhne gömlek matun
1	4	
Kıymet	Kıymet	Kıymet
guruş	guruş	guruş
1	20	1

Köhne çuval mazur hacet	tas		sim düğme
Kıymet	kıymet	1	aded
11			
guruş	para	para	Kıymet
1	10	30	guruş
1			

Çuha	tecemilat hane
Kıymet	Kıymet
guruş	guruş
1,5	2

Yekûn toplam
117,2

El-‘ihracat

Techiz tekfin	resmi rûsum	batman	katibiye
guruş	guruş	guruş	guruş
30	4	1	1

Çukadaryiye	‘ahzariye
guruş	guruş
2	30

Toplam 78,5

Belge No:65**Emirlü Mahallesi'nde Osman Paşa'nın vakfıyesi**

Medine-i Adana Mahallesi'nde Kurbi Kebir Mahallesi sakinlerinden İsmihan nesbi Hatice Hatun tarafından davayı 'ali el vakur rivayet-i vekil olub vekalet-i Mehmet Abdullah ve Ahmet Abdullah nam-ı kimesneler şahadetleriyle sabit ve hafız vekiline hükmü şerif olan hala zevce-i ihtiyar şer-i demekle Arif Hasan Paşa bin Mustafa nam-ı kimesne meclis-i şer-i şerifi Ahmet mahfil din mensuf Mehmedin Medine-i merkûm mahallesinden Emirler Mahallesi sakinlerinden hafız beyne'l-kûttab Mirza Çelebi evkâfına berat-ı 'alışan mevali olan evladı vakitten Molla Ali bin Osman Paşa üzerine mevali davayı vakûr kelim iderki işbu mezburu celil evkâfına mükellemler ber vechi menkuhem İsmihan Hatun evladı vakitten olmakla müvekkilem için hisse taleb iderim suâl olunub takviye tahrir olunmak matlûbudur dediği gıbbe-suâl işbu merkûm Ali Paşa cevabında mezbûr Halil Paşa nam-ı mevkilesi İsmihan Hatun evladı vakıfdan olduğu malûmum vekilidir. Hümâyunu malikânede înkâr işbu merâ-'i mezbûr Hasan Paşa hayrî davasına mutâbık sebep talep olundukda müdahil mahaller el-şerifi isyan banıdarı mahaller 'aciziyle âziz olub cennet-i taleb olunmakla 'âli vefat-ı mesûl hilaf billah ol 'aliyûl 'alâ etdikden sonra merayı mezbûr Hasan Paşa ve müvekkilesi İsmihan Hatun'a davası ve kezb-i serih olduğu kaza-i şerif-i mahir ve nûmayen olmakla mezbûren Hasan Paşa ve İsmihan Hatun bu vech-i şer-i mürazede men-i birle mahüvel vâki bil taleb ketb olundur.

Hâremûl vâsıl şehri mahalleri el—mahir sene-i hamsen ve seb'in ve mi'e ve elf
1175

Muharemûl ülema Seyid Mustafa âtîf, Karar ustası Ali Hasan, Hafız Abdullah Halil Efendi, Molla Süleyman ber verası, es-Seyid Ahmet Osman, es-Seyid Mehmet bin Hasan Efendi, Molla Hasan ber veraş, Osman Efendi kâtib, Ser muhtıran Ahmet Paşa, Remzi Paşa, Mehmet Ağa İbrahim Bey Zâde, Molla Mehmet Paşa, Hacı Yusuf Efendi ve gayrihûm

Belge No:66

Bekir zâde Mehmet Efendi ‘istişare eylediği mücaretidir.

Medine-i Adana Mahallesinden Yarbaşı Mahallesi sakinlerinden vâki tarif-i şeriyesiyle marûf-u Cennet binti Halil nam tarafından bi’âtı el zikrin ‘ikrar ‘ali nice eşraf vekil sicili olan imam Seyid Mehmet Efendi Halil nam-ı kimesne meclis-i şer-i şerifi lazım eşrafında işbu bahs elkab kâbûl bâki mahallesi sakinlerinden ‘iken yakını zâde vekili Arif Seyid Mehmet Ağa ile Ahmet Ağa müvacehesinde ve zeyl-i vesikada muhârir el yövmi müslimin mâhzarında bildikleri öyle ‘ikrar nam-ı takrir malûm eyledikleri işbu tarihi mecide mahalle-i mezbûruma vâki müvekkilemin kırkında öşri razıyanet Halil nam-ı hatundan kendi mirası şer ile muntakıl olub mülkü mutlak-ı taraf mahiresinden münselik kıbleten mescidi şerif ve şerife-i merkûm Mehmet Ağa olan şimali Tarık ‘imam ve garben yine tarik ‘âmili mahdûd ve mümtaz bir bab-ı tahtani mukadder havale-i müstemil mülkü murad şemalen menzili cümle tevci el-vâki ve kâfirûl münafi vel münafık şûrut maksadı müpteladan arz-ı tarafından ‘icab-ı kabûl havali-i menzil-i mâhdûd-u mezkûre merkûm Seyid Mehmet Ağaya semen misli olan yetmiş altı gurus seb’i bey’i ‘ibât sahih-i şeriye ile sebebi ve teslim ve temlik edüb merkûmeden mevali muharrer üzere ‘iştar ve kabûl ve teslim ve temli edüb şan-ı meblağ mezbûr yetmiş altı gurus müsteri merkûm Seyid Mehmet Ağa mükellem-i mezbûr Cennet Hatun meclis-i ma’ide dahi ve teslim düb olduğu ahz’ü kabz eyleyüb şan-ı seb’i meblağ-ı mezbûr her müşteri merkûm zamanında bir akçe verüb alacağı kalmayub menzil-i mahdud mezkûre mükellem Cennet Hatunda ‘ilaf ve medahil bu kadar mülkü müşteri es-Seyid keyfe ma yeşa mülkiyet ve mutasarrıf olsun dedikden sonra müsrif-i merkûm Seyid Mehmet Ağa mezbûr vekil Seyid Mehmet efendi ‘ikrara meşruh cema’ tasdik ve sefa tahkik edeceğin sefat’ül-mâ’il mezâmül şikârül şeriyede mevki bt-taleb ketb olundur.

Hurrire fil yövm salis ve ‘aşir fi cemazi’el-âhir sene hamsin ve seb’in ve mi’e ve elf

Cemâzi’el-âhir 1175

Hasan Paşa mir Yusuf, Amir Fazıl zâde Seyid âmir Ağa , ‘avahir zâde Ahmet Ağa, mahir zâde Mehmet Ağa, Hafız zâde İbrahim Ağa, avcı zâde Süleyman Paşa, Seyid Mustafa Halil, Ahmet Paşa, Mehmet Efendi, Seyid Ahmet bin Halil ve gayrihûm

Belge No:67

Medine-i Adanada Sugediği Mahallesi sakinlerinden ‘iken bundan âkdem vefat ‘iden kahraman Ahmet bin İbrahim nam-ı mütevefanın talebimiz için zevce-i menkûhe-i metrukesi Fatma Binti Hatice nam Hatun ile taraf-ı beytû’l-mâl misline şer-i ‘ali mahsuruna tabir ve mütehakik oldukdan sonra hal-i eyalet-i Adana valisi devletlü , ‘inayetlü , sûdur-u ‘ishak Hacı Ahmet Paşa hazretleri tarafından beytû’l-mâl kabzına mamûr mütercim başları olan Osman Ağa merkûmu marifat şer-i ‘ali mütevefası mezburesi menzili vûrudette emvali haşiyası müfredatıyla ber vechi ‘ati zikr olunursa mezbûresi1165

Mahalle-i mezbûrda	yaylakda olan mezburda	defter-i mahalle-i
Kıymet	Kıymet	Kıymet
guruş	guruş	guruş
20	40	40
Nakid akçe	eşya baha	‘incir akçesi
guruş	guruş	guruş
222	84	439
Defter-i incir akçesi	öküz oğlundan	
guruş	guruş	
194	140	
Cem’a yekûn		
1121		

El ‘ihracat

Mir müsibet-i zevce-i Fatima
guruş

600

Hocasız tekfur bir mûcib vasiyet

guruş

65

İsmi kısmet kadı askeriye

guruş

35

Divan müteferika şaban

guruş

25

Nazıriyye

guruş

3

Çukadariyye

guruş

5

Küttab

guruş

5

‘âhzariye

guruş

3

Mütercim başı Osman Ağa

guruş

10

Hamaliye,tellaliye,dükkaniye

guruş

2

guruş

307

Cem'a yekûn

guruş

854

Zevce-i Fatma Hatun

Hasar-1

guruş

650

guruş

604

Beytü'l-mâla yalnız altı yüz dört guruş ağa muma ileyhe verilmiştir.

Belge No:68

Sugediği mahallesinde Fatma Hatunun Vakfiyesi

Ahmet bin el-vâkıf 'ala külleha 'âlimûl gaybi şahadetü'l kebir el mütte'al vel sabıkûl 'islam Ali Seyid Mehmet el mebus el beyan muharremü'l vel İslam vel 'ali el vahabı hayrûl vel ma'ide işbu kitabü'l himmeti nesebde tahrir ve 'inşasına bahs edüb budurki Medine-i Adana mahallesinden sevkidirki mahalle-i sakinlerinden sahibûl mücerret ve muhannet dirayetü'l sadkat vel miri Fatma binti Hatice nam Hatun tarafından vefat 'amilüs-sami ber vech-i 'ati 'ikrar vekili olduğu da'imi mezbûremi ba marifat şeriye-i erkân olan Molla Mehmet Ali Paşa Molla Mustafaya Mustafa nam-ı kimesne şahadetleriyle sabitü'l vükerası uğurlu oğlu demekle marifet Mehmet Ağaya Mehmet nam-ı kimesne mahalle-i şer-i şerife 'ahiri ve mahfil din münasif Mehmedin

vakf-ı ‘ati el beyanda aslı ‘isticâl vel emirûl ‘alim kâmil mütevellî nesb ve ta’yin eylediği marufunu Molla Mehmedin Ahmet nam-ı kimesne mahzarında ‘ikram nam ve takrir-i kelim edüb vakfı ‘ati sûduruna vekili mükelllem mezbûr Fatma Hatuna sille-i mülk tarafından mesned olub mahalle-i mezbûrede kabile şahı Musa Efendi menzili ve garb-ı tarafı husus ve şerife-i Sucu Bağçe mahallesi sınırı şemali meva’il ile Mehmet’e tabi mahareti ile mahdûd bir bâb-ı tahtani beyt bir mikdar müstemil mezalin vakf-ı sahibi mevcûd ve hasebi mahlad ile hasebi marifeti mahlle-i mürâzat vakıf ve haseb idüb mevali-i şûrut ve ta’yin eylemişlerdirki meramı mükelllem kendi hayatta oldukça menzil-i mahdûd mezkûremi sakın ve mutasarrıf evla ve kabza ve badu fatiha mahalle-i mezbûr ‘ahaliisnden sami Musa Efendi ve evladı evladiye Ali tertibûl erseni vel ‘icab sakın ve mutasarrıf ve mütevellî evla ve kabza’ül tevzi muma ileyh şeyh Musa Efendi zevce-i mezkûresi şerefe-i binti emir nam hatun mutasarrıf ve mütevellî evla ve mecid hatun merkûm müsli efendiye ‘amiresi es-Seyid Mustafa Efendi ‘âmir Süleyman evlad-ı evladiyesi ‘ali tertib ve mûcib sakın mutasarrıf ve mütevellî ol badel ferazı makur barikan kâhirûl faiz mahlle-i mezbûra da’imi salimiyede menvali şerifede her kim imam oldurur sâkin ve mutasarrıf olub zevce-i hayr ve ‘ali ile yad eyliyeler hurûfe-i rikaya el sûal mahdud mezkûreye mütevellî merkume tayin olduğu vakfiye üzere kabza ta’yin ve mütevellî erkan avukatı tasarrufları gibi tasarruf ile derkan el tasarruf vekil-i merkûm kelimasına himmet-i rûcuğ ‘izal edüb vakf-ı ‘izar hazret-i imamı ‘âzam mezheb hazretlerinde ca’izdarlığın yer lazım olmakla vekf-ı mezbûrun mükelllem için ‘ali şerifi olmakla vakf-ı mezbûreye rûcuğ ve kemafi evvel mükellemede mülkiye serdarı hakimi taleb ‘iderim dedikde ga’ibûl müstesif mütevellî merkûm dahi kendine lazım mahalle-i meramı cevap mahcibûl ‘azim olub kerimi mukayet hazret-i imam-ı ‘azam hiramûl şahanelerimizden arayı imameyn el himayen hazretleri kat-ı sıhatlerinden marifet etmemekle ‘alim ve lazım olmakla erkânı kul Şerifeleri üzere vâkıf mezkûrun sıhat-ı hakim taleb iderüm deyu hakim salimin mevki-i sûdur kitab tutulan Hasan Baba Efendi hazretleri huzuruna marifette ve fazlı salimi taleb olunduklarında hükmü salim muma ileyh hazretlerine dahi cenabda olmakla nazır ve mena’en el hayır olmakdan hazır ve mücabenat edüb imameyn el hümayun hazretlerinede kul Şerifeleri üzere menzil-i mahdud mezkûresi ol vekaletiyle ve seban şûrut ve kapudanda muhit lûzumuna hükmü mahkûm şer-i feza-i meram edüb mabed-i vefat mezbûr sahih ve lazım olur nüfuz ve nüfusuna macir mahal tekzine me’al fahimü’l bedel sahih Fatima Esma ‘ali din ismi sami ‘alim ve ‘icra-i vakıf ‘ikram

Haremi el-yövmi esasi ve şehri ... Sene hamsen ve sittin ve mi'e ve elf 1165

Keşiş zâde es-Seyid Ali Halil ibni Ahmet , Molla Mustafa mir hafız Musa Efendi , Ali mir Mustafa, Asalı Ali Beşe ser sûduresi, Arpacı Ali Paşa, Musa Molla Amir Ağa, Osman Efendi Katib, Mehmet Efendi el imamü'l mahalli, es-Seyid Hüseyin şer muhaf , Ahmet rakkaş

Belge No:69

Debbağân Mahallesi'nde mütevefayı merkûm Hacı Ömerin defteri

Oldur ki Medine-i Adana mahalesinden Debbağân Mahallesi sakininden iken bundan âkdem vefat iden el hacı amir bin Abdulfeti nam-ı mütevefasının ve Reşat-ı zevce-i menkıbe-i metrukesi Raziye binti Mehmet nam-ı Hatun ile sabi safır oğlu tevci salib kebire-i ferman-ı 'alışan muhasır olduğu şer-i şerife zahir ve muhakkak olduktan sonra terki mütevefayı mezbûr oldurki ber vechi 'alışan zikr olunur haremi el yövmi esasi şer-i cemâzi'el-âhir sene hamsen ve sittin ve mi'e ve elf

Cemâzi'el-âhir 1165

Dokuz akçe	ferhad zımmiye	menan halisde	Halil İbrahim
guruş	guruş	guruş	guruş
585,5	13	15	34
Küramı vafiyede	hela takımı	Osman-i divanide	
guruş	guruş	guruş	
15	33	15	
Çatıcı küreğine	Şam Beylerbeyi	Cabbar oğlu Mehmet Emir Ali	
guruş	guruş	guruş	
15	3	17	
Kili nur oğlunada	kargi oğlu Yusufada	deli Yusufada	
guruş	guruş	guruş	
14	3	1	

Atar oğlu sergüzarı	sarıklı oğlu Ali Halife	
guruş	guruş	
47	54	
Azar ‘ali halisede	Hakime Htunu gözesi	
guruş	guruş	guruş
30	3,5	7
Turan oğlu İbrahim	Akçakoyunlu oğlu vâki hanede	
guruş	guruş	
7	12,5	
Kör Halil yakını Halide	Şam biladı tunca dehlisinde	
guruş	guruş	
5	12,5	
İnebolulu Hasan Ağa	Arab Abdullah Efendi	
guruş	guruş	
12,5	12,5	
.....	Ozan oğlu Mustafa	Bozdoğan Abdulaziz
guruş	guruş	guruş
30	7,5	52
Kapucu meraşeli oğlunada	Payaslı Hacı Mehmede	
guruş	guruş	
13	48	
İmam Hasan Efendiye	Kara Osmana	Musa Ağaya
guruş	guruş	guruş
2,5	21	4,5

Kara Mahmuda	Bey oğlu kökesi ‘âlîde	
guruş	guruş	
5	30	
Değirmenci gürziye	köse oğlu Ebubekir	
guruş	guruş	
5	12,5	
Ebubekir Hacı Mehmet	perçem imamı Halil Paşa	
guruş	guruş	
12,5	10	
Kör Molla Ali Paşa	kaya yunusa	
guruş	guruş	
10	3	
Kalaycı Halil Paşa	Kör Ömere	kilimci oğlu vafiyede
guruş	guruş	guruş
4	30	8
Veli Ahmet ortağı ‘amir-i Hasan	Bilcan oğlu Molla Ahmete	
guruş	guruş	
6	5	
Zülfikar oğlu Ahmet	Kasab hacı ‘amiri	
guruş	guruş	
100	300	
Mekil zimmiyede	kürâb hacı Yusuf	ortağı Ali paşaya
guruş	guruş	guruş
5	5	65

Rami	ortak Süleyman	köhne meksar bade kürk		
guruş	guruş	guruş		
3	3,5	15		
Boya küreği	köhne neş mumbe	köhne zişar	dolama aşarı	
guruş	guruş	guruş	guruş	
2	5	4	9	
Sim çakma tası	cedid sarık	simli kilim	köhne kürek	
1	1	1	1	
guruş	guruş	guruş	guruş	
16	6	25	1	
Köhne entari mevkumde	don , gömlek	yorgan,divan ve yasdık		
guruş	guruş	guruş		
3,5	1	15		
Kemer kuşak	hevgani sarık	müstemil halı	seccade	
1	1	1	2	
guruş	guruş	guruş	guruş	
3	10	6	5	
Yakalı şam	kara ekdim bargir	merkeb	öküz	mezura
1	1	4	2	
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
3	35	10	20	20
Sa'ir kile	cedid halı	mezru nuhud kile	alet cent	
3	1	6		
guruş	guruş	guruş	guruş	
24	60	4	5	

İbrik alet	gırnata yerli	toklu koyun	şamdan
1			
guruş	guruş	guruş	guruş
7	30	28	2,5
Köhne matar	tevzi kantar	bağdar kilim	keçe aded
1	1	4	2
guruş	guruş	guruş	guruş
3	100	12	6
Zil ve kilim	malulat hanem	adana hassa	kantar
11	40	1	1
guruş	guruş	guruş	guruş
4	5	40	1
.....	Pişker	tacmilat hane	
guruş	guruş	guruş	
1	1	10	
Toplam			
24..			

El-ihracat

.....	zimiyan	nazariye	çukadariyye	katibiyye	fidye
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
50	62,5	5	8	3	1

Cem'a yekûn

guruş
132,5

Toplam

2365,5 Yalnız yirmi iki bin otuz altı buçuk guruşdur.

Hisse lâzimûl mezbûre

guruş

290

Hisse-i ibni mezbûre

guruş

1380

Hisse-i binti mezbûre

guruş

690

Belge No:70

Ağcakoyunlu Cemaâti'nin Nezir Hücçeti

Hâlâ Medine-i Adana'da vâki valilere mahsus olunan saraya varûb bu fikri hali hatır üzere zimmeti îkrar-ı erkân iclal sûduru ishak mabedül hazıl devletlü, inayetlü el-hacı Ahmet Paşa mir İbrahim Paşa hazretlerine huzuru esafetlerinde akd olunan meclis-i şer-i havalide Medine-i merkûme civarı sakini haremeyen muhteremeyn aklamından olub amir Ağcakoyunlu Aşireti ihtiyarlarından meclis-i mâkûr mezkûreye ashar-ı şer-i 'ali kılınan Halil kethûda ve kara fakih ve Yamaklı Kara Ahmet Mustafa ve müftü zade Molla Ali hacı fakihoğlu Hüseyin ve hacı İsmail oğlu sarı ve Köselioğlu Mehmet ve Darlı oğlu Mustafa Kılıoğlu Yusuf ve Mağmur oğlu Hasan Ahmet ve Hacı Osman oğlu Mustafa ve Abdal oğlu deli Mehmet ve kel İbrahim Muhiddin ve Hacı Ebubekir Kara Mehmet menvali kimesneler ile malûm el esami kimesneler miri aşiretleri işbu hacı Mustafa bey 'istimalat-ı şerifeyede vesa'ır emvali mir tahsilin mamûr zahir el- şayan Hüseyin Ağa hazır oldukları halde vezir-i müşarûn ileyh hazretleri re'âya-ı mezkûru sizler niçun mu'aheze olunduğunuz cürmünüz nedir bilirmisiniz deyü hitab ve emir buyurduklarında onlar dahi cevaplarında cürmümüz baliğen meblâğ olduğu böyle malûmemiz mûkir ve müterifiz lâkin umden ve sehven zûhur iden cürm ve hatamıza kalem af ve merhametleri keside buyururlar deyü umumen meclis makudı mezkûre

‘istidayı inayet eylediklerinde el kazar yebkuva ve kübar ve fûv müsdakinca merkumelerin vâki olan hataları af buyurulub ancak bundan böyle Voyvoda ve mir aşiretlerinin reislerinden harici vazi ve harekette bulunmayub itaât ve ‘inkiyad üzere edüb mal mirilerini vakit ve zamanıyla mir aşiretleri marifesiyle kabzasına mamûr eda ve teslim ve katen ser cemiyet tariki şer-i fesada salik olmayub yolluk ve kışlıklarına mir airtleri emir konub ve göçüp eğer aşiretleri ricâlinden biri yahûd ikisi üçü her kim olursa olsun Voyvoda ve mir aşiretelerine sözlerinden harç ve hilaf şer-i şerif vaz ve hareketleri zûhur iderse ‘alel ‘ittifak ahz ve mir aşiretlerine ve Voyvodalıklarına teslim ve cürmüne göre tedib kuşmaline her birileriniz razı ve müte’ahhid olursunuz denildikde merkûmenlereğer bu şurutun hilaf-ı bizlerden fî mâbad zûhur ve sudur iderse evvelki nezrimizin üzerine hüsnü rıza ihtiyar v menvaliyle mütahir-i ‘amireye elli bin gurus zam ve nezrimiz olsun her neki emir buyuruldu ise cümlemiz razı müte’ahidleriz deyü bi tavûs-saf razı olsun dediklerinde marur merkumenler k mir menvali müşrif-i ‘ikrar müşri vecihleri meclisde satır olunub hazfa bil mekâl haza ve sabite ala mahuve tahkike bit-taleb ketb olunub bi taleb ‘ita olundu hûrufu şehr-i cemâzi’el-ûla li sene hamse ve sittin ve mi’e ve elf

Cemâzi’el-ûla 1165

Şehrü’l himayür’ül valisine hamsen ve şayan ve ma’ vâkîf

Fahirü’l âlim es-Seyid Hüseyin efendi muallim şayan, mahal ‘alim Hasan efendi meramı zahir , farihûl ‘âlîme ‘ikramü’l es-Seyid sûdur efendi , ‘alimûl vâkur es-Seyid Mustafa efendi , mahrûl müşarûl es-Seyid Hasan zade malûm badel el şerif , dahirûl senada es-Seyid Osman Ağa merkûme , mahirûl meram el-hacı Mustafa Ağa selametü’l ‘amir , ‘alimûl şahanem Hasan Davud Ağa , es-Seyid Mustafa Efendi , fahimûl nebat İsmail şakirûl zade , İsmail bin zade , cümle ağvet , alemdarım...

Belge No:71

Oldurki Medine-i Adana’da Han-ı Kurbi Mahallesi sakinlerinden iken bundan akdem vefat iden Mehmet nebi Molla el Yusuf nam-ı mütevefanınmenkusatı metrukesinebahatım ile sulbi sefir oğlu Abdulaziz’in ve salimi sefir-i nezare gelür nam-ı sefirlere muhazır oldukları el meşrûh şerif tabir ve muhakkak olduktan sonra terk-i mezbûru derkâr ber vech-i ‘ati derkâr olundur hurrîre recebü’l ferd 1175

Mahalle-i mezbûra	inek	tencere	sahan	lenger
1	1			
Kıymet	kıymet	Kıymet	Kıymet	Kıymet
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
130	12	1,5	20	20
Tas	yorgan	yasdık	seccade	müstemil çul
Kıymet	Kıymet	Kıymet	Kıymet	Kıymet
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
30	1	60	30	20
Köhne çuval		kazan	tecmlat-ı hane	
Kıymet	Kıymet	Kıymet	Kıymet	
guruş	guruş	guruş	guruş	
1	3	60	10	
Cema' yekûn				
Toplam				
153,5				
El-ihracat				
Tehcir tekfil	semer adi	mahzar		
guruş	guruş	guruş		
10	40	30		
.....				
Toplam				
138				
Hisse-i nedamesi		hisse-i ibni İsa		
guruş		guruş		
140		490		

Hisse-i ibni Abdullah
guruş
490

hisse-i sam eyleğüm
guruş
24

Belge No:72

Defter oldur ki işbu bin beş yüz yetmiş beş senesine mahsuben hal-ı eyalet-i Adana valisi sûdur ishak ve vezir şî'ât-ı sa'ir devletlü, inayetlü, Hacı Ahmet Paşa hazretlerine bâki salim-i 'aliye tahsis kılınan ecdad-ı hazariyesinde taksit şemsi başı olan üç bin üç yüz yetmiş beş guruş ile harc-ı bab-ı iki yüz elli guruş sefaretlü kethüdası Mehmet nam-ı hazretleri iki yüz elli guruş ve buyuruldu götüren mübaşir ağaya hizmet-i ikiyüz elli guruş sahibine üzerine mahsus olan Hacı Mehmet Ağaya hizmet yüz elli guruş macibûl iktiza etmiş altmış beş senesine mahsub verilecek bunların 'icraâtlarından vilayet için isticar olunur kafesli harem kirası elli guruş vesâ'ir ile mahallem için vazife verilecek 'icâr iki yüz guruş ve sefaretlü kethüda bey hazretlerinin sakın olduğu konak 'icâr vesair yüz guruş ve altmış dört senesi için konak mezkûre için mahallesine verilen kırk guruş ve müsrif efendi ile vekil kurbi ve 'atik hakimi başı sakın oldukları konak 'icrası yetmiş beş guruş Mehmet Beyin sakın olduğu konak 'icrası elli guruş ve dühul oğluna konağına 'icrası yirmi beş guruş ve Mısırlı İbrahim Ağa konağına kirası otuz beş guruş Surur kapusuna ikinci çûkadar ki sâkin olduğu konak yirmi beş guruş veziri başına sâkin olduğu konak yirmi beş guruş Kara Cezadenin konağına 'icrası yirmi beş guruş hârem kethüdası Hasan Ağaya sâkin olduğu Muaffak 'icrası otuz guruş sakar ve yaşlu sâkin olduğu han-ı 'icrası otuz beş harem başına sâkin olduğu konak 'icrası yirmi beş guruş ve 'inayetlü efendimizin huzûrlarına dahi olunan oda kirası yirmi guruş ve bundan akdem sefahetlü kethüda bey hazretlerine haremi ol defter verilen yüz elli guruş ve mahdûd ısrar olunan masarif yüz beş buçuk guruş Etraş oğlu zamanına atıf el ricasından 'ali el haseb altmış beş guruş ve şehri vekillerine iki yüz guruş ve bndan olan mûzil şayanımızın kaza ve mahallesine kebir Molla Beye yetmiş beş buçuk guruş ve altmış beş senesine mal-ı menziline taksit münasırın mâhsûb olmak üzere Adana mezrasına verilecek iki bin guruş ve haremi ve defteri 'âsahab yüz guruş ve mahalle-i haremi muhakeme yüz elli guruş devletlü efendimiz haremi için mücedde su kenarına yapılacak taht-ı ve cümle için macibûl kaza yüz guruş ve geçen

salyane defterine dahil olunan neceran malûmesine bekayası doksan guruş bab-ı Tarsus mahallesine otuz guruş mahiyet el mahcumu dokuz bin beş yüz seksen altı guruş malif olmakla bi cümle alim ve salim ve'âyânı şerif vâsi bu fi ubufet şer 'ali olunan tevzi defteridirki ber vech-i 'ati zikr olunan haremi avasıt şehri recebü'l ferd sene hamsen ve seb'in ve mi'e ve elf

Recebü'l-ferd 1175

Hisse-i Adana	Hisse-i Yüreğir	Hisse-i cennet şehri
guruş	guruş	guruş
6226	1600	800
Hisse-i karayalu	Hisse-i Dünderlı	
guruş	guruş	
260	700	
Cem'a yekûn		
Toplam		
9586		

Belge No :73

Vech-i meşrûhu üzere belde-i zikr olunan nefsi Adana Mahallesine mahalle-i mezbûr ve marifet şer'îye ber vech-i takrir olunan tevzi defteridir ki zikr olunur.

Mahalle-i Necceran	Mahalle-i Kuran-ı Kebir
guruş	guruş
205	236
Mahalle-i Bab-ı Tarsus	Mahalle-i Han-ı Kurbi
guruş	guruş
255	179

Mahalle-i Ağa Mehmet
guruş
134

Mahalle-i Yarbaşı
guruş
134

Mahalle-i Hatırlı
guruş
135

Mahalle-i Kayalı Bağ
guruş
139

Mahalle-i Çukur Mescid
guruş
150

Mahalle-i Harab Bağçe
guruş
35

Mahalle-i Saruhal
guruş
55

Mahalle-i Saçlı Hamid
guruş
105

Mahalle-i Hacı Hamid
guruş
73

Mahalle-i Hacı Fakih
guruş
73

Mahalle-i Yusuf Zade
guruş
90

Mahalle-i Ağca Mescid
guruş
90

Mahalle-i Emirlü
guruş
97

Mahalle-i Hanı Cedid
guruş
90

Mahalle-i Debbegan
guruş
70

Mahalle-i Hammal
guruş
42

Mahalle-i Mahmur

guruş

42

Mahalle-i Mestan Zade

guruş

88

Mahalle-i Su Gedigi

guruş

95

Mahalle-i Sarı Yakub

guruş

100

Mahalle-i Yurban

guruş

162

Mahalle-i Şabaniye

guruş

70

Mahalle-i Ali Dede

guruş

73

Mahalle-i Karasofu

guruş

640

Mahalle-i

guruş

80

Mahale-i Eski Hane

guruş

320

Mahalle-i Taşhisar

guruş

110

Mahalle-i Hanedan

guruş

92

Mahalle-i Mermerli

guruş

640

Mahalle-i Hamam-ı Kurbi

guruş

42

Mahalle-i Kesif Zade

guruş

40

Mahalle-i Tekkiye Kurbi

guruş

40

Mahalle-i Sucuzade
guruş
30

Mahalle-i Durmuş Paşa Zade
guruş
30

Mahalle-i Sucu Bağçesi
Toplam
195

Mahalle-i Hacı Mustafa
Toplam
.....

Mahalle-i Kasab Bekir
guruş
130

Mahalle-i Şani Zade
guruş
65

Mahalle-i Dimyan
guruş
565

Mahalle-i Acemi'an
guruş
950

Cem'a Yekûn
2362

Belge No:74

Oldur ki Medine-i Adana Mahallesi'nden Kayalıbağ Mahallesi sakinlerinden iken bundan 'âkdem bi-emrullah-ı te'ala vefat iden Hüseyin Paşa Hacı Hasan nam-ı mütevefasına ve râşi zevce-i menkusarı metrukesi şer-i 'intiba ile salimi sefiri 'alileri Ebubekir Ahmet veli nam sefirin mahsur oldukları el şerifi za'iri himayen oldukda tezkir-i mütevefası mezbûr-u tahrir ve beyan olursa 'ali marifet el şer-i tevzi ve tahkim olan vezir-i derkâr vech zikr olunur. Hurre fi Receb 1165

Salim kılınan	sim vezin	salah	bileziği vezin
2	1	2	
Guruş	guruş	guruş	guruş
8	5	5	1,5

Raşih	semer sahir ve mütecahir	cedid-i kırmızı çuka başı
1	1	1
guruş	guruş	guruş
2	33	17
Köhne sal dolabı	kemersiz müstemil kaftan	
1	1	
guruş	guruş	
5	7	
Köhne kemer bez kumaş	köhne kemer kuşak	
1	1	
guruş	guruş	
10	1,5	
Köhne sarık	köhne ibrişim	
2	1	
guruş	guruş	
5	3	
Müstemil küçük ceb	kırmızı çizme	
1	1	
guruş	guruş	
2	3	
Huşar kaşığı	bağ makası tarağı	
1	1	
guruş	guruş	
1	1	
Usar tabağı	beyaz kumaş ve don	
1	8	
guruş	guruş	
8	5	

Köhne fes ve terlik

guruş

30

köhne zenne kumaş don

guruş

1

Nakış bezi örtüsü

guruş

2

nakış bezlik

guruş

2

Köhne elce entari

1

guruş

1

mali köre başlık

guruş

1

Sileced

1

guruş

1

nakış sarık örtüsü

1

guruş

2

Köhne sarık

1

guruş

3

halı çukahaş

1

guruş

5

At mimandar

1

guruş

3

müstemil turucu çuval

1

guruş

5

Menkaşetli.....

1

guruş

6

Köhne masa şalı tebaşe

1

guruş

5,5

Sim selahe amirli hançer	
1	1
guruş	guruş
5	2
Matara sahi(?)	küçük nacar kürek
1	1
guruş	guruş
10	12
Beyaz daimi şalvar	müstemil şam kuşak
1	1
guruş	guruş
2	2
Abdest matarası	hası çuka şalvar
1	
guruş	guruş
3	8
Cedid kutan ‘aşarı	cedid şam ahir ‘aşarı
1	
guruş	guruş
8	2
Nakış bohça	cedid benar-ı sahire ve ‘aşarı
1	1
guruş	guruş
2	5
Köhne	uçkur
guruş	guruş
2	1

Bakır

guruş

50

Kalem kutusu

guruş

120

Bir kat yorgan

4

guruş

10

müstemil kilim

guruş

12

Köhne kilim

3

guruş

2

zır döşek

guruş

2

Müstemil seccade

guruş

2

Zırh

guruş

11

hakibe

Para

20

getürme tahta

guruş

4

At narmandı

guruş

1

makulat

guruş

20

Havacı derkâne katı

guruş

5

peşken

guruş

3

.....

guruş

4

çukan kökü

guruş

3

Helvacı dükkânı	hamilet-i vekâr
guruş	guruş
120	10
Hamilet hasır	avam muhasır
guruş	aded
10	30
guruş	
30	
‘intikad	mahir
guruş	guruş
622	30
Yad-ı ferkani ‘alide	Mehmet Paşa ile ‘ali el teşrin ve kâin
guruş	guruş
2,5	15
Cem’a Yekûn	
Toplam	
1045,5	Yalnız bin kırk beş buçuk guruşdur.

El-ihracat

Resmi himmet	rebi	katibiyye	çukadaryiye
guruş	guruş	guruş	guruş
68	1	4	3
‘ahzariyye		nazırıyye	hezamiyye
guruş		guruş	guruş
4		4	4

Toplam 998,5 Yalnız dokuz yüz doksan sekiz buçuk guruşdur.

Hisse-i revan binti mezbure neseb

guruş

124

Hisse-i mezbûr Ebubekir

guruş

656

Masır

33

Salim

1

Hasırü'l mezbûru'l veli

guruş

14

Belge No:75

Defter oldur ki hitabdan

Medine-i Adana çarşısında halıcı mekanında bil mesafede sakin iken bundan âkdem vefat iden Mehmet bin Ali nam-ı mütevefanın zahirim ve 'icar marûfu şer olmayub tabib-i 'alalade rica ve 'aid olmakla taraf tabib-i 'âmil müslimine şer'en muhazır za'ir ve muhakkak oldukdan sonra hal-i eyalet-i Adana valisi devletlü , 'inayetlü sûdur îshak muhacir Ahmet Paşa hususları tarafından tabib-i 'alime-i kabza-i mamûr mütercim başları olan Osman Ağa mârifî ve mârifet-i şeriye mütevefayı mezbûrun eşya müfredatıdır ber vech-i 'amir zikr olundur hurrice fîs-sami ve şehri şaban li sene hamsin ve seb'in ve mi'e ve elf

Şabanü'l-muâzzam 1175

Cedid	Zil cedid	döşek	tarak	battaniye
3	6	1	3	1
Kıymet	Kıymet	Kıymet	Kıymet	Kıymet
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
2,5	5	1	6	2,5
.....	lenger	muska	tas	ayaklı tas
1	1	1	1	1
Kıymet	Kıymet	Kıymet	Kıymet	Kıymet
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
3	1	3	1	1

Tas ma'e tencere	müstemil zeyli	hurme	defteri cedid
1	1		
Kıymet	Kıymet	Kıymet	Kıymet
guruş	guruş	guruş	guruş
2	1	3	3

Cem'a Yekûn

Toplam

35,5 Yalnız otuz beş buçuk guruşdur.

30,5

Ber mûcib Seyit Ağa mezbûr mahalde kendi hayatta iken marifetleriyle cer tesliman iki akite bir ferace masrafı

El-ihracat

Techizi tekfin	resmi	nazıriyye	çukadariyye
guruş	guruş	guruş	guruş
6,5	6	1	1
Katibiyye	'ahzariyye		
guruş	guruş		
2	1		

Toplam

41 Yalnız kırk bir guruşdur.

Toplam

15 yalnız beytü'l-mâla çabuk teslim olunan on beş guruşdur.

Bele No:76

.....

Medine-i Adanada Mahalle-i mezbûrun Kayalıbağ Mahallesi sakinlerinden refi'ül bendü'l el küttab Mehmet bin Ömer nam-ı kimesne meclis-i şer-i onuruna yine Medine-i Adana mezbûre mahallatından Paşa Bey Mahallesi sakinlerinden olub râfi tarif şer-i 'ali marûf olan kerime binti Ömer nam Hatun mahzârında üzerine şöyle davet vakûru kelim edib işbu merkûm Kerime Hatun zevce-i olub bundan akdem haricen ve kıblen fevt olan zamiresine mübayenden Molla Veli bin Ahmet zamaneyi mübayenden Molla veli bin Ahmet nam-ı kimesne babası merkûm Ahmet ile benim babam Ömer la yebun karındaşları olub babaları ismi Hacı Halil ve dedeleri ismi Hacı Veli ve mukata'a resimleri Tarsusa hususedir .Ol-vechle amca zadem olub verasi işbu mezbûre karye ile merhamet el sevabûl nesebiyle için muhasır iken müteveli mezbûr Molla valisine metrukesinden nam hasır şer-i şeriyemi evde tahsil eder sûal olunub takrir tahrir davasına sebep olmak müravihtir gıbbe sûal-i mezbûre Kerime Hatun meramı mezbûr Mehmet bin davet-i mutabık beyine taleb olundukda edvali ahrar ricali müsliminden oc zade Mehmet Efendi amir Mustafa imam el Seyid Mehmet sait bin Seyid Halil nam kimesneler hal-i işaret mübaşir hezeran oldukda ol mübaşir-i merâmûl vâki işbu mezbûr Mehmetin müteveli mezbûr mal valisine babsı Ahmet layebun karındaşları olub bab-ı mezbûr ismi Hacı Halil ismi Veli ve mukata'a resimleri Tarsus kazasıdır.Ve arş-ı hizmet-i el mahsus el neseb ancak bu ki mahsus Adana-i şehirde şeriye eylediklerinde rakib re'aya şerayet-i kabûl şeriyelerin makûlu olunmayan bir..... bu himmet-i şeriyelerin müdafa-i mezbûr Mehmet müteveli mezbûrun hazır varisi olduğu neseb ve zahir olunmağın haserete şeriyesine mütevefa-i mezbûrun metrukesinden olmak üzere i'ade-i teslim mezbûre-i kerime müdahalesine ısrar-ı mevakir bil taleb ketb olundur hurrire fi avasıt

Der-Mehmet neseb ve hûmayun-u vefeye ve 'ilaf

Es-Seyid Mustafa Efendi taht-ı taleb, Hasan Efendi merham zade, Mehmet Efendi katib, Abdullah Efendi kâtib, Hacı Hamid Kara zade

Belge No:77

Medine-i Adana Mahallesi'nden Ali Zade Mahallesi sakinlerinden vâki şer'îye marûf Aîşe binti Halil nam Hatun tarafından beyti 'âti oldurki 'îkrar ve kelam olub vekaletini Seyid Mahmut nebi Musa Hacı Ali nam-ı kimesneleri şeriyeleriyle neseb olan hâlâ zevce-i mataracı usta büyük nebi Musa nam-ı kimesne meclis-i şer-i lazım el teşrifa işbu bâ'isûl-küttâb ebnaşır hayatta menzil emini dimekle marûfu Osman Bey bin adedi nam-ı kimesne mahzarında şöyle 'îkrar nam-ı tevkir-i kelâm iderki mükellemi mezbure Ayşe Hatuna Paşa Bey Mahallesi'ne vâki sene-i malûmu huruf sahih sene-i münasır olub kalbe Kadir oğlu Hasan Paşa ve Şerif Halil Paşa mülkleri ve şayan ve karye-i tarık 'ilam ile mahdûd iken bab-ı muhasebat baş verdirtir tahtani ve bir yan sa'ifeleri ve yine bir bab-ı tahtani ve kanîf vermektir. Ahvali müstemil sefaresini bil cümle el tevabu el vasûf ve kehanet el menafî el marifet şûrut mübtela makureden arayı Sami Paşa muhasır şeriye ile merkûm Osman Bekir zade el-vefat on misli olan üç yüz elli gurusu sebi ve teslim ve temlik edüb olduğu menvali muharir üzere sahir ve kûl ve teslim ve temlik ettikten sonra semeni misli meblağı mezbûr üç yüz elli gurusu mükelleme ref'i teslim ve mükelleme meclis-i şer'ide meşrûhu merkumiyetinden bit tamam vel 'ikmal akza ve kuzzat edüb menzil-i mahdûd-u şahaneden müşri merkûmu zamanede bir kaç haseb hakim kılınmayub kıymet-i menzil-i mahdûd mezkûre-i mükelleme vech-i nam el vâsi el şahane-i sebebe 'ilaf ve mezalim olub şehri mezbûrede melam-ı müşrisi zer kifayesi muhasır tasarruf olsun deîği muhasır merkûm Osman bey zâhir vekil-i mezbûru 'îkrar şurutu vecihle tasdik ve şifaye tahkik edeceği 'âla istihkam badel vasiyete bit-taleb ketb ve tahrir olduğu hurrire fil yövmil sene şehri muharremü'l-receb sene hamsen ve sittin ve mi'e ve elf

Muhârremü'l-haremeyn 1165

Şûhudû'l-hâl

Ali bin nebi Mehmet Halil Paşa Nebi Osman, Ali Ağa erkân zâde, Oğlu Ahmet Efendi , İsmail Paşa nebi Ali , Merkûm oğlu Hasan Paşa , Seyid Mustafa, Süleyman Ahmet Efendi , Alemdar Hacı Mehmet Ağa , İmam Hacı Mustafa Efendi , sami el-hac Hasan Efendi

Belge No: 78

Medine-i Adana Mahallesi'nden Necceran Mahallesi sakinlerinden işbu refi'ül küttâb Kılıbaki oğlu mükellem Arif el rahim Mustafa Hasan nam kimesne-i meclis-i şer-i hatır lazım el tevkirden mecid-i diyarbekir'de Almaklı Mahallesi sakinlerinden olub hâli Yüreğir kazasına kibar nam karyemizde aişretlerinden Mustafa nebi Mustafa nam-ı kimesne muhâzır-ı üzerine şöyle davayı takrir-i kelam tabir-i 'âyanü'l-meram iderki işbu mezbûr Mustafa bu sene-i mübarekesidir. Karyesinden ... Hacet ortağım olub hacet ortağım olub ol vechle zimmetine yetmiş gurus cemiyet-i 'arz-ı şeriyesinden takim olub karye-i mezkûre refi'i takrir-i mükellem olan mevalim 'ifa eylediği alel 'îştirak benzimden hâsıl mukata'a ve sfir mahsulatım idare ki garib olmakla kendisi Hasan ve Halil olub hareket ve sükûnat kararım olmayub mahsulatım 'itilaf-ı ve 'izaât olacağı zaman himayen olunmayan yerine bir 'âmil nesb ve tayin eylemeyi kabûl şer olunur tenbiye olunmak muradımdır değdi gıbbe sûal mezbûr Mustafa civanlı mezkûr merkumun ber vechi muharir takrir meşruhesi üzere cennet ortağı olub ve zimmetlerine yetmiş gurus hal-i hazır işbu muradenam nam-ı kimesne el beyan karındaşım olmakla zamanla olan el hacet-i havale ederim bu cevab eylediğim el meramı el merkûmen karye-i mezbûrun cevabını kabûl mütehid makûr Hasan Çavuş zahir Seyid Mehmet Ağa ve Halezar oğlu Seyid Ahmet Çelebi mahzurani karındaşı mezbûr muradına Mustafaya karye-i mezkûre-i mezbûra hâtır ve şükür ve yine hasadını yüz gurus sebi baş sahifa ile beyn ve teslim edüb mezbûr murad hakir 'isticar kabûl eyledikten sonra sancağı mezbûr her zamanla mütesir olan yetmiş gurus ve yanına merkûm Mustafa ve Hasanı havale edüb merkûm Mustafaya haber-i havalemi bedel kabulü baki kılan otuz gurus badel mahsus edaya mukarrir oldukda ahd-ı ahirim takririni han-ı Seyidlik ve sefaya tahkik eylemeleriyle heza'ül mefa'il hazan vesikaya ketb tahrir olundu . Muharremü'l-yövm kitab-ı amelim sarihdir li sene hamse ve sittin ve mi'e ve elf

Muhâreremü'l-haremeyn 1165

... Seyid İbrahim muhasır, Ahmet ihzar-ı mahzûran

Belge No :79

Medine-i Adana Mahallesi'nden Halhalı Mahallesi sakinlerinden bundan âkdem esna-i tarik-i hüccetten badehu 'âzim ve 'irtifa olan bu za-ı esami demekle şehir-i küttâb

Mehmet Efendi İbni Ahmet'in Haleb Hafızı oğlu Mehmet vazife-i karar-ı hizmetinin Behçet-i şeriye ve sipahi mensupları olan validelerin işbu hafızâ'ül küttab-ı Emine Binti Süleyman nam Hatun meclis-işer-i şerife Ahmet ve mahfil din mensûbu Mehmed'i şöyle takrir-i kelim ve tabir-i 'ilâm emer eylediği işbu muhabbet şeriyeye vakiyelerin olduğu sipahdarı oğlum Mehmet ve sedaret-i fermanım muhteber nam-ı muhafelerin nafaka ve kesif-i muhasebeye vakt-ı reşideleri... seravelerine vekil-i 'âşar ihtiyac-ı ile ihtiyaçları olmakla babaların mütevefayı merkûmeden 'îrşâd-ı şeriyeyle 'intizar iden 'icabet eden emvali mürveşelerinden seferan ve neveran takrir-i kifaye nafaka ve kisve baha farz ve takrir olunmakla mutalibdir dedikde sakın mevzuyu hatırlatub talibleri Hasan mesheb efendi hazretleri seferane-i mezbûrenin babaları mütevefayı merkûmeden muntekil 'âhvali müraveşlerinden zil sahifada muharir olan salimen tahammülleriyle divan-ı mezbûrenin muraberesinden tarih-i mezkûrede vefat reşid ve Seyid evladiyesine değin mahir yövm on bir han-ı para nafaka değin binaen farz ve takrir edib meblağ-ı mezbûr mezkûresi haremi ve hurûfu Hasan hazretinde istidasına veledü'l zahir melamına defteridirki el rûcuğu üzerlerine vaziyet merkûmeye on bir gurus... Mahzar el vesika küttab karar ve yeni talebinde dahi ve 'ita olundur. Hurre el yövmil hamis ve şehri seferü'l hayar sene hamsin ve sittin ve mi'e ve elf

Seferü'l-hayr 1165

Şuhûdu'l-hâl

Osman Efendi kâtib, Abdullah efendi kâtib, İmam Mehmet efendi kâtib, Ahmet ağalar mahzuran, El Seyid Hasan bederan

Belge No: 80

Cizye Beratı

Ba-hatmi kebirde devletlü Abdurrahman Paşa

Memleket-i mâhrumeden vâki ehli zimmetden mahdûd-u nazariyede şer' en rusûlu mezburede olan hazinelerin sene-i amilleri salimesi ahvali 'âli şûru seneden olub mezheb-i hafiye ondan 'îla evsat büstü itibariyle sebebiyet lazım gelmekle bin yüz altmış altı senesini hayriyesine sebat-ı sabık-ı mesellüsüne sabık'ûl-hayr bir ay müddet işbu sebebi bin yüz altmış beş senesinin şaban-ı şerifi 'âhiresinden mübaşeret olmak üzere hıfzı hûmayun şu kethüdayı zarar olunmakda yüz altmış altı senesine mahsûb olmak üzere Adana, Tarsus ve İçili sancaklarında ve emva-i kazalarına sakın ve mütemekin ve murur-u ubur iden ehl-i zimmet küffar-ı hayut ve Ermeniye ve Acem ta'ifelerinden üzerlerine edası lazım gelen bin yüz altmış altı senesini cizyelerin işbu yüz altmış beş senesini şaban-ı şerifede uhdesinden sabit itmek üzere gideru dört yüz iki 'ilâ ve üç bin dört yüz yirmi evsat ve altıyüz seksen üç edna ve idraki 'îzafî selase itibariyle cem'a dört bin beş yüz yirmi beş evrakıyla cizyedar sabık kethûda zâde işbu refi'ül küttâb hakani kıdvetü'l-emâcid 'âyan Hacı Mehmet zide mücdehu sabıku misillü emanet tahviz olunub işbu berat-ı 'âlişan mu'adelat karyesi verdim ve buyurdumki cizyedar muma ileyhe varûb bin yüz altmış beş senesine mutâbık şaban-ı şerif-i karyesinde hâkim el-vakit muvacebesinde milva mührüyle menhûr cizye evrakın bağçesinin mühürleri kat ve evrakta olan mühür tatbiki olundukdan sonra bir kesir-i vazî'i vilayet kazası mühürleyüb der sa'adetde 'îrsal ve kelâm-ı mezbûreye tâbi hareket-i kuyuda sakın ve mevcûd ve yerli yabancı mezbûr ve ubûr iden ehli zimmet-i keferi yahûd Ermeni ve Acem ta'ifeleri ve emirdarı hak ve hükmüne dâhil olub şer-i 'âcizeye müstehak olan 'âlîmeden gereği gibi takdim... ile tecviz olunub bir ferdi hariç kefersiz kılmak şartıyla vech-i meşrûh üzere 'ahâlisi beyinde olunan selasenin kankı sınıfından 'îtibar olunur ise hatt-ı hûmayun şevket-i makrunum ile verilen nizam-ı cedid mucebince mukayîd-i mütemilatdan edna 'itibariyle bir zer mahcûb vast-ı hâl mahali olunduklarından evsat-ı itibariyle dört zır mahcûb olunub tedarikinde aciz ve esrani olunmalarından zer mahcûb hesabı üzere 'alâdan on bir guruş ve evsatda beş buçuk guruşa edna iken iki buçuk guruş bir rûb olmak üzere mezkûr cedidesine mevali el vâkur dört yüz kırk akçeye vezir-i mahcûb ile zincirli mısır altunu üç yüz otuz akçeye tuğrayı altun üç yüz on beş akçeye tuğralı sağ baraniş harfuni adedin bir guruş hesabıyla

altun alınub cizyelerin bu vechle hesabet ve tahsil şûrut mukarir mezkûre-i kâmil ahkâmı ‘itidal üzere mera’et olunub haddi tecavüz ve teaddi ile sebep ve sadakat ve tarif-i istikametinden ‘adval edenlerin şer’i istihkak oldukları cezaların tertib olan ve ‘âmil-i zimmet kefarenin her birine mir’in mühürüyle menhûr eşyasıyla birer kağıt verilüb tahmil-i cizyeye tevzi-i eylediği evrakın ‘âlisinden on iki evsatından dokuz ve on seneden altı paye ve mukayyid ve bundan ma’ir her bir varakdan birer pare dahi cizye-i muhasebesici ve katiblerine ücret-i kitâbet ta’yin olunmakla sahibi olan asıl mâl-ı cizye ma’ir-i muhasebeden dinlerine mahsûb olmak mülkü mahrumeden vâki evkaf-ı karyelerinden sâkin asl zimmetde selatın kazak ve vezir-i kethüdarım ve mir-i mecide ve bazıları havas ve uçaklarına ve voyvodalıklarına dahil ve bazı eşyaya binâen defterden ‘ikrara ve masur olanlar gereğidir... tarif ve vakur-u taraf ile yerlerini alub şer tercümanlık ve mafîye edasıyla olanlar bil cümle ref’i olunmakla sakin-i ekseride ve ‘âmil kader olunub kesebde mani olunur zamanla zararını vâki ve yahûd ekseri afiyede mariz olmak bu gibisini ‘ikrar-ı sahiresi olması vesa’ir ‘âhali-i zimmetde ‘istişar olmayub cümlesinden şer-i üzere tahmil istihkaklarına göre yedi vahadan esnaf-ı selasesi itibariyle cizyeleri ciyabede ve cizyeye müstehak olunmayan şayân ve zahir olmayub pirifani ve ‘âmil manidar olub bir vechle karar kesib iktidarı olunmayanlardan hilaf-ı şer-i şerifeye talep olması vâsıl-ı zimmetden ‘îptida üzerimizde vefasından edayı cizyeye kudret olunmalarından zi’ade-i seneden cizye-i vezaret-i nafaka ile sahibi tahsil eyleyüb cizyedarlar dahi tezhib-i taraf üzere akt-ı zamanla cizyeyi hürmet-i telsi eyleyenler vâsıl cizye-i nebatın ‘icabetden... Varûb şer-i öşürden ahâli-i zimmet sukûtu cizye-i Müslimlerin otuz ahd-i zamandan sâkin iken zil seferiyle münafık oldukları cizyelerini bin iki yüz guruş aradan ‘istar yahûd ber tarafıyla... Muhakkak yahûd ‘âlimi müstehak yakını evsat evhatır.

Belge No :81

Müstehâk iken edna-i cizyesini vermeyen tasdik iden olur ise cizye-i şeriyesinden ‘imtina eyledikleri için ol-makulelerin rekabesi üzerine madrube olan cizyeleri aldıktan sonra karyen essedikab ile ‘icâb iden cezaları tertib olan vâhil vilayetden bar zat-ı kudret-i kimesne ve bağ ve bağçe ve çiftlik ve değirmen ve mandıra ve hareket-i cesaret idenler baş hezeler bir ‘ilur ‘ukubed şedid ile mu’akeb olan hakların mukarrer ve muhakkak bilüb selameti halleri için cemâl-i ‘intibah üzere hareket

eyliyenler ve cizyederlar birbirlerine mukeber usûlüne dâhil olunmayan... Parhiyanlı ile maksadı evrak götürüb tevzi olunduğu şer'en şaban olduğu verdiği kâğıtların kendi yerlü ve akçesi bit tamam-ı tâhsil ve 'âsıl cizyedarlarına teslim ve tahmmüllerine göre evraklarını mukayesesine dâhil olan cizyedar tarafından verdirüb vechle te'allü ve muhafalet ettirilmesi be bazı re'âya sakin olduğu kaza ve karyesine mukim ve müttemil 'ila yahûd evsad ve muhtemil iken ve 'âla ve evsad cizyesine vermemek için civarlarından vâki 'âhir-i kaza-i cizyedarlarına hâyır ile edna ve evsadt yahûd edna kağıt olub miriye kaza eylemekle ihtimalleri olursa ol vecihlerini olursa tenbihi mülk ve emlakına nazar olub esnaf-ı selasenin kankı sınıfından kayıd ve 'itibar olursa vechi şer-i üzere 'istihâklarına göre evrakları verilüb bu cümlesi 'iken zaren fetvası kadar tecavüz olunmaya ve her bir 'âhadi zamlık tahammüllerine göre cizyeleri cedid olmak müktezi iken bazı mahari ve koç başları kendi cizyeleri tahkik için bundan evsat olub re'âyaya 'istihaklarına göre tevzi olunmayub malı her ne ise beyanların hesabı ve hedefi şer-i şerife 'ales-seviyede tevzi olunduğu mahir-i hûmayunum ile olunmakla bu bidad-ı karye dahi mani olunmayub her bir ehli zamanın tahâmmüllerine göre cizyedarlarından iskanı ile evrakları verilüb cizyeleri cedid olan hâsıl-ı kerim hedf-i şerife 'istikamet ile hareket ve hilaf şûrut-u berat-ı 'âlişan re'âyaya fetvalarından tenfi mayenesi ve zirken kitabet ve hurafeye kolcu akçesi namıyla bir seba taleb eylemeri güzar-ı kûzat ve nûvab dahi harcı muhakim namıyla re'âyadan 'âmil ve cizyeden kani kesrimi belde bir sene-i taleb eylemeri şöyleki kadılar ve cizyedar çelebi malı sevdasıdır 'âliyeye zalim ve te'addi etdiler şer'en ve 'alâlen tahsis neka'ati olunub 'azdiyat eyledikleri sâhir olur ise kayd ve nebadıyla 'istinaen sadetime ahzen ve şer'en muhakeme haklarından kılınır işbu bir şer'i 'âlâmetimin şurûtu meramım olunub kazaları ve idvaneler vesa'i bil-taleplerini vesâ'ir sâkin vilayetde Muaffak-ı cizye-i cedide hevasından cizyedarı gelmek üzere ise 'âlimleri der saâdetim arz ve 'ilâm eyliyelü ve her bir neferin cizyeleri mâl-ı eda eylediği malûm olunmak için cizyedarları nesef-i ve Fahirleri taraf-ı kazaya 'âid olanları mahallesiyile karaları olanları karyesiyle mezbûr-u ûbur eyleyenleri ismi ve resmiyle 'âlel sami Fahir cizye muhasebesi kelam ve teslim eylemek üzere devletdarım tavsiyeler ve cizyedarlar mamûr olunduğu kaza ve nevamiye ve tevzi eylediği evrakımı mabed kolcularımız olub eşkalsiz kağud vermeyüb ha'inler kıta'-i zahire 'iştiyah ve bildikde tatbik olundukda mutabık olunmak için cizye kalemine hıfz oluna mahirlü mahiriyelü ve işbu mübadele 'âlişan nakilnefsü tadrih olunan sûdur ve kapudanı tenfizi ve 'icrasına her birlerini 'ictimam eyleyüb hilafıyla vâzi ve hezasetde bu babda istişare 'icnisab

eyleyenler şöyle bile ‘âlamet-i şerifeye ‘itimat kılalar karar-ı el yövmi el selase öşri cemazi’el-evvel sene hamsi ve sittin ve mi’e ve elf

Cemâzi’el-evvel 1165

Belge No:82

Adana ve Haleb civarında vâki nazırı ve kethüdarı ve sûrur ve ‘ılan-ı millet-i esarelerine zabıtaya sûrur olan emri ‘âlişan işbu bin altmış iki senesi mahsûb mal-ı mucibleri men ve mahzûr yerlere mektup katib mukadderası evahir adama koşub mutemet ‘âliye mahir emir koşub gerektirdiği gibi hıftı heraset ettirmesi sadır olan emir-i ‘âliden işbu mahalle-i kayd olunur hurrire fi ramazan

Fi 12 Ramazan 1165

Belge No :83

Vech-i meşrûh üzere

Adana eyaletine Narice mezrasına vakıf nısfı hisse Hasan Ağa ‘ahalisinden mensub işbu bin yüz altmış beş senesinde ‘âmil Mustafa..... yalnız elli beş guruş ve kalmadığı iktisattan on bir guruş ma’en ve kâmilen ve muamele-i mezbûr ise hûruf yedinden marifdarmüşrifî teslim her bir mahir-i marifede mahalli ‘icâr sadetde muteber mezburedir

Cemâzi’el-evvel 1165

Malları baki emanetten

Mahir toplam

580

217

363

Vefat-ı şemsi Hasan dulları Hacı Mehmet’in karısı

Kıymet

guruş

73,5

Belge No: 84

Vechi meşrûh üzere

Amire-i Adana mukata'âsından Molla mertebesi nısfı semen hisse-i Adana sakiniden delal zade neccar Mehmet Efendi rızasıyla olub hisse-i isabet 'iden üç yüz elli iki buçuk guruş malı ve lakin onun hissesini düşmek için cümlemizden yetmiş üç buçuk guruş yüz altmış beş senesine mahsûb müşarun ileyh neccar Mehmet Efendi'den yediye çıkararak olunmaz mahsun mesaresi ve kâmil talim ber taraf olunur bu hali rical olunsda vusûl verildi sene-i merkûm mahsur malı mukataa ve maliye talim her senelik malı 'âhirden müdafa-i nüfûz olmak sene 1165

Belge No: 85

Dellal Musa Beşe

Haleb muhasıllığı aklamından Adana civarında sâkin Arab ta'ifesinden yövmi ra'iyetlerinin mahsusuna mamûr Çukadar Hasan Ağa ve kardeşi Osman bin Abdullah nam-ı kimesneler mahalle-i şer-i hatır lazım el tevkir işbu refi'i evasıt Eski Hamam mahallesi sakinlerinden es-Seyid Musa Beşe neseb Musa Beşe hakimi mâhzûrunda ortasına şöyle dava-i muteber kelim eylediği işbu sene-i mübareke-i tahsiline muma ileyh tarafından mütarekeye divan-ı mezbûr olduğum Aarab hebasından işbu muteber es-Seyid Musa Beşe kasabası her neccar zi'ayesinden olmakla işbu bin yüz altmış beş senesine müşârûn ileyh nûvab takrir-i tahrir kasab-ı şeriyeyi 'icra olunmak meramımdırki 'âb-ı sûal merkûm es-Seyid Musa beşe cevabında cemaât-i mezbure olmadığından gayrı sefer öşri yeniçeriye bir akçe verdiğim bu kadarı ve malı ma'ir meshûmu mukarrer ber vechi sene-i Muaffak şer kazası mir Ali ibraz 'itmeği zımmi meşruhesine mütalik nesebi taleb olundukda yeniçeri zımmi senesinden cem-i gafir ve cem-i kesir mutafık 'iskân kimesneleridir . Seyid Musa aba ancedar yakınımızdır zahiresinden olub tahvir iden safi hûmayunları mevcud bedel vûcud gelmesi Rasim ve ri'ayet verdiği çukadar Seval-i mahiri işaret-i zahir verilirse mu'ayen mezbureden merkûm Musa Beşe vezir şer-i 'isabet talebiyle tanyolu mucib ve arazileri yerli merkûmu bil taleb ketb olundur haermi yövmil 'ilam şehri sefer muharremü'l sene sebi'n ve hamsin ve mi'e ve elf

Seferü'l-hayr 1175

Şuhûdul-hâl

Hacı Ahmet bin Mehmet, Seyid Hasan molla bin Mehmet, Aşlan-ı Hacı Ebubekir, Osman Beşe, Süleyman nebi mahdûd, Ali nazır Mehmet

Belge No :86

Medine-i Adana Mahallesi'nden zımmiyan Mahallesine mülhak mal oğlu mahallesi sakinlerinden yeniçeri serdengeçti ağalarından Hacı Ali Ağa bin Abdullah nam-ı kimesne eyalet-i Adana valisi olan sûdur esbak vezir ersatı tedbir devletlü, inayetlü, Hacı Ahmet Paşa yesirullahı mayirûd Paşa hazretlerinin tarafından ta'yin buyurulan işbu çavuşu Mehmet Ağa mübaşeretiyle 'âhzar-ı şer kılınan mahalle-i mezbûr mütemekinlerinden Kudelan oğlu dimekle mârûf manur-u veled veled-i behrû senayı nam-ı zımmileri müvacelesinde şöyle dava-i vasıt-ı medari edüb beher sene eyyam-ı temmuzda il-i Adana mâl-ı mülklerin Medine-i merkûm Adana hıfsı derûnunda ve bedesten tabir olunan mahalle-i sandıklarına vazi'en gelmeleriyle işbu sene-i bundan 'âkdem ben dahi yaylaya hazır ve 'amade olduğu halde bi nefsi malike olduğum dört bin beş yüz kuruşluk zincirli zer-i mahcûb ve bin yüz altmış iki guruşluk yiltız altunu ve altı yüz yetmiş guruşluk findık tabir olunan İstanbul altunu cizye beş yüz elli guruşluk zır mahcûb denatir-i sa'ire beş yüz guruş kıymetli bir çift altun burma bilezik ve yüz on sekiz guruş kıymetlü bir çift ceket, menakeri kuşak ve bir mikdar Hind ve Şam parçaları tahf kumaşdan hamiyet-i mecmû'a yedi bin beş yüz guruşluk ber vechi muharrir ecnasi takrir ve nasır eşyayı mahrumeyi kebir ile memhuren bir sandık derûnunda vâzi kilitleyüb tarih-i kitabdan dört aya 'âkdem işbu marûfen diyar-ı Şam'a ticaret vechi üzere samiri ihma ve azimim olan mersûm manuk'un karındaşı ga'ib-i 'ânîl bilâd nam-ı zımmilerin Bedesten derûnunda vâki dolabları bi tarifü'l manâ vâki edüb bade yaylakdan avdet ve der hamide dolab-ı mezkûr'un sandıku mezbûru vazi ve menzilime varûb sandık-ı mezkûre-i nâzır eyledikde katlı mektup ve deruni zikr olunan dermane-i kesireden hâkim ve ta'yin olub bir sene tamir olmamakla ben dahi hâli hatır Adanada vezir 'ikrar-ı sadaret olan vezir-i müşarûn ileyh bişgahına ifade-i hâl edüb ga'ib-i mefsûr tanikin bu esnada 'âzim-i ticaret olunmasından zannım galib olmkla mefsûr bir nice eyyem 'ûhdesi mekanında çurdezar ve tehdit olunub ol vecihle meblağ-ı mezbûr borcum ve deynim olsun deyû 'ikrar itmekle 'ikrar-ı mezkûresine binâ'en hâla yedi bin beş yüz guruş mersumesinden talep iderim sûal olunub tahrir ve takrir ve

muceb şer-i ‘icra olunmak matlubumdur dedikde gibbe sûal mesfuran manuk asozedevir dahi cevaplarındaki fil vâki tarih-i mezkûre işbu müdde-i mezbûr ‘ali bir sandığını sakın olduğun dolab-ı be tarikü’l ‘ima ol emane vaz idüb ve zikr olunan sandıkanın derûnunda olduğumuz halleridir. Bizlerin malûme-i derkâr ve merkûme-i Ali Ağanın oğlu olub cem’i ûmur hususat-ı mezbûr rivayet iden işbu hatır meclis Hacı İsmail Paşaya emirden dahi başka sandığı olmakla kâh be kâh sandıkına sene ‘idhal ve ‘ihrac edüb onun bu vechle feth ve sevâtından ma’ir-i mezbûr Ali ağanın sandıkuna vechen ol vûcudâ nazarımıza teklif etmeyüp bizlerin haber ve agahımız yoğiken bizler için mevzuda nice eyyam habese ‘inkal ile taksid gece ve gündüz cezamız şedid ve kendi adamlarına ekseri mufasalları zarur etmiş keşakeş ile birbirinden tefrik ettirmekle hâla iki kolum ‘âmil ve hareketinden kalûb ‘âmil manada nefî olmuştur bu gün meramü’l rıza olub tahmmül beşerden haric ukubet-i şeid ve muhannet-i kesireye adem-i tahammül hayırdan nâşi olmakdan akçe borcum ve deynimiz olsun dediğin için cevap edeceğin eşyayı mezkûrun ‘âyan-ı zûhur etmedikçe mesrufların ‘ikrar-ı meşruheleri şer’en muteber olmadığı kitabı fikihiyeyi muteberatdan satır mukayyed olduğu mutazam-ı mersûmenin yedlerine bir kıta-i fetva-i şerifleri dâhi ve sandıkuna zımmiyan sefaratın yedlerine eda ve teslim eylediklerine ve saniyen ve mersûmların şerikine ve ‘âhzalarına beyan ve ‘adil taleb olundukda nice eyyam Seval ‘imhal olunub vefk-i şer-i üzere beyan yanına kadir olunmayub ‘aciz-i ‘izhar edüb ve mesfûr asozedevr ve ol vecihle ‘iptal-ı ‘âza ve derece-i helakereside olmak müsilli ‘ikrar-ı muteber ve derkâr ceza ve ‘iddâ eylediği emvali ve eşyanın aynı ve ekseri kat’en zahir olunmayub davasına mutâbık beyanına sadık ‘âciz-i ‘iktiza üzere zımmiyan masrufatın mağruriyetleri şer-i mütehakik olunmakla müdde-i mezbûr Hacı Ali mersuman manuk ve asozedevr bir vech-i şer-i karar ve cedit maruzatın bedel mani şerifu bâki bil taleb ketb ve ‘amilolundur hurufu yövmil ‘âşer li sene seb’in hamsin ve mi’e ve elf 1175

Şûhûdü’l-hâl

Haremü’l Ekrem Halil Efendi Adana safi’an, macir el paşahi Seyid muharrem Efendi, Hacı Fahri el-Osman Ebubekir Bey karar zâde, amirü’l Osman es-Seyid Mehmet Ağa yüz zâde, mahirü’l ‘âlişan es-Seyid Hasan bey hûruş paşa zade, mahir ‘âlişan es-Seyid Hasan Ağa serdarı Adana, mahir-i ‘âlişan Murad Ağa serdengeçti başı, mahirü’l şahane ‘ilâf-ı Mustafa Ağa çuburzade, Mehmet el Osman es-Seyid Osman Ağa , ‘ibadetü’l ‘âyan Mehmet Ağa Yakup Beşe

Belge No :87

Defter oldur ki Medine-i Adana çarşusunda cedid han dimekle marûf han evsatından mezkûre-i ‘iskân iken bundan akdem vefat iden Ali bin Abdullah nam-ı mütevefanın zahirim ve reşan marufesi olmakla taraf-ı beytü’l-mâl rica ve ‘aid olmakla hâl-i eyalet-i Adana valisi devletlü , ‘inayetlü cedid ‘ishâk Hacı Ahmet Paşa hazretleri tarafına ‘ârz-ı şeriflerinden beytü’l-mâl kabzına mamûr muhacir başlarından olan Osman Ağa marifet-i şeriye ile sevk-i sultanide zahir olan eşrafın mahir dahi ber vechi ‘âhir zikr olunur haremi el yövmi şehri şaban sen seb’in ve hamsin ve mi’e ve elf

Şabanü’l-muazzam 1175

Devletlü ‘inayetlü efendimizin vekili Hasan Ağa’ya verilmek hazret-i Hasan

13

Toplam meblağ

20

Merhûk Mülhan ağaya Musa Seyid öşrimin

300

Kıymet

guruş

10

Otuz guruş

1

Neccar neferlüler

Kıymet guruş

35

Sebat-ı kebir

Kıymet

1

Mezkûr olan sahir hasıl

Kıymet

45

Yastuk

Kıymet

1

Balmumu

Kıymet

2

Divan halısı

1,5

Kırk katır

Kıymet

28

Hacı Abdullah İbrahim Ağa'ya cizyesine şayan para

20,5

Rugan

Kıymet

1

Cem'a yekûn

Toplam

106,5

El-ihracat

Mecid-i kefen	resmi kıymet ‘idare	nazariyye
guruş	guruş	guruş
7	2	6

Çukadariyye	katibiyye	‘âhzariyye
guruş	guruş	guruş
1,5	2	2

Vilayet erkânı	odun,kereste
guruş	guruş
2	90

Hebatlık halinde olan masraf	mütercim başı Osman Ağaya
guruş	guruş
9	5

Toplam

46,5 Yalnız kırk altı buçuk guruşdur.

Cem’a yekûn

Toplam

60

Yalnız selamü’l müslimin için mütercim başı Ağaya altmış guruş salimdir.

Belge No :88

‘âzimet-i şeriye ‘izâb İsmail Efendi kâm-yab

Gıbbel tahiye ‘inhâ olunur ki hâla mutasrrıf olduğumuz Adana kazasına nişanı işbu sekiz yüz altmış beş senesi şevval-i şerifi ‘ahirinden ber vechi emanet tenfiz ve sipariş olundu gerekdirki bin elli ‘icrası ‘âhkam şer-i nübade ‘itam edüb vâki olan muteber askeri mahlakasını dahir tahrir ve tevzi tahkim beyan olunur senabet-i ‘azamil

Mecidi ve ‘ihtimam eyliyesiz, ves-selam, haremi rahimü’l merkûm, makur meramı Mehmet Efendi el-sadeti mahruse

Belge No :89

Medine-i Adanada Han-ı Kurbi Mahallesi sakinlerinden olub ref-i tasrif şeriyeye mârif işbu râfi’ül vasiye Elif binti Mahmud nam Hatun hal-i eyalet-i Adana valisi mahdûda saf vezir Asıf nefiler sâdetlü inâyetlü Hacı Ahmet Paşa berat-ı cedid ve paşa hazretlerinin kabûl hamillerinden ta’yin buyurulan çukadar başlarıyla ‘âhzar-ı şerif hâli kılan kebir oğlu ‘amir paşalar Mustafa nam-ı kimesne mahzûrat üzerine bilmeli şöyle davayı mezbûr-u kelim ederki mahalle-i mezbûreyi vâkıf Hocalı Musa oğlu menzil-i şerifen sipahi Mehmet Bey menzil-i şimâl çuka osga menzil ve taraf za’ir Mehmet menzili ile mahdûd olan mülkâr menzili bundan âkdem işbu Sadri Kebir oğlu ‘âmir paşaya nebi oluncaya değin ittifak ve vilayesi itmek şartıyla haber ve teslim etmedim menzil-i mahdûd mezkûresi zabt edüb beni red ider bu zâhir bu şer-i taleb olan mahdûd-u mezkûreye taleb ederim sûâl olunub takrir-i tahrir-i ve kasır iden tenbih olunmak tel aslıma matlubumdur dedikde gıbbe sûal mezbûr Ömer Beşe menzili mahdûd mezkûreye muhiben zebat eylemeğin zebat etmeğin ‘ikrar ve lâkin bu şûrutu kabza-i münâzır olmadı şu bedel kâr-ı medahiye mezbûr her davasına mütabık beyan taleb olundukda lical el şehri ‘ikâmet eylemeğim İbrahim bin Ali ve diğer İbrahim bin Hızır nam-ı kimesneler şahadetlerine şûrut-u mezbûr mahalle-i şeriyeye himayet ve zahir olunmakla ‘âli mûcib şahadetime husus mezbûresi hâl-i senada her mezkûr bil zat-ı merzûf bil tevahir olan zahir Halil efendi istifade olundukda hazır menzilin oğlu ‘âmirede oluncaya dek ittifak ve ‘âliyesi idersiz sâkin olunsun cevap heba ve teslim eyliyesin hâl-i hazır bu şartıyla olan cevabına talibesine binâen menzil-i mezkûre ‘âmireden olmakla kadir olunurmu efendi ‘âlimin olunursa katib fıkıhda muteber iden kıta ve ‘âmir hâl-i sene-i hakayık el sebat-ı şûrut ba talan zıkr bil kelamet an ve an-ı zıkrı hebat ‘âli on gün ve bazı hâli ve hebatın maruzat-ı kelim sahibü’l hâseb şûrut ve on gün muhalif sıhat vel teba-i şûrut teâli zahirin ile ehta ve imza buyurulmasına bir mûceb fevair şerif şahadetde şûrut mezbûr ile haberine adım sahir mutalibine binâen menzil-i mahdûd-u mezkûre Medine-i mezbûr Elif Hatun teslim-i muteber yerlü marifi bil taleb ketb olundur hurrir fi ‘âvahir şehri şevvali mükerrrem li sene hamsin ve seb’in ve mi’e ve elf

Şevvâl-i mükerrrem 1175

Şûhudûl-hâl

Mahir elmalı Hasan Efendi merkûm zahir, Hacı Mustafa Efendi bir haneli zahir, es-Seyid Mehmet Hasan ve çavuş zâde, çakır zâde İbrahim Ali, İbrahim nebi zâde hazır ve gayrı hazinede, Adı emir han İbrahim, mahsur Mehmet ve gayrihum

Belge No :90

Defter oldur ki

Hâl-i eyalet-i Adana valisi vezir emanet-i nâzır devletlü , inayetlü Mustafa Paşa hazretleri tarafından tâbi olmaları kabza-i mamure takrir el-Hac Hasan Ağa mübaşiriyle kabûl şeriyeden zahir olunan kâtib Abdullah efendi ile Medine-i Adana sokağında seyyah Mehmet Efendi ile Medine-i Adana sokağında seyyah mezarında olan maziriyeli berah evsat olan Süleynman bin nam-ı kimesnede dükkanlı mezkûreye marûfu içinde olan işbu nebi vekaletde mübaşir merkûm mukata'ası olunub taraf-ı nebat 'âmilleri için muma ileyh 'âliye teslim olunan defteri derkâr ber vech-i 'ati

Hurrîre fî mûharremü'l haram sene 1166

Mütevefayı mezbûrun ve kafi vûrununda olan sarac-ı eşyayı bahası

guruş

27,5 Yalnız yirmi yedi buçuk guruşdur.

El-ihracat

Din-i mübaşit başında 'âli şer-i Ebubekir ve Ahmet bin Mustafa el-ihracat şahadetlerine sebat verirse Hasan Ağaya verilen

guruş

14

Techiz malikâne

guruş

5

Katibiyye

guruş

1

Çukadariyye hizmet

guruş

2

Resmi mühimmat

guruş

2

Beytü'l-mâl

guruş

1

Delaliye ve derkâniye

guruş

1,5

guruşş

4,5

Yalnız dört buçuk guruş Ağa merkûm el-Hac Muhsin Ağaya mahsus teslim edilir.

Belge No :91

Fil-asl Amasya sancağında Taş İcâr kazasına tâbi ta'yinat kerimesi sükkanında iken bundan 'âkdem Tarık el-Hac cenrisindar 'âvdetinde marûd kulağı nam-ı mahilde mamûr eyledikleri vefat iden 'âlemdar sahibi Hasan Ağanın zahirde ve arşı marûfun ve marûfesi mevcûd olmayub hâla İbrahim Hilmi Paşa yesirallahu ma'irûd ve Paşa hazretlerinin taraf-ı devletlerinden emin beytü'l-mâl kazasına mamûr Ali Ağa marifini ve marifet-i şeriyeyle mütevefayı merkûmun macib-i terkisi havalinde hâl hayatında

karye-i mezbûr sakinlerinden işbu baş mamur defteri ‘intibası Hacı ‘âmir Ağa bin ‘âmir-i nam-ı kimesne mahllesinde terhisini ve erşanı teslim etmek üzere dahi muhtarlığı ve ta’yin edildiği beytül-mâl muma ileyh mucebesinden yine karye-i mezbûr sakininden Halil Ali bin Abdulkadir el-Hac Hasan bin Mehmet nam-ı kimesnelerin şahadetlerine sahip olub mucebince mütevefayı merkûmun eşyası aynen vâsi merkûm teslim olunmakla tahrir olunan eşyasının defteridir ki ber vechi ‘ati zikr olunur hurrîre 16 rebi’ül-evvel sene 27

Hama kuşağı	şemeli kırmızı çuka ‘âla kaput
Tane	Tane
4	1
guruş	guruş
120	350

Yaldızlı sürahi	Saçaklı acem şalı
Tane	Tane
1	1
guruş	guruş
100	40

Müstemil zidallı kırmızı çuka şiş	müstemil kıyamı zidallı çuka şiş
Tane	guruş
1	
Aded	50
20	
Müstemil çuka sandallı ceyyi	müstemil harah
guruş	guruş
20	15

..... uğur ağacı ber vechi Tahir düğüm
 10
 guruş
 3

..... Ağacı tebayı kalam bin tebayı

guruş

10

Acem kâr-ı turuncu çarşalı

Tane

1

guruş

250

Hasır ve satır

Tane

3

guruş

45

Kır ve sazlığı

Tane

11

guruş

20

Kırmızı saçaklı şam elçesi

Tane

1

guruş

55

Kemiyar resime yerzi tıbic nesih müstemil vestar

guruş

125

Müstemil saçaklı astarı köme çorah

guruş

20

Çuka şalvar

guruş

100

Köhne kürek

guruş

30

Köhne kabur ceride tahviri maruzuna

guruş

5

Köhne seccade Maraş gömleği

Aded

1

guruş

200

İlamı şerif mevlü’i şerif ‘âle mülhal vilayetli hoyrat Müslim kârı

guruş

50

Müba’ir

guruş

50

Fındık İstanbula Mahmud bin dane

Kıymet

guruş

232

Yirmi altılık rikabı yaldız mecad

1 tane tane

1 41

Kıymet

guruş

657,5

Bergüzarı

Tane

1

guruş

100

Esbab daş mevakir takımlı

guruş

150

Cem'a yekûn

Toplam

2747,5 Yalnız iki bin yedi yüz kırk yedi buçuk guruşdur.

El-ihracat

Resmi himmet-i 'âliden resmi salime

guruş guruş

137 137

Nazırıye,katibiye,çukadariye,ahzariye

guruş

30

Vasiyetlü deyûn müteferikasına

guruş

7

Cem'a yekûn

Toplam

2431,5 Yalnız iki bin dört yüz otuz bir buçuk guruş dahi

Merkûma teslim olmuştur.

Varlığı Adana

Bedel-i guruş

guruş

7500 yedi bin beş yüz guruştur.

Hurrire badel 'âhirim es-Seyid Ahmedü'l selase tecrit Adana

.....

Vech-i tahrir merkûme oldur ki

İşbu bin iki yüz otuz yedi senesini mahsûben Adana sancağından ba ferman 'âli tahsiline mamur olduğum ağnam bedeliyesi olarak sene-i mezkûr mahsûbu teva'ir mezkûre hallerinden yalnız yedi bin beş yüz guruş ahza ve kabza eylediği makur işbu mezkûr tahrir ve 'âmil ve âhali merkûm 'ita olundukda vefat hakimi ibraz eyliyesiz.

Belge No:92

İşbu bin iki yüz otuz bir senesi rebi'ül evvelinin yirminci gününde rûz'ı- kasım itibariyle hâl-i eyalet-i Adana valisi vezir sude-i berir devletlü, merhametlü, İbrahim Hilmi Paşa yesrûllah-ı mayirûd ma yeşa hazretlerinin iltizamım zâir müşirleri ve marifat şer-i ve cümle vûcuhu belde-i ma'ir mahallelerine tevzi'i iktiza eden salimiyenin defter-i cedidin ber vech-i 'ati zikr olunur mürtefa'il tarihül mezbûr

Otuz altı senesi mahsulundan olmak üzere matlûb mahzarı buyurulan on beş bin kil islambula muteber kile ikişer guruşdan bedel

3000

Husus-u mezbûrun kabzasına mamur kapucu başı ağaya hazimet mübaşire toplam 1000 muma ileyhden Bşbuğ Hacı Mahmud için guruş 15000 kıymet

25000

Otuz yedi senesi mahsuben ba emr-i ‘âli matlûb tacidar-ı buyurulan bedel ağnam toplam 7500 hizmet-i mübaşir-i guruş 1000 kıymet

8500

Otuz yedi senesi seferü’l hayr gurresinden receb şerifi ga’iline kadar aylık ücret menzil tüfenkçi ve kılınç esnafının mazlublari toplam 280saray tamiri masrafı guruş 12500

45000

Tebadan müstenası matlûb buyurulan asker emriyle gelen tatara guruş 200

13380

Toplam

121880

Defter-i istical-i havay-ı vûrud iden tatara toplam 500 Slim Paşa hazretleri tarafından gelen tatara toplam 250 entun emriyle gelen çukadara toplam 25 kıymet defter-i asker-i için gelen tatara toplam 25 müşarun ileyh asker-i mezkûre için gelen Enderun çavuşuna guruş 50

775

Dersaâdetten mefruşat-ı işgalci havcı gelen tatara toplam 750 defter-i asker-i için Salim Paşa merkanda gelen tatar ağasına toplam 1000guruşundan baki guruş 250

1150

Defter-i asker-i için iştigali hevayı gelen Tatar ağasına toplam 1000 guruşundan ibga toplam 750 menzilleri için iştigali hevayı gelen Tatara guruş 750 kıymet

1000

Hacac emirlü mersûl tatara toplam 750 kabir için gelen Tatara toplam 750 defter-i askeri için isticâl hevayî gelen Tatara gurus 750 kıymet

2250

gurus

127055

Mukaddimce menziller nizam için vûrur iden Tatara toplam 750 hamil emir mezheb ağaya toplam 8750 Tarsus başbuğuna toplam 1000 kul emiriyle gelen ocak çavuşuna gurus 1000 kıymet

10600

Defter-i ocak çavuşuna toplam 1000 hazinenin kabza olması toplam 1000 hizmet-i mübaşir gurus 500 kıymet

4875

Bir mukayid kadim verilmekde olan veled-i ‘âzim hazretine kadimiye

55000

Hakim efendiye haber-i defter toplam 5000 kethüdası toplam 200 Mehmet Efendiye toplam 250 Katib’i Hasan Efendiye iki nefer katib gurus 250

2350

Mahzureye toplam 150 kıymet toplam 100 mukaddem askeri emri götüreni çukadar ağaya toplam 2000 mütesellim götüreni baş çukadar ağaya toplam 1500 veli’ül nam efendimiz müşrifinde makûr için olan zimmetden bir defter dahi kapucubaşı Ağa hizmet için olan zimmetden Hakim Efendi haric-i defter verilüb bu defter için harac-ı defter vazî gurus 5000

8750

gurus

212630

Kethûda Bey efendiye toplam 7500 katib Şaban Efendiye toplam 5000 saray-ı tanzimine memur Enderûn mehter başı toplam 2000 gavas başının bahçeleri tahrir-i himayet gurus 1000

15500

Hazine ağasının mahllat-ı tahrir-i hizmet 1500 defter-i hazine mahsuluna toplam 1000 masraf-ı sâire babına defter-i müfredat azhabına veli el Fahir gurus 20000

22500

el yövmi burada olan Salim Paşa Tatarına toplam 150 müşarûn ileyhin sefer haber başına gurus 351

500

Rakka valisi devletlü Celil Paşa hazretlerinin Adana valisi hakiminden Adanadan matlûb buyuruldukalrı Behçet-i şeyye matlûbuna mahsus buyurdukda vâzi şayan olan

15000

İşbu mamûr mezkûre için devletlü Necib efendi hazretlerinin tarafından kabzına mamûr vûrud ideb baş çukadarı Mehmet Aağaya hizmet toplam 2500 Celil Paşa hazretlerinin bayram Ağasına gurus 500

3000

Başbuğ Hızır Mehmedin sâkin-i nefer süvari buyurulması ‘âmil fenasını takrir-i ‘âmil-i ‘âli matlûb buyurulan sakın nefer mezrayı mezbûre ile kara kayalıdan nazır olan on nefer mühibben doksan nefer şûrayı bedel

45000

gurus

314130

İşbu menzilci Mustafa Bey vilayetde olacağına mahcube-i vâzi eylediği masirafdan teslimat-ı bedel haber-i matlûbu gurus 1589 kıymet

2089

Vekil Fazıl Bey mübaşir Hasan ağa için sarf eylediği guruş 1464 bilgii çavuşlara toplam 150 çavuş ve emiri Hasan Ağaya toplam 100

1714

100 otuz altı senesinden otuz yedi senesine rami evveli ihsanına kadar yüz yirmi nahiyesi şehri sami toplam 300 Cenâb şehri nahiyesi şehri sani guruş 120 Hakim efendiye

420

Subaşıllara tarf-ı vilayetdenverilen yirmi dört kerhani toplam 300 icraât vekili nefere toplam 200 icraât subaşıllara guruş 300 kıymet

800

Bezirin oğlunun matlûbu guruş 2327

2327

guruş

321480

ba emirlü el karye ve marifet şer-i ve cümle marifetli ber mûcib şamil kazada nûvabı ve aşiretleri sehami karındaş

88636

guruş

12000

bağçeler ve hafkere ve Karataş bahası

220844

guruş

1000

Karataş bahası

219344

guruş

12000

hanât bahası

207344

guruş

80000

Yüreğir hasibleri ve komşuları cenab-ı şehri hasebleri ve komşuları sahamları
kâr ve nihade

107344

guruş

5000

belde-i kırk beş bin guruş mezihanın el mûkibesinden kıdvetü'l kudret-i
akçesinden bezirin oğlu böyle el hâkim mûcib-i ve otuz yedi sene mâl-ı
hayrı haber hazinesine vali hakimden teslim olan toplam 2500 korunda olan istifanın
yirmi sekiz bin altmış altı guruş matlûbelerine mahcûben müdafa verilen işbu vezir
yirmi yedi bin üç yüz kırk dört guruş mahallat-ı tevzi-i olunmuştur

122344

5000

guruş

127344

taşralara karunda olan sâkin sekiz bin bu kadar guruşdan harici olarak ta'yin
olub sonradan zûhur iden mâl mensûb öşri sahibi yedi bin beş yüz guruş mâl fukara
olduğu bu mahalli kayıd şer-e verilmiştir

Aşiret-i mâl-ı mensûbe

guruş

7500

Belge No :93

Medine-i Adana mahallesinden bâb-ı Tarsus Mahallesi sakinlerinden iken bundan âkdem vefat iden Bıyıklı Oğlu Mustafa Ağa nam-ı mütevefasının ve reşid zevce-i menkûre-i metrûkesi Cennet binti Ali nam Hatun ile sûlbi kebire kızı Aişe ve sûlbi sağır oğlu Mehmede ve sûlbi sağır nam kızları diğer Aişe ‘âmine nam-ı kimesneler mahrûse oldukları el şehri envar zâhir ve hûmayen oldukdan sonra mütevefayı mezbûrun meclis-i metrûkesi tahrir olursa marifet-i el şeriye tevzi-i taksim defter iderki ber vechi ‘ati zikr olunur haremi el yövmi ‘icârı vel öşrimin şehri cemâzi’el-evvel sene seb’in ve selasin ve mi’eteyn ve elf

Cemâzi’el-evvel 1237

köhne yüzük	köhne mil yüzlü yorgan	köhne yasdık
aded	aded	aded
3	5	11
guruş	guruş	guruş
25	30	30
cedid mile yurlar makad	köhne kem başlık	
aded	kıymet	
2		
guruş	guruş	
20	2	
müstemil yük perdesi	köhne zil kilim	
kıymet	aded	
1		
guruş	guruş	
15	2	

köhne çuka şalvar

aded

1

guruş

2

köhne çuka nebat

aded

1

guruş

10

köhne çuka abdestlik

aded

1

guruş

10

sami safır hançer

aded

1

guruş

20

köhne Trblus kuşağı

aded

1

guruş

3

kahne takımı mensisi

guruş

8

köhne tas menfil

aded

1

guruş

8

evan nehas

kıymet

20

guruş

50

has ibrik

kıymet

guruş

10

tecmlat han

guruş

20

nakdi 'atik yüzük

aded

1

guruş

2

defter başlık

aded

34

guruş

170

defter-i ‘atik elik
guruş
2

defterin guruş
guruş
1

zâhir fındık ribası
aded
51
guruş
153

İstanbul ribası
aded
17
guruş
427

zâhir mahir ribası
aded
2
guruş
32

zâhir fındık altını
aded
5
guruş
56

İstanbul zır macunu
aded
7
guruş
57

re’e mısri nisfıyesi
aded
2
guruş
7

zahir atik yüzük
aded
3
guruş
72

ufak para
guruş
527

iki buçuk yaşında bir resûl tay
kıymet
guruş
190

Der zimmet-iSara oğlu
guruş
20

Derzimet Mehmet	Der zimet-i karaçör zahir Mehmet Ağa
guruş	guruş
20	100

Der zimet-i Musa Behzat	Der zimet-i kâtib muhakeme kul zahir
Mehmet Efendi	
guruş	guruş
212	125

Der zimet-i nakşemir Meryem zımmiye	ber vechi emanet muhakeme olan
guruş	aded
1	
21	guruş
11	

Mahalle-i mezbûr kâin malûmatü'l hûdud beyne'l 'âl ve cihan iken bab-ı fukara
bir bab-ı tahtani buyutu müstemil müşri menzil buyuti kıymeti

700

Cem'a yekûn

235,5

Mine'l-ihracat

techiz tekfiz masiraf	rasmi kısmet adayı
guruş	guruş
121	572

nazariye,çukadariye,ahzariye,katibiye

guruş

34,75

zevce-i mezkûre merkume-i Aîşe Hatunun mahir resmisi

guruş

200

Mütevefayı mezbûrun sulbi kebire kızı Aîşenin validesi Hatice nam-ı merkûmenin merkûm Mustafa Aağya mihri zimmeti mihri müstemil

guruş

250

Sâhü'l-bâki

Toplam

1536 Yalnız bin beşyüz otuz altı guruşdur.

Hisse-i zevce-i mezbûr Cennet Hatun

guruş

192

Hisse-i Mehmet

Sağır merkûm

guruş

para

537

24

Hasan Ağa Beşir sulbiye kebir-i mezbûre

guruş

para

268

32

Hasan 'âlişan sûlbiye safırat mezbûre

guruş

para

268

32

Hasan Emin sûlbiye asakir mezbûre

guruş

para

268

32

Haremi bende-i el defter ba marifeti el şehri es-Seyid Ahmet el muhavil ferman muhasır el guruh

Belge No :94

Düstûr-ı mükerrerem müşir-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhur bi'l-fikris-sâkib mütemmim-i mehâmü'l-enâm bi'rreyi's-sâib mûmehhid-i bünyânü'd-devletü ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclal, el-mûhfuf-ı bi sunûf-ı 'avâtîfû'l-melikü'l-alâ Adana Valisi vezirim İbrahim Halim Paşa Edâmallahu Teâ'la iclalehü ve kudret-ü nûvab el müşriyan Adana ve Tarsus kazalarının dizdarları zide hıfzihûm tevki'i refi'i hûmayun vâsıl olacak malûm odurki sanki vezir müşarûn ileyh dersadetine vûrud olan tahriratın maksumuna Adana kazası derûnunda rûyu hakimede kalmış bir işe yaramaz mülhazasıyla bu vakde kadar tedarik olunmuş olan on dört aded ve tevzi'i vakûr mısra-i on üç aded sâifa ve diğer on yedi cizeyan gelince bundan böyle istimali kayıtları olmak hasebiyle yasalarını Seyid ber vech-i tefeküresinin ve çakmak ve kılıçlara kaytan ve kılıf tanzim ve Adana re'âyasından yetmiş sekiz guruhundan ve bir aded sâifa vermenin pistov ve otuz mukaderayı tabur hamdik olarak birçok düşürülüb bunlar dahi tamir ve yasadan edayı olarak cümlesi marifat sûali kâr-ı merkûmeye vâzi ve hıfzı ettirilmiş olduğunu ve Tarsus ve 'âyanından mütesellimin marifatı ve marifeti şerle otuz yedi aded nûfuzun ve iki aded pistov ve üç buçuk ve iki aded barut kapağı düşürülüb bunları kala-i merkûmede kadrinden mevcûd olursa on iki aded tevznin kozalak ve çakmakları tamir ve başından arayı olarak Tarsus koloniye vâzi ettirib miktarlarına mübayan iki kıta-i menhûr ve mümzi defterleri takdim olunmuş zikr olunan defterler kalemine kayıd ile ıslahı mezkûrede naşiden âri olmaları için aralık aralık mahir marifetiyle bakılmasını havi emri şerifin ısdarı hususunu bir kıta-i kaimekte tahrir-i 'inha defter-i mezkûre ile Adana ve Tarsus naiblerini verdikleri iki kıtâ-i 'ilamlarına ısrar eyledikleri ecilden me'âl tahrirat emsaline nazaran keyfiyat 'iktizası mesûl olundukda Rum İli ve Anadoluda kâin bazı mahalleri 'âyan sakinlerinde beyan Müslimleri zımnında irade-i 'âlim divan-ı hûmayunum tarafından 'âmil şerifim verilmiş olduğu kapudan-ı müstehak olunmakla bu suretde zikr olunan Adana ve Tarsus kazalarına dahi emsal-i mûcib kefeteyn merkûmeteyn 'ibrâz kayıd olunarak ifade-i hâli muntazamın emir şanı ısdarı muma ileyh 'âlişan nam iderki baş muhabbed derkâr-ı takrir-i bedel arz-ı mucebince tanzimine emsal-i 'âlişanım temlikine edüb ol babda

ıslahı mezkûre kazasına mezkûresine ibraz kayd olunmuş olmakla ifade hâl-i müşir işbu emir hali mukadderim ısdar ile meda’i mühimmatıdır ‘imdi sevalinde keyfiyat-ı idare-i ‘âliyem merzûf emir-i şerifimden matlubesi oldukda mûcib ve muktezası üzere ‘âmil hareketi bezil hali himmet eylemesin ve naibleri ve dizdar muma ileyhın size dahi mûceb emir-i şerifime ‘âmir ve hareket eyliyesiz babında ferman-ı ‘âlişan nam-ı sahir olunmuşdur buyurdumki sâkin-i şerifime vardukda bu babda vechi meşrûh üzere şeref yafte-i sûdur olan işbu emir-i şerifim celil-i şan vacibûl ettiği ve lazimûl mazhuf münfileri ‘âmil olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerifeye itimat kılasız mûharremü’l haremü’l şehri cemâzi’el âhir li sene seb’in ve selasin ve mi’e ve elf

Cemâzi’el-âhir 1237

Belge No :95

İzzet-i meâb şeriat el şerifi kûzzat kerimine Mevlana es-Seyid Ahmet Efendi ‘âzimet-i kıbbetü’l hâne el vakfiye ‘âhir olunur ki ber vech-i neseb mutasarruf olduğum Adanada Yüreğir Kazasının ûmur-u ‘ahkâm şeriyesi işbu sene seb’in ve selasin ve mi’e ve elf mahriceb el kadiri kazasından zabt itmek üzere tarafımızdan ecnab-ı şerife hâl ve sipariş olmuştur. Gerekdirki kaza-i merkûme-i izzet-i hân-ı mezbûre haber zabt iden beyne’l âhali icra-i âhkam gayri ‘âli eyleyib vâki kıyafet olan mübayen askerinin muhalefatını dahi tahrir ve terkim ve beynel viran ‘âli eyleyüb vâki kıyafet olan mübayen askerinin muhalefatını dahi tahrir ve terkim ve beynel viran ‘âli ferazını tevzi takdim edüb caddehu şerifi Ahmet bin ser muharif cevaz göstermiyesin Ves-selâm.

El hasır el-Hac Hüseyin el İsa el mezbûr

Belge No :96

Düstûr-ı mûkerrem müşir-i mufahham nizâmü’l-âlem müdebbir-i umûri’l-cumhur bi’l-fikris-sâkib mütemmim-i mehâmü’l-enâm bi’rreyi’s-sâib mümehhid-i bünyânü’d-devletü ve’l-ikbâl müşeyyid-i erkânî’s-sa’âdeti ve’l-iclal ,el-mûhfuf-ı bi sunûf-ı ‘avâtıfı’l-melikü’l-alâ hâl-i Adana valisi vel hilaf aziz ve ilaf sancakları mutasarrıfı vezirim Hacı İbrahim Paşa Edâmallahu iclâlehu ve mefahirûl kûzat vel âhkâm makdum el feza’il vel kiram Adana nâibi davası mezbûre vâki kazaların kûzzat ve tevasûbdan mezalim ve mezahir el hâl-i vel kadimi ‘âyan ve zebatın vûcuhe emanesi ve bil cümle işi olursa zır-kudreti tevki’i refi’i hûmayun vâsıl olacak malûm ola ki

Adana Sancağında kazalardan bekaden tebasına mertebe olan bin beş yüz süvariden Tarsus sancağı hasırı olan beş yüz seksen nefer-i mukaddema ‘ihrac ve ‘irsâl olmuş nefer Adanada zâhir ve irsâl olunan yüz seksen nefer asker-i dai Halil nam-ı kimesne yeşbu kılıklı nam Receb şerif seksen beşinci senesi Adana’dan ihrâc ve itibar kılınmış olup mâzur liva-i mezbûr dahilinde etmiş ise çıkarılamadığı ve bunlar dahi kazalara tahsil kılınsa fukara-i daimi tebanın evan olmayacağı keyfiyetden cümle kusur kalan askerin adım atmaya mütevefayı emir idare-i sânim iderki sanki vezir-i müşarûn ileyh bu defa tarafımızdan diyar şu takrir malûkanem mukataa ‘ilâm dahi takdim ve tesir kılınmasına veled-i mezbûreden ve dahilinde olan aşiyardan Adana Ağası Haydar oğlu İbrahim zide kudret başlı kafiye hâl-i Erzurum valisi ve badel istiklal ser şanı ser asker-i sûdur bekası dûtsu-u mükerrem ve muâzzam mir müfhim ve muharrer nizamü’l-âlem vezirim Mehmet Emin Rauf Paşa Edâmallahu iclâlehu mensubuna dahi mecidden iki bin nefer süvari askeri tertib olunmuş olmakdan nâşî şerifi canibi bu tertibi olan sabıkûl zikr askeri bir neferi mukatası olmayarak tamamen ve şerifen yetiştirilmek şartıyla mukadderatı müştası tertibinden kusur kılan askerin takvayı hususuna ma’ide-i sene-i nam evrani kılınmış olunmayub ‘âlimen ve takriren işbu asrı celil el kadirim ısdar sâkin şerifim ile olunuşdur ‘âmir-i bekadan müştezi tertibinde vakûr kılan askerin takvaya tecavüz olunur maruzat-ı vekil iken muharir şer-i canib-i tertib olan sabık-ı ‘âyan iki bin nefer süvarinin tamamen tahmilen ve sarifen ve acilen yetiştirilmesi iradesiyle karye-i sa’ife-i şahanem olur ise cesaret idenleri kaçırmalı istinadın ve ceza alacaklarda istifa olmadı malûmum oldukda keyfiyat-ı ‘iktiza edenleri ifa ve taksim iderki merhale-i ifayı bu azamkar şanesi vaziyet bezl vasi kudret ve hilafı vâzi tecavüzden ayet-i ifayı mübadet eyliyesin ve sâkin kuzat ve tevzi vesa’ire muma ileyhsiz mezmur emiri münkim olmayarak mûcib muktezası üzere ‘âmil ve hareket balel ititfak kâmil ihtimam Rfet ve Halil efendi ziyade ve mucebince eylemeğin babında mezbûr ‘âlişanım asdar olunmuşdur buyurulmakda vûsul buldukda bu bab-ı vech-i meşrûh üzere şerif-i sûdur olan fermanım ve vâcib iltibağı tevzim e münasıl mensûbu ‘âmil ve hareket idesiz şöyle bilesiz ‘âlamet-i şerifeye itimat kılâsız tahriren fi âvahir şehri Receb sene seb’in ve selasin ve mi’eteyn ve elf

Evâhir’i-Receb 1237

Belge No :97

Kıdvetü’l nûvab el müteşirin makûl Adana tebadan zide ‘âlimi tevki’i refi’i hûmayun vâsıl olacak malûm olaki münasır sancağı mütesellim Mehmet Emin nam-ı

kimesnelere mezbûrun İstanköy ceziresine mertebe olan nâzır askerin tertib ve darsâdete vakûr ve rehavet ile hilaf-ı rıza-i hareket ceramet etmekde olduğu hâl İstanköy ceziresi muhakkatı sûdur-u ishak dûstur-u mükerrem ve muazzam müşrifatım ve muharrer nizâmü'l âlem vezirim Halil İbrahim Paşa Edâmallahu Tealâ iclalehu tarafından bu vazife-i ziyadesi takrir malûkânem tahrir ve itibar ve bu karar bir kıta-i 'âlimi dahi takdim ve mütesir kılınmış ve mütesellim muma ileyhın otuz sene uzak ve zevahir-i sâ'iresiz tarfların dahi ihbar olunarak 'icrayı tadiyesine imtilakı tertibası lazım gelmiş olmaktadır nâşı muhateberimiz sûdur olan hatır-ı hûmayun celil tahsiratım mucibine muma ileyh müsliminden azl-ı celil alt edüb çavuş mübaşiriyle Adanaya nazır ve tertib olunması fermanım olunmayan 'imdi sene-i makbûl raşı muma ileyhın vûsul emir-i şerifimdir muma ileyhe mübaşir tabiyen olunan divan-ı hûmayunum çavuşlarından kıdvetü'l mal ve ferman Mehmet Çavuş zide kudretimiz kaza-i Adanaya baş muma ileyhın mevalinde muma ileyh o tarafda menkıbe-i millet-i ikâmet ettirüb ba ferman itlafından mucibine vazife-i derkâr-ı mahal ahire salıverilmesi lâzım gelirse münavil mukayet olacağını bilüb ona göre 'âmil ve hareket ve vûsuluna çavuş merkum ile dersadetim 'âli mûbaderat eylemek babında ferman-ı 'alışanım sûdur olmuştur bu sevk-i hûküm şerifimle vûsul buldukda bu babda vech-i meşrûhu üzere şerife-i kıta-i sûdur olan ferman vâcib el tebağı lazım el şahane mukadder 'iktizarıyla 'âmil ve hareket ve hilafından tevki ve mübadet eyliyesiz şöyle bilesiz âlamet-i şerifeye itimat kılasız tahrir fi âvahir şehri rebi'ül-âhir sene seb'in ve selasin ve mi'eteyn ve elf

Rebi'ül-âhir 1237

Belge No :98

İşbu bin iki yüz otuz yedi senesi şaban-ı şerifinin beşinci Cuma günü Medine-i Adanada mâhzar başlığına kendi hüsnü rıza ve ihtiyarıyla hûzur-u şeriyede 'ita olunan davalının ref'i mahsûlünden bir akçe mütâlib etmeyüb şer'en fazl olunub tahsil iden re'âyadan hakimü'l vakt olan efendi bâdel tahsili ber vechi Hatun kâdim âhz eylediği resmi gurus başına bir paraya sahip re'âyadan ahz etmek üzere talibi olan gözcü zahir Seyid Hasan Yusuf nam-ı kimesne ba kâmil vûcuhemin marifet-i şeriye Medine-i mezbûre kimesne-i muhazır başı nesb ve ta'yin olmuştur gerekdirki ber vechi mukavele-i merkûmenin mahzûr başlığı mezbure-i mutasarrıfı vasidi şedid.

Belge No :99

Kıdvetü'l nûvab el müteşerin Adana nâşî mevaline zide 'âlimi tevki'i refî'i hûmayun vâsıl olunmak malûm olaki silahşörlerden Bursa sakinlerinden Derviş nam-ı kimesne hilaf-ı rızayı hareket-i 'inha olunduğuna binâen bundan âkdem celil ve Tebriz sûdur olan fermanı mahâl-i ünvanı malûkânem mucebince lical el takrib Adanaya nafi ve takrib olunmuş isede merkûm menfasında valide ve 'iyâl ve evladı vatanında sefil ve derkârdan olduklarında tecil kusur itlakına meramında mir icmale hadivanem buyurduğu ve üzerine kılınmasına 'iyâl ve evladı mezbûrlar bu defa diyar şevket-i karar malûkanem bir kıta-i ârzuhâl takdimiyle niyaz istida ol vechle merhmet burusaya ayak basmamak üzere kayıtlı nefiden 'itlakı husus hüdavendigâr merkûme ile sancak mutasarrıfı olub büyük dereden 'ikâmet üzere olan dûstur-u mûkerrem nazım muallim vezirim İbrahim Paşa Edâmallahu Teala iclalehu tarafından dahi ifade ve 'inhâolunmakla merkûmun Burusaya ayak basmak şartayla akd ve tlak olunması fermanım olunmayan imdi şûrut mezkûre ile merkûmum kâbusu himayetin mezbûresi kebir talikini tahkim iderki kayd-ı nefiden tahlis ve sebine mübaderet eylemek babında ferman-ı 'âlişanım sûdur olunmuşdur buyurulan hükmü şerifimle vûsul buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şerfiyat-ı sûdur olan ferman vacib iltisak ve lâzım mütesellimin mezbûru itaâtkar yanlı 'âmil ve hareket ve hilafında hûzur muhabenat eyliyesiz şöyle bilesiz 'âlamet-i şerifeye itimât kılâsız mûharremü'l evvel recebü'l ferd li sene seb'in ve selasin ve mi'e ve elf

Mûharremü'l-evvel 1237

Belge No :100

Medine-i Adana mahallesinden Necceran Mahallesi'nden vâki ashâb hayratdan Ali Efendi nam-ı sâhib el hayrı neseb eylediği mecid şerifimle farâşî olunmayub nefsi ve layıkın olmak lazım ve mühim olmayub erbab-ı istifadeden işbu refî'i tevki'i hûmayun hakânı es-Seyid Hasan halife bin Mehmet ber vechi layık ve mahil müstehak olmayan farraşluk mezkûre ber vech-i Hasan tevci olunmayub Medine-i mecideden berat-ı şerif verilmek babında nâibi mülânem es-Seyid Mehmet Rıfat zide kâmil aziz etmesin kimesne üzerinde olmadığı Anadolu muhasebesi vel kelâm-ı sâire ve nesev hûmayundan tabi eyledikde muhâzır merkûm tevci ve sadık idüb bu berat-ı hûmayunu

sadeti verdim ve buyurdumki badel yövmi merkûm es-Seyid Hasan halife bin Mehmete varub zikr olunan mecidi şerifede ferman olub hizmet-i lazimesi meramı meverayı kılındıktan sonra ber vechi Hasan marûf olub akzanın hayrı ile divan-ı ‘âmir devletimizden daimi merhamet göstere ol babda taraf-ı ahzarı olunmayub hal dahil marûz kılalar şöyle bileler ‘âlamet-i şerifeye itimat kılalar tahriren el yövmil haramı öşrümün şehri şaban-ı muazzam sene seb’in ve selasin ve mi’eteyn ve elf

Şabanü’l-Muâzzam 1237

Belge No :101

İşbu bin iki yüz otuz yedi senesi Receb-i şerifin karasında rûz-u hızır itibariyle hâl-i eyalet-i Adana valisi devletlü, merhametlü, Hasan İbrahim Paşa yesirallahû mâirud Paşa hazretlerinin iltizamım dâimi müşirleri ve marifet-i şer-i ve cümle ‘âhali marifelerinden tevzi’i iktiza eden salyane defter-i cedid

Gurre-i Receb 1237

İşbu Otuz yedi senesine mahsûben ‘imdad-ı hazinesinin taksit tesis toplam 3375 Hizmet mübaşiresi guruş 500

3875

İşbu otuz yedi senesi Şaban-ı şerifi ‘âzasından otuz sekiz muharremi kâtiben kadir altı aylık ihracat menzil

40000

Menzil-i mezbûre mazbut üç yüz kile şer’i bahası bir kile akçe toplam kıymet 200

3000

Umûr belde için hûrufe-i devletiyeye hizmet mübaşiriye vesâir verilen ‘icâbın hazretü’l vel hâkim vûrud iden defter-i muhasır üzere

40418

Rûz-ı kasım saliyen sami tarihinden işbu rûz hazır saliyesine gelince karar-ı ‘izâfenin ba tezkir maslubları

8907

Kasabaların dâire-i muhafiyeye verdikleri mühim toplam 2785
hazine-i müşarûn ileyhden karar-ı ‘izâfeye başına el müşir para tarafı vilayetden
verilen

10178

İzâfenin rûz-u kasım salyanesinden hasebleri rivayet olundukda matlûbları haseb
el kaza-i vâzi defter salıyan olub bu defa vâzi zâhir 23076

guruş

129454

Vilayet-i mal-ı Diyarbekir vilayetinde olan el hâkimine mahsûben dâimi zâde
İbrahim Ağanın bundan âkdem mahlleden Hacı Kudrete verdiği sekiz yüz guruşluk
Demir İmam zâde Ahmet efendinin olmakla âhzarı muma ileyh mecdi demir
mezbûrenin olarak vâzi ‘iktiza eden mahir

800

Şehri Hacı Ağasının ba defter mukadderat masiraf matlûbu

2500

Devletlü Vali efendimiz hazretlerine

30000

Mehmet Bey hazretlerine

2250

Kâtib Divan Efendi hazretlerine

1250

Tahsilat

1000

guruş

127254

Hakim Efendiye hayrı imza

2500

Otuz yedi senesine resmi hareket itibaresinden Ramazan şerifi kitâbet-i karar kudret-i eylemek Yüreğir şehri toplam 300 ve cânib-i şehri şeriyesi gurus kıymet 121

420

nâzırıyye gurus 250 hazineye gurus 100

350

Kâtib Mehmet efendiye ve Hacı Ali efendiye kalan gurus 300

Fazıl efendiye vûkul zadeye gurus 200

500

İcrâat vekil hazır gurus 150 subaşlarına icrâat toplam kıymet 200

350

Çavuşlar eminine gurus 100 diğer üç nefer çavuşlara gurus kıymet 150

gurus

171624

Devletlü veli'ül nâm Naim Efendi mezbûrun Karakayalı fukarasına 'itam buyurulduğu gurus 300 kürekçi öşriyatı fukaraya iltizam buyuruldukda

5000

Adana mukataasının mirisi tahsiline gelen ağaya hizmet gurus 1000 kaldırım ve kebir ve tamir mahcûb vûrud iden Tatara gurus 250

1250

Ali el-Hacı konak kerestesi olarak yakın zâde Ali efendiye gurus 250 ve vali ağa zadelere gurus 250 Musa bani zadeye gurus 200 Hatice zade ve Abdullah efendiye gurus 200 'âyan-ı zadeye gurus 100

1000

Sabancı zadenin ‘âmiri hanedan şûrutu olub fî sene 43 üç senelik matlûbesi
guruş 12 hane-i mezbûrun Ramazan oğlu evkafın verilen ‘icâr zımmisi toplam 37

166

guruş

179040

Bir mukâyid kadim kaza ve esâir nûvabı hazırları olarak yekûn saliyeden kâhin
furuhanede olundukda

71600

guruş

107440

Rûz-u kasım salıyanesinden nûfuz-u Adana ve kara bağçelerinden kebir-i baki
mütalik ‘izâfenin matlubesi toplam 203 yüz kile hitabesi nafi toplam 2000 ve yeni
hanede vûrut bab-ı üzakereleri

43668

Terzi başı değirmenci ve bezirgan başları toplam 100

2203

Ba ferman-ı ‘âli Adanadan mertebe teşrinden nefsi Adana ve karalarına ihtiyat
iden otuz mahaliyesi ‘âmir toplam 325 Haseki ağaya mübahirliye hizmet ‘âmir toplam
1500 kıymet Hakim efendiye guruş 350 kıymet

11600

Cümle marifetli mezbûr ûbur iden masıraf için vekil-i fukaraya verilecek rûz-u
kara merasimi ‘âli el haseb

720

guruş

164631

Hânat furuhande

10000

Toplam

154631

Kara taş selimi furuhande

1500

Toplam

153131

Melamınca aşiret-i sâlim furuhande

7500

guruş

145631

mâ'e deve bedeli bağçelerine furuhande

10101

guruş

135530

mâ'e deve bedeli Yüreğir canibi şehri ve mahşu selimleri furuhande

140295

guruş

95235

mâ'e deve bedeli mahallat-ı tevzi olunan furuhande

95235

Belge No :102

Hanât		Mahallât
69	Hân-ı Kurbi	40604
9	Debbeğân	461
39	Paşabeni	2675
34	Ağa Mehmet	2056
9	Emirlü	399
160		10195
38	Cabbarlû	2452
10	Halhal	768
17	Baytimur	1626
14	Mestan Zade	842
65	Kara sofı	5397
304		21280
26	Serrecan	1849
6	Hacı Fakih	286
15	Sucu Zâde	964
35	Yorzan	1913
34	Çukur Mescid	2213
420		28505
31	Ağca Mescid	2217
16	Hammaliye	1297
23	Hamam-ı Kurbi	1345
21	Bakır Zâde	1421
12	Kantaran	999
523		35784
16	Mermerli	906

15	Bucak	1139
31	Zımmiyan-ı Tekkiye	2149
24	Kayalı Bağ	1850
61	Bab-ı Tarsus	4489
670		46117
3	Tekiye Kurbi	186
7	Eski Çarşı	438
25	Hârab Bağçe	1496
23	Şan-ı Mustafa	1343
5	Kazef Zâde	253
733		50033
13	Sislü	869
22	Taşçıkaran	1648
16	Çırak	1213
35	Derviş Fakiye	2575
27	Hurmalu	1767
846		58105
21	Şâni Zâde	1368
42	Kasab Bekir	2861
4	Yarbaşı	160
74	Necceran	5560
54	Körükberi	3474
1041		71528
103	Eski Hamam	7640
27	Saçlı Hamid	1942
8	Hanedan	513
7	Şabaniye	380
19	Câmi’i Cedit	1074
1205		82977
21	Hacı Hamid	1493

20	Hızır ‘âliyesi	1871
9	Sugediği	616
52	Ali Dede	3231
49	Saru Yakûb	3630
1356		93788
19	Soku Bağçesi	965
9	Hoca Vezir	548
1384		95301

Belge No :103

Basih vezir felatun tedbir İbrahim Hilmi Paşa ber mûceb şer-i ‘âmel olmuştur.
fi 11 Rebi’ül-âhir sene 1237

Hâl-i eyalet-i Adana’da seyahaneden ve ‘iclâl ve âdl ve Rıfat neşri hayah mühimmat olan vezir felatun tedbiri devletlü, inayetlü İbrahim Hacı Paşa mayirûd mâ’ir-i Paşa hazretlerinin makûr eşyanları olan saray-ı ‘âli hûzuru Samilerinde akd olunan meclis-i şerifede istina-i ‘âliye sakininden mir Mehmet ve Hasan Sadullah kimesnelerin tarflarından hususat-ı ‘âliyesi rivayet için Behçet-i şeriye vekilleri Seyid Abdulkadir nam-ı kimesne ile âhir husus-u mamur silahşör haneden Seyid Abdulkadir Ağa mübaşeretiyle sûdur iden emir ‘âli mucebince müşarun ileyh hazretlerinin taraf ‘âlilerinden mübaşir ta’yin ile âhzar olan kozatlı ihtiyar-ı işbu bâ’isûl-küttab Hacı Salih müvacehesinde üzerine şöyle dava-i takrir-i kalam edüb gâib ‘anil belde Selman-ı kethüda ile iki yüz otuz senesinde yüz dokuz bin guruş zimmetlerinde müvekkilelerimin alacakları olub mâir bil defa’ât taleb ve almak murad eylediklerinde ber veh-i şer’i virmekle te’allü ve muhafelat birle ‘itâl hak ve kadr külli sevdasından olmalarıyla şöyle olunub takrir-i tahrir ve meblâğ-ı mezbûr tahsil ve bir vekale yedirme tahsil olunmasına mezbûrumdur dedikde merkûm Hacı Salihden sûal istintak olundukda cevabında sâkin olarak meblâğ-ı mezbûr-u bizlerden bundan âkdem faliyetli Tarsus mahallesinde dava-i terfi şer-i fazıl olunması olub şer’en bizlerden nesine lazım geldiğini binâen yedimize ‘ita olunan iki kıta ‘ilâm-ı şeriye nazır olunmasından deyüb ‘ilâm şeriyeleri ibraz eyledikten sonra müddet-i merkûm ‘ilâm-ı şeriyelerin tarihinden bir mah sonra tarihli

mevcûd husus mezbûr-u olduklarını mabeyn bir kıta hüccet-i şeriye ‘ibraz itmekle medâir ‘âlimden hacet-i mezbûr-u muhallat-ı hususunu ‘inkâr defatle mukabele idecek müddeyun yedinde müslaha için olan hacetin merkûmesini binaya hevâir olunub badel mâhal ve tahammül-ü el şer-i ‘itban beyine ‘âciz-i âhzar-ı olmuş olup hüccet-i mezbûr makûl olmadığı zâhir olunmayan bir defter-i şeriyeye götürülüb fazıl ve hakim olunan davanın tekrar istima’i câiz değil isede imtisali emralû terfi’i şer’i olunduklarında medâir ‘âlimin yedinde olan ‘ilâm-ı şeriye ve fetvayı şerif mûcb-i şer’en lâzım gelmediği defa-i makûl sakir bil taleb olundu tahriren el yövmi şehri rebi’ül evvel sene sittin ve ve selasin ve mi’eteyn ve elf

Rebi’ül-evvel 1237

Şuhûdul-hâl

Mahzar Paşa, es-Seyid Fazıl Efendi, Kânizâde Mehmet Efendi, Kâtib es-Seyid Hacı Ali Efendi

Belge No :104

Düstûr-ı mükerrerem müşir-i mufahham nizâmü’l-âlem müdebbir-i umûri’l-cumhur bi’l-fikris-sâkib mütemmim-i mehâmü’l-enâm bi’rreyi’s-sâib mümeahhid-i bünyânü’d-devletü ve’l-ikbâl müşeyyid-i erkânî’s-sa’âdeti ve’l-iclal,el-mühfuf-ı bi sunûf-ı ‘avâtüf’l-melikü’l-alâ Adana vilayet-i vel hakkı ‘izâr ve ‘ilân-ı sancakları mutasarrıfı vezirim İbrahim Hacı Paşa Edâmallahu Teâla iclalehû vefatımız el mecid-i vel kirâm cemi’ül el mamûr’ül vel kiram el muhazatımızı gayet el mülkü’l asım derkâr malûm kapucu başlarına olup zikr-i ‘âti asker-i tahririn ve ihrac-ı ve tamamen sahib mamurede ‘irsâl itmek üzere bundan âkdem der saâdetimizden mahsusat-ı ta’yin kılan Abdullah bey dam-ı mecide ve muhafirü’l keziban hakikan vel hâkim ma’iretü’l fezâül vel kelim Adana sancağının olduğu kazalarının kazah-ı nebah zide fezâlihûm ve muhazır olacal malûm oldurki Adana sancağının olduğu kazaların kâzah-ı nebah zide fezâlihûm tevki’i refi’i hûmayun muhasır olacak malûm oldurki Adana sancağının hâvi olduğu kazalardan olup mezbûr dahilinde olan ‘âşirden şeref olacak iki bin neferimizden süvari askeri tertib ve Adana eyaletini kıldetü’l nûvab vel karar-ı cedid oğlu İbrahim zir krde başbuğluğuna tamamen ve şerife ihrac-ı mübaşir kılmak yanında kapucu başı muma ileyh yed’i ile başka ve sonra mütakir istikhali mütehayen işkâr olmaz celil-i malûkânem ısrar-ı mutayen işkâr olmaz celil-i malûkanem ısrar-ı mütayen

ve terfîyat sefire dahi mûaf ve hûlus evkaf cümlesi şayan nizamından olduğuna tabiyen bu madde mezbûratı⁹n mukayyet ‘âlisinde olanlara itibar olunmayarak asker-i merkûmenin vefat zamaneli irşad rahimûl husus tavsiye ve âşîkar olunmuş olub mukataası emir-i murad-ı bir şahanem üzere asker-i merkûmun şimdiye kadar kâmilin çıkarıldığı cizye-i mamûl iken millet-i hanede rûz-u hazıra gelüb askerimiz hûzuurna zûhur itmiş ve hâl-i bu iki İranlı tedar kâtibini görerek taraf ayaklanub muhallak-ı mahluse-i şehri meranım hûcum iden tahkik kılınmış olub mahirûl meramın hûcum iden tahkik kılınmış olub mahirûl meramın takif-i meramına diyar-ı İslamiyeye maslat-ı takdimi merkûme kılındıktan sonra gnderilecek asker-i bir henamet bir masûb ile mahallat-ı hûruf ve talan ve bir takım ismi Mehmet olan re’âyasıyla Kızılbaş ellerinde talan asker-i ‘ihrac ettirilinceye kadar birbirini mûtabık hallerin menzilleri dahi bir şayan olacağından gayrı tertib olan askerlerin masrafını kazalarda çıkmış ve gidecek asker dahi okadar muhabbet olarak sefer etmiş olacakları zâhir ve meram itmek ve han-ı tedbir-i çıkan mühim olan askerın mukadderat-ı celil üç beş güz zarfında tamamen çıkarılub zâhirin yetiştirilmesine mazûr iden bednaha ve mahir olub şöyleki bu tertib tertibat-ı sâire makûr olmayarak bir taraftan marûf askerın hâla Erzurum valisi ve meram-ı hûmayun emini ve bil tekâ’ül sevk cenabı ser asker-i sûdur sabık dûstur-u mûkerrem mahzum müşrifim ve muhârremûl nizâmû’l ‘âlem vezirim Mehmet Emin marûf Paşa Edâmallahu Teala ‘iclâlehu takrir etdirir devlet-i nizan olduğu suretde buna kabahat iden başbuğun ise cizyesi tertib itmek ve karar çıktığı mûhallak maruzatını erkâb-ı hıyasat eylediği tabiyen ve tahkik edüb bil imame haklarından gelinmeyun ... darsaâte bildirmek üzere bu ser askerlerin müşarûn ileyhe yazılmış olmakla söz ki vezir müşar-ı kuzat olub vesâir muma ileyhsiz dahi mahzun emri celili kararımı güzelce mûtaâla ve merhamet ‘âzimet-i takrir ve mûlahat iden başbuğ muma ileyh dahi ... tahkim ve esnayı merhale ve meclisinde karar etmeyecek cümle mafıl ve nizam ribatıyla zikr olunan iki bin nefer süvariye galibiyete girindah ve mufasıl olmak üzere ne yapar ise yayûb üç beş nihayet on gün zarfında tamamen ve kâmilin ‘icâr-ı muma ileyh başbuğ kılıklı bundan âkdem bir mahsur mukaddem ser asker-i müşarun ileyh mukataasına sevk olduğu bil mahir akdem ve ‘âzamet eylemek kararı olmayan muhfiremi sûdur olan nâzır hûmayun şu kethüdar-ı ve benim muclibince ‘isticâlen işbu emir münfim dahi ısdar re’âyan ... tecir-i sûdur ‘izâm Tatarlarından kıdvetü’l mâir vel karar ‘âli zide kudretiyle ‘izâr ve mutayer olmuşdur .

Belge No :105

İmdi libâ-i mezbûrun dâhilinde olan ‘asâirden mertebe olan iki bin nefer süvari askerin mevcûdu olursa üç beş nihayet on gün içinde ‘ihrâc ve ‘irsâline kat-i iradesine cihandar iderki ve halefine hıyanet idenler için sâlah-ı müttahil buyuran el tekmil olduğu malûmunun oldukda ona göre toparlanub ‘icârları emir verilüb tacidar-ı Adana’ya tısyar ve sürat ve hilaf-ı vazi ve hilafet ve vakûruyla müptelayı nedamet olmakda zımmi-i tahsis ve mücabenat eyliyesiz ve sonra mübaşir kapucubaşı muma ileyhın çıkarılub müktezayı muma ileyhın ‘icâr asker-i merkûmenin beraber karar çıkarılub Erzuruma irsâl ve lazime kâr-ı güzârı sadâkat-ı rikabeden rûmayen gayret masur merhametden ve asker-i merkûmu tamamca ser asker-i müşârûn ileyh ‘irsâl ve teslim etmedikçe dersaâdetimde kudretli afiyet hûzur ve mübadret eylemek babında ferman-ı ‘âlişanım sûdur olunmuşdur buyurdum ki mamûr buldukda bu babda macib meşrûh üzere terfiyakat sûdur olan ferman-ı vacib-i ettibba ve lâzım el mütalemek el mezmûn ‘itâatkâr ‘âmil ve hareket ve hilafında hûzur ve mücâbenat eyliyesiz şöyle bilesiz ‘âlamet-i şerifeye ‘itimat kılasız tahriren fî âvahir şehri şabanû’l-muazzam sene seb’in ve selasin ve mi’eteyn ve elf

Şâbanû’l-mûazzam 1237

Mim kelâm es-Seyid Ahmet el mütemelli ser Adana şerifi

Belge No :106

İşbu bin iki yüz otuz yedi senesi mûharremü’l haremeynin ‘âzasında cizye-i hebaset eyalet-i Adana cizye-i ol halvete ve işâr-ı ‘âlişan devletlü , inayetlü , merhametlü İbrahim Halim Paşa Efendi’imiz hazretlerinin ahd-ı müşirilisine bab-ı ‘âli ahali ve tevkif-i buyurulub taraf olunanlarından hâl-i Adana alayı bekası nicabetlü es-Seyid Mehmet Emin Ağa’ya buyuruldu.İcâb buyurulub hûzur-u şeriyede bu akçe buyurmak ve keşade olunduğu

evrak

‘alâ 0444

evsad 3598

edna 0712

4754

Belge No:107

Medine-i Adana nâib-i faziletli efendi

Der-âliye ve silahşör hasibeden müfehhirû'l emacidin vel âyan ‘izzetli İbrahim la deremü'l ‘ilgâ ser nakkaşı Seyid Mustafa Ağa es-Seyid Musa Ağa zımmide mecredi hümayûnda ‘ikrâm-ı ‘âhirede mevcûduyeti mezbûr-u ‘âlişan ve ber vechi ‘işârın ve malikâne-i marûf olundukları Medine-i Adanada zaman-ı zebatları mart senesinden olan bir mûcib tarih-i sûduruna suret-i mübaderat el mekân Medine-i mezbûrun tarık-ı erbasında ra’i olunan ve sefir diyarbekir tahrirat-ı mukataasından haftada birer pare ve mâlikâne-i merkûmede taninli defteri hâkani olunan sefirenden iki bade camuseden dört bade fuyuni mecidin mazûf Osmani ve yeni malikâne-i merkûm merbutasından olub muma ileyh taraf-ı mekanım şeref hazret-i sadaret pehanide sundukları ârzuhâlleri üzerine gelinmesine ‘ihrâc-ı olunan asker-i derkârını muhacib Medine-i merkûmede şehrinin üzerinden marûr iden sülh tuğbaz ve tahût ve kereste vesâir üzerinde bulunan hûtbeden değirmenler dâhi hâsıl olan rûsumenin muam ileyh tarafından kabza-i mamûr olan silahşörün hazeranı ‘âzimetli Abdulkadir gayretli mecide ber vechi muharir hasalet maktumu tarafından adamlar tahsili mûhasıl edüb tarafından marûz ve mûhasıl olması sâkin malûmat-ı muma ileyhin malûmu oldukda cemaât hasılat-ı mirlivadın Ağaya muma ileyh tarafından tahsil muhayen tarafından muhalefet olması esbabını mezbûremi hemen himayemiz babında bir mukatası şûrut iltizamın tevcihini erkanı her buyurulur tahrir ve ister ağayı muma ileyh mevcudiyesine ‘ita olunmuşdur. Gerekdirki meşrûh üzerine bir mûcib mübaşirlei ‘âmil ve hareket malufundan hazır mücabenat eyliye

15 fi 1175

Belge No : 108

Ayân-ı muhalic olan nâibleri yerinde ‘âlimim tevki’i refi’i hûmayun vâsıl olacak malûm olaki münhasır vakûr ‘âli nam-ı kimesne mütevefayı Cafer Mustafa Paşa verasesinden bab-ı ilga ile cebren ‘âhz eylediği temessükün verase-i mezbûreye ‘istihdâd hûsus-u sahir ve ‘inşa ve keyfiyat kudret-i sûdur-u ‘âzim canibinden dahi yazılmış isede yine adım-ı mütakat yerlü muhazırı olan temessükü ‘ita etmeyeettirilmiş evrakı sanki muhalic nâib-i muma ileyhın bu defa tarafından ba ‘ilâm ‘âyan kılınmış olmaktadır merkûmenin celil-i iltisab çavuş mübaşeretlü ednayı nefi mevcûd olunması fermanım olmayan şimdi memur emir şerifimde merkûme marifetli divan-ı hûmayun çavuşlarından Osman Çavuşu zide karyede terfiken ‘âyan nefi validesi merhamet Adana nebisi muma ileyhın marifet-i merkûmu tarafa münfi-i millet ve emanet ettirilüb ferman olundukda mevcûd mahallere hâl buyurması lazım buyurulub mesul ve muhabbet olacağını bilib ona göre muhafaza emirine tesbid ve merhamet ve vûsulu Beşir Çavuş merkûm ile diyar-ı şevket-i karar malikaneme merhamet eylemek babında ferman-ı ‘âlişanım karar olmuştur.Vûsul buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şer-i ziyafet sûdur olan ferman-ı mûcib el sâmi vel nizam müslimin mahzun taktimkâr-ı şöyle ‘âmil ve hareket eyliyesiz ‘âlamet-i şerifeye itimat kılasız tahriren fî âvasıl şehri muharremü’l harâm sene seb’in ve selasin ve mi’e ve elf

Mûharremü’l-harâm 1237

Belge No :109

Düstûr-ı mûkerrem ârz-ı dâimesine budurki Adana kapusu derûnunda olarak hâkimi beraber kılmış olan kılıç ve tüfeklerin basûf arayı olması hâl-i eyalet-i Adanada seyah iden ve ‘iclâl olan vezir-i adavetde sabır devletlü , inayetlü veli’ül nâm Halil İbrahim Paşa yesirâllhû mâirud ve mâ yeşa hazretlerine buyurulmuş oldukları ihtimam dâimi hazır bulmaları marifet-i şer-i üzere mûhazır defter mucebince Tevfik diğer baş sâifa bu defa başından âri olarak bu kankaların teslim olundukları çıkmak başları ve kılıçların kılıfları cediden tanzim olunub kolluk mezkûre defterdarı Mehmet Ağa kollarına teslim olunduğu türlü mikdar heseraneye ‘ârz ve ‘ilâm olundu baki emir hazretimin ‘ilâm mezkûre-i tahriren el yövmil tasi vel işrin min şehri seferûl hayr sene seb’in ve sittin ve mi’eteyn ve elf

Adana kadısı derûnunda olarak hâkim bırakılmış olan tüfek ve kılınçların hebadan mârifet-i şer-i ve cezası marifetli zahire ihracı olunmakla tahrir olunan defterdarı zikr olunur hurre 27 sene safer

Tokmak kundaklı kara kader demri tekvinin

guruş

14

Köşe mısırı akdemir kılıç 'ilâmıyla mecidûl nizam olunan defter kılınıcı

guruş

13

Olduğu hacetin kılınıcı 'ilâmlarıyla tecdid olunan kılınıcı

guruş

17

Hürmedi el defter marfet-i el şer-i mûhasır es-Seyid Ahmet el muhalif

Belge No :110

Medine-i Adana mahallesinden Ali Dede Mahallesi sakinlerinden ikebn bundan âkdem vefat iden Şahin Ali bin Mehmet nam-ı mütevefanın ve erşanı rûz-ı terekesei Fatma Binti Hatun ile Haleb kebir oğulları Mehmet ve Osman ve Sefir Hasan ve 'âmir mamûr kimesnelere mâhir olduğu şer olunur mahir ve muhayen oldukdan sonra mütevefayı mezbûrenin dfter-i cedidin ber vech-i 'ati zikr olunan mezbûrum esanesi şehri resmi rebi'ül-evvel sene seb'in ve selasin ve mi'eteyn ve elf

Rebi'ül-evvel 1237

mahalle-i mezbûre kâin mülk menzili

sahtiyan

kıymet

kıymet

1

18

guruş

guruş

550

144

evan nehas	köhne kuşak	köhne astar
kıymet	1	2
30	guruş	guruş
Toplam	15	13
150		
köhne rugan	köhne sarık	müstemil kilim
guruş	guruş	guruş
15	5	190
köhne seccade	zücaciye	bakır küllük
guruş	guruş	guruş
5	30	5
konak halı	merkeb	çakır metan
kıymet	1	kıymet
19		100
guruş	guruş	guruş
372	22	10
köhne halı yakımı	bakır mangal	hattı küllük
guruş	guruş	kıymet
12	kıymet	10
15	guruş	
	25	
necalat sat	necalat dersin	Der zimmette cennet oğlu
guruş	guruş	guruş
10	10	20
gök velide	cavlak oğluna	nasr âmiri
guruş	guruş	guruş
25	15	123

Vali Mustafa	Borik Hacı Ali	tutma
guruş	guruş	guruş
15	2	172

cizye-i guruş mütâlibi

guruş

32

el-ihracat

Toplam

1424 Yalnız dört yüz yirmi dört guruşdur.

el-haremeyn

bir mütevefayı resmi ârayı

guruş para

35 24

mâlûme-i âmir ahseresi kudret-i ve bu müstakrifat

guruş para

24 12

âlafı

toplam

1364 Yalnız bin üç yüz altmış dört guruşdur .

Belge No:111

Hâl-i eyalet-i Adana valisi devletlü, inayetlü İbrahim Hacı Paşa hazretlerinin hizmet-i devletlerinde olan istâniyeyi ‘âliyede Odabaşı çarşısı sakinlerinden Bezirgânbaşı çavuşlarından Çavuş Derviş Mehmete hürmet olub mûşarun ileyh efendimizin ihtimam müşirleri ve marifat eriye terkisi tahrir ve sevk mütalasında sami ve münasır ile furuhiyet ve esnasını der ‘âliyede mütevefayı merkûmun arsalarına ‘icâr

etmek üzere hizmet-i müşaru ileyh hazretlerinin hazinesine verilen eşyanın defteridirki
ber vech-i ‘atı zikr olunur sefer sene 27

müstemil meşin	müstemil yorgan	müstemil basma
guruş	guruş	guruş
7	52	12
müstemil çuka hasır	müstemil kilim	müstemil yorgan
guruş	guruş	guruş
32	30	2
köhne kilim	müstemil meşin	İngiliz kâr-ı basma entarilik
guruş	guruş	guruş
42	11	13
bellame köhne nafi kürk	müstemil burmacuk gömlek	köhne çuka ceket
guruş	guruş	guruş
20	27	8
müstemil astar şalvar	mâl-ı çuka sıkım kuşağı	müstemil’âmir
guruş	guruş	guruş
8	20	8
müstemil acem kuşağı	cedid ayaklı cezve	beşnuse
aded	aded	
1	1	
guruş	guruş	guruş
7	7	55
hurda yerçeyiz	müstemil ikili uçkur mahir köhne makara	
guruş	guruş	
3	4	

müstemil toynak su tası heykellik köhne han-ı kurbi

guruş

130

köhne gecelik kolluk enfiye kutusu kurgan

guruş

3

fincan kutusu ,

fincan kutusu

1

3

guruş

4

müstemil kavuk

guruş

2

mermer-i boya

guruş

9

çubuk ma'e yabce emame

guruş

4

beybaş hamset ve terlik

guruş

7,5

ağaç tesbih

guruş

2

saat bahası

guruş

7,5

mesarif şerif-i hediyesi

guruş

40

mısri köhne kırmızı keçe başluk müstemil ikili sini şiddesi

guruş

94

mir-i tas

guruş

3

yakûd

guruş

52,5

Cem'â yekûn

Toplam

597 Yalnız beş yüz doksan yedi guruşdur.

el-ihracat

beher taşı resmi mühimmat

guruş

10

nâzırıyye , kâtibiyye , çukâdariyye

guruş

5

maliye derkânı

guruş

1

Toplam

572

Yalnız beş yüz yetmiş iki guruş emin-i beytü'l-mâl marifi hizmetine vel muhafiye teslim olunduğu şu mahali şerifi verileri

Hizmetü'l refi'ül marifet şer-i Mustafa es-Seyid Hacı Paşa es-Seyid Ahmet el muhalif mezbûrudur.

Belge No:112

Kıdvetü'l nûvab neşrayin A'intab ve Adana nâibleri vezir 'âlimim tevki'i refi'i hûmayun vâsıl olcak malûm olaki A'intabda gâibül şerif kaymakamı Sabık Mehmet nam-ı kimesne kendi halinde olmayub 'ihtilaf-ı şiraze-i nizam-ı memleket mûcib-i hareket 'ibtida vel vûcuha hilaf rızayı hûmayunum uzağa 'icâz-ı üzere olduğu hâl-i Maraş vel hakika Rakka valisi dûstur-u mûkerrem müşir-i mefhûm nizâmûl 'âlem vezirim Mehmet Celaleddin Paşa Edâmallhu Teâla 'iclalehû tarafından mukaddimi diyaresu kethudarı malûkanem tahrir ve 'işâr olmuş olub olduğuna binaen merkûma licâl etdirüb ve yine nefi mevcudiyesi babında hatır-ı hûmayun mehabet-i makrun hediyeilerin mâl-ı beşerin nişahül melamı emr-i celil el kerim 'âhzar mahsus divan-ı hûmayunum çavuş tayin ve siyar olmuş isede ol vakit münafesine gönderilmeyüb hasbel necar mukif ile mübaşir çavuş merkûm dersaâdetde 'âmil kılınmış olub ancak merkûm tekfur malumum olduğu Burgaz mahalinde maruz ve maruzane ve takrib olunması husus-u 'imtida-i olub ol babda emri şerifim sûduru tekâbül şahûl 'ilam 'âlimin el tacirin fazul kazada el hatırul 'âyan Mvlana es-Seyid Abdolvahab olub Edâmallhu Teâla feza'il işaret etmeleri işaretleri mucebince merkûmum çavuş mübaşiriyle icla-i fermanım olunmayan imdi mesken kitâbûl tayini muma ileyhin ve husus şerifim merkûm 'âhza ve bu defa mübaşir muhayen olunan ve bu muharemi hûmayunum çavuşlarından Ahmet Çavuş zide kudret-i nâib muma ileyhin mevalinde merkûmu ol tarafında münafî millet ve ikamet ettirüb ba ferman telafiden muciben ve hususen ahd ve mahal ahire hûmayu verilmesi lazım gelüb mesavil ve mücabet olacağı cevab ona göre

muhafazası emrine taksid ve rikabet ve vûsuluna mübaşir çavuş merkume derbaşı takrir malûkanem ilam-ı mübaderat itmek babında ferman-ı ‘âlişanım sûdur olmuştur buyurdumki hakimü’l şerifimle vûsul olunub bu babda çavuş meram üzere sarfiyatın sûdur olan ferman-ı vacib olacağı vel nizamü’l mesahir fezâilü itaâtkârımıza ferman-ı ‘âmil ve hareket ve hilafdan muhasır ve muhabbet eyliyesiz ‘âlamet-i şerifeye itimat kılasız muharremü’l evvel şehri seferü’l hayr sene seb’in ve selasin ve mieteyn ve elf

Muharremü’l-evvel 1237

Belge No :113

Hâl-i eyalet-i Adana valisi devletlü, inayetlü İbrahim Halim Paşa mâirûl mâirin ve Paşa hazretlerinin baburları zâi müşirleri cümle vûcuhede marifetleri ve marifetü’l şeriye zil mahzure muharremü’l sâmi’ül izafenin verilen tercihi ve nizâmül el hemasi’ül teâli destûr ‘âmil olmak üzere tahrir olunan defter ederkî ber vech-i ‘atî zikr olunan hurire fi 25 rebi’ül evvel sene 37

İzâfe-i Hâbbazan

hane-i aziz	‘irac-ı vakur ‘ilâm mütaliki
kıymet	1
1	para
para	20
8	

İzâfe-i Hezâyan

kilim
kıymet
1
para
30

İzâfe-i Helvacıyan

üzüm helvası

kıymet

2

para

48

İzâfe-i Bestacyan

turuncu	tutlucun	kamış	evsat	edna	isfinas
dane	dane	dane	dane	dane	dane
4	3	2	3	4	1

Para	para	para	para	para	para
1	1	1	1	1	8

köhn ‘ilâsı	evsad	ednası
1	para	para
Para	4	2
6		

İzâfe-i Sarracân

peynir dirhem	siyah pekmez
kıymet	kıymet
100	1
para	para
10	20

İzâfe-i Uncular

vakıf-ı itmam	hisab-ı hata
1	1
para	guruş
24	20

İzâfe-i Duhâncılar

‘âla dahan dirhem
50
para 7

İzâfe-i Leblebiciyân

âla dağma leblebi dirhem	evsad	edna	hisab nohud kile
1000	para	para	1
para	6	4	guruş
8			40

İzâfe-i Nalbandân

dört ayak cedid nefsil
para
100

İzâfe-i Mumcu

.....
para
100

İzâfe-i Kadayıfcıyân

çek kadayıf	yağı balı yanından taşmış kadayıf
kıymet	kıymet
1	1
para	para
14	80

İzâfe-i Eskiciyân

‘alâ öküz gölü tutma çizmesi

çift

1

para 7

‘alâ camus gömlü tutma çizmesi

çift

1

para

11

evsad 9

edna 7

‘alâ sabah gömlü postal

çift

1

para

7,5

evsad 2

edna 4,5

İzâfe-i Keşf-gerân

‘alâ kırmızı çizme

çift

1

para

8

evsad 6

meşin astarlı subacı çizme

çift

1

para

70

edna 5,5

‘alâ kırmızı kayış

çift

1

para

120

evsat 100

‘alâ kırmızı kayış

çift

1

para

100

evsat 80

meşin astarlı topçek

çift

1

para

60

kırmızı kollamine meşinli çizme

çift

1

para

110

içi köseli büyük papuc

çift

1

para

120

evsad 60

zenne papuş

çift

1

para

70

ince belli zenne çizmesi

düz taban zenne çizmesi

çift

1

para

120

çift

1

para

150

keşker tabanlı içi mest ve papuş kisariye şah tabanlı olmak üzere

çift

1

para

8

İzâfe-i Dinkci ve Degirmenciyan

bulgur döğmesi	buğday dökmesi	buğday öğütmesi
külek	külek	külek
1	1	1
para	para	para
3	12	4

dikik ve semih tahini

külek

1

para

6

İzâfe-i Muýtâban

‘alâ torba	‘alâ koza kararı	semer şalı
Para	çift	para
55	1	5
para		
15		

merkeb yuları	zeyl şiltesi	‘alâ yular
para	kıymet	kıymet
10	1	para
Para	3,5	

6,5

medurelli yanid

para

55

İzâfe-i Yağliciyan

bağlı dirhem	kirsani tencere
43	para
para	10

İzâfe-i Boyacıyan

müstemil vesad	beyaz çember boyacı bir bukası
para	para
60	12
şerit 30	şerit 6

bir arşın bezmani civit boyası

para

12

yüz yirmi dirhem iplik mâl-i cedid boyası

para

40

İzâfe-i Gazzazân

güz has döküm	elvan döküm	hasır döküm	güz gazzaz
dane	dane	dane	dane
1	2	3	1
para	para	para	para
1	1	1	14

güz kaput ve niş abvanlı şirazasi ersun

1

para

18

vesâir elbise olunur şiraze ersun

1

para

10

elvan kıtan dirhem

1

para

14

hikarı kıtan dirhem

para

13

elvanlı karması halikâr-ı çizmek kaytan top

1

para

34

elvanlı kaytan top

para

25

‘alâ mevali çizmek kaytan top

1

para

20

ayaklı dane kaytan

kıymet

1

para

50

dane kaytan satı

para

35

ayaklı saçak dirhem

1

para

7

İzâfe-i Sakçıyan

mahâl mahibde

para

10

mahâl evsad

para

7

mahâl gâib

para

5

ark sakası mahâl mâide

para

3

karnib

para

2

İzâfe-i Hallacân

cedid-i pembe

dirhem

12

para

4

eski pembe şatan

dirhem

1

para

12

İzâfe-i Debbegan

‘alâ kırmızı muhteban

para

6,5

evsat

para

5

edna

para

120

‘alâ

para

280

evsat

para

220

‘alâ sarı muhteban	evsat	‘alâ miri gûsalesi	evsat
para	para	para	para
150	110	220	160

‘alâ muhteban	evsat	edna	‘alâ meşin	evsat	kıl muhteban
para	para	para	para	para	para
190	130	100	110	80	150

İzâfe-i Demirciyân

târik	domuz kulağı	‘alâ kütük fezamesi iki ağızlı
para	para	para
60	70	200

çil ağzı kulağı	iki ağızlı balta	
para	para	para
130	160	100

kâzım demiresi	kâzım yulağı	balta yulağı
para	para	para
16	1	10

çil ağzı burunu	himameciler burunu
para	para
80	4

İzâfe-i Sarracân

‘alâ fazkun	‘alâ tıkar	kab kulan
para	para	para
50	60	80

üç para bu satılı cedit-i kebir	tekalıs	tuâl
guruş	guruş	para
17,5	6	40

bükme ‘alâ zımmi	yedkili baldin	kayıs
para	para	para
200	120	10

İzâfe-i Semerciyân

‘alâ meşinli samur cedit	‘ilâ cedit bilas	kaş ağacı
guruş	guruş	para
12	5,5	70

bilen kayarı
para
120

İzâfe-i Çulciyan

yüz çile	sekiz çileden beyn üstadiyesi
guruş	guruş
2,75	1,75

on çileden beyn üstadiyesi	astar ve melez üstadiyesi
guruş	guruş
3	1

Belge No:115

Düstûr-ı mükerrerem müşir-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhur bi'l-fikris-sâkib mütemmim-i mehâmü'l-enâm bi'rreyi's-sâib mümehhid-i bünyânü'd-devletü ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclal, el-mûhfuf-ı bi sunûf-ı 'avâtıfû'l-melikü'l-alâ Adana kadısı vezirim Halil İbrahim Paşa Edâmallahu İclalehu vakıfûl kuzat vel hakim meranü'l fazıl vel kelam Mevlana Adana kadısı zide fazlehu tevki'i refi'i hûmayun vâsıl olacak malûm olaki senki müşarun ileyh selevin Vezirim Hüseyin Paşa Edâmallahu Teâla iclalehu tarafından masraf olan tahrirat-ı mefhûmundan Tuna sahilinde inşa olunan kala-i hakaniyem daniyesi için bin iki yüz otuz bir senesine mahsûben Tacirli Aşiretinden mertebe üç bin yedi yüz elli gurus ve Karalar Ceridi Aşiretinden bin yüz gurus ve Bozdoğan Aşiretinden mertebe mebalighden gayrı ez teslim on beş bin gurus tahsilleri babında hazır olan meri şerifim vûsul buldukda ancak zikr olunan Taciri ve Karalar Ceridi öşrisi ne kadar lafzen Adana eyaleti dahilinde iseler Maraş toprağında sakin olduklarından tahsil-i mütesir olub Maraş toprağında sakin olunduklarından tahsil-i mütesir olub Maraş valisi Vezir Mehmet Celaleddin Paşa Edâmallahu Teâla iclalehu tarafından tahsil olunması babında müşarun ileyh hitaben emr-i şerifim ısdar olunmasını ve Bozdoğan aşiretinden nakid akçe tahsil-i mümkün olunmayub hayvanat için ahalisini yetmiş bir gün marurunda meblağı mezbûru nakden irsaline 'ikdâm ve gayret ideceğini selafın müşarûn ileyh üç katı kayimesinden ve Adana kazası iki katı ilamından tehrir ve inha itdikleri ecilden kuyude bedel merkûmeye mahsuben aşayiri mezkûrdan tertib olunan bedelinin zımmet sahibi ideceği kuyudan mütayen olmakla bu suretde bir mucib 'inha tacirli ve karalar cedid-i aşiretinden mertebe meblağın tahsil için Maraş valisi müşarûn ileyh hitabûl başka ve Bozdoğan aşiretinden mertebe bedeliyeden azğir teslim on beş bin gurusun 'inhası üzere tahsil ve irsâl eylemesi için sana hitaben emr-i şerifim asdarı rey-i 'alışanım kolluk edib ol babda zikr olunan Tacirli ve Karalar aşiretlerinden mertebe olmaktadır ve gurus-u bedeli akçelerin tahsiline Maraş valisi müşarûn ileyh sahibeden diğer emri şerifim asdar olunmakla bir menvali mahir yüz doksan aşireti beldesinin tahsilatına sakin dahi işbu emr-i alışanım asdar ve derkâr malûm kapucu başlarından ahzar el mecid vel kerim mir İbrahim dam-ı mecid başlarıyla dahil olunmuş imdiki mahsuz keyfiyat 'irsâl-i âlim mensûf emr-i şerifeden malûm oldukda safi'ül zikr yüz doksan gurus sadaka mertebe bedeliyeden zahir teslim etdirir olması husu-u bedel hal-i

himayet eyliyesin ve sanki muma ileyhin medahir mûcib emr-i şerifim ‘âmil ve hareket eylemek babında ferman-ı âlişanım sûdur olmuştur .Buyurdum ki hakim-i şerifimle vardukda bu bada vech-i meşruh üzere şeref sûdur olam emr-i şerife celil-i şan vacib iltibağ ve lazimü’l müşarun ileyhin mazmun menfî üzere ‘âmil olmuş şöyle bilesiz ‘âlamet-i şerifeye itimat kılasız tahrir-i el yövmil rebi’ül ‘aşer şehri zilkade sene seb’in ve selasin ve mieteyn ve elf

Rebi’ül-âhir 1237

el-mahrusayı konstatiniye

Belge No :116

Düstûr-ı mûkerrem müşir-i mufahham nizâmü’l-âlem müdebbir-i umûri’l-cumhur bi’l-fikris-sâkib mütemmim-i mehâmü’l-enâm bi’rreyi’s-sâib mümehhid-i bünyânü’d-devletü ve’l-ikbâl müşeyyid-i erkânî’s-sa’âdeti ve’l-iclal ,el-mûhfuf-ı bi sunûf-ı ‘avâtıfû’l-melikü’l-alâ Adana valisi vezirim İbrahim Paşa Edâmallahu Teâla iclalehu ‘akza’il kuzat vel hâkimûl mahirin el fazıl vel kiram Adana sancağında vâki kazaların kadıları ve nâibleri zır kazalar bu husus-u mübaşir ta’yin olan dekâr malûm kapucu başlarından ‘iftihârü’l mecid vel kerim İbrahim ve ‘âmir mecide tevki’i refi’i hûmayun vâsil olacak malûm olaki bin iki yüz otuz beş ve otuz altı senelerine mahsuben mahallesi sakinlerinden malûm el sâmi’ül vezirin ber vech-i iştiraki milikânem ‘âhidelerindeolan Adana sancağında vâki gayrı mecid mezbûrat küçük kent Karakayalu mezrasına yukarı küçük ve mahsulat yakat celil-i kuzan maktumelerinin mucrib-i vizan ta’yin ve irsâl-i açeleri olan el erkân malûkânem umumu kapum kollarına tevziliği mühim olan zatın mucibine tertib olunub tahsil için bundan akdem mecid-i şûrut ve mer-i şerifim ahzar mesâir olunmuş ise ‘âli olan bir haber öşr-i hûzur etmediği kapudan muhayen ve mucib-i terki-i mertebe-i sâireye kıyas ile tahiri kabûl ider makûlu hayır olmayacağına binâen mübaşir kabuluna tahsil hususuna irsal-i ‘âlim tevki etmekle vezirim müşarun ileyh divan-ı emr-i şerifim marifî irsal olunan suret-i defter-i ‘atik olduğu üzere meblağ-ı mezbûr vûsul emr-i şerifimi karar-ı mahsûl ve hariç olmuş isede bedel el yövmi ve kaza vûcudu âhiri tecavüz olunmayarak mukaddem

Belge No :117

Ol-defa sûdur olan emr-i şerifim ve sadaret defteri muciblerince ‘intizam ve marifet-i şer-i ‘âliye hâl tamamen ve şerifen mükafat-ı mezbûre mütesir kılanlardan tahsil der saâdet ‘irsâl haberine ‘âmirane-i teslim hususna bedel hâl-i himmet eylemek babında fermanım olunmayan takibden ve sticalden bu defa dahi işbu emr-i âlişanım asdar ve mübaşir muma ileyh ile ‘irsâl olunmuştur imdi mahsur mucib tertib mertebesine sâire-i kıyas ile taciz-i kabûl ider mevahir dahi olunmayacağına binâen ‘âli irsâl-i tahsilinde iken âliyem talik eylediği merzûf emr-i şerifimden malûmun oldukça bil sahir tahrir ve âyan kılındığı üzere mezburesidir karar tahsil olub ‘âhirim olunmuş ise mukaddem bu defa sûdur olan emr-i şerife mukatat-ı mezbûre marifetlerinden tahsil ve mübaşir muma ileyh terfiken der saâdeti irsâl ve hayrına amir ve teslim hususuna sarfı kul mekinet eyliyesin ve sâkin mübaşir muma ileyhin işbu emr-i şerifimle bir mûceb suret vakûr tahsiline mamur olduğun ol mikdar gurus sebat akçelerin marifet şer-i vezir-i müşrimin ihtimam rûyu marifetini ve marifet ve mübaşir mukatalat masiraflarından tahsil bil mucib ‘âmiline götürüb ve meblağ-ı mezbûr-u tahsil idecek avdet etmeden hûzur ve mucibesine eyliyesin terki kuzat olub muma ileyhin dahi mûcib Şerifeleriyle âmil ve hareket eyliyesiz babında ferman-ı âlişanım sahir olunmuştur buyurdum ki hükmü şerifimle mevcudiyet babında vech-i meşrûh üzere şerif-i sûdur olan işbu emr-i âlişanım mucib tabi lazım mütalik nef-i irsali olsun şöyle bilesiz alâmet-i şerifeye itimat kılâsız tahriren el yövmi selasin ve mieteyn ve elf

Belge No :118

Düstûr-ı mükerrerrem müşir-i mufahham nizâmü’l-âlem müdebbir-i umûri’l-cumhur bi’l-fikris-sâkib mütemmim-i mehâmü’l-enâm bi’rreyi’s-sâib mümehhid-i bünyânü’d-devletü ve’l-ikbâl müşeyyid-i erkâni’s-sa’âdeti ve’l-iclal ,el-mûhfuf-ı bi sunûf-ı ‘avâtıfı’l-melikü’l-alâ Anadolunun sağ kolu için vesayesiyle varınca vaki vezir-i Edâmallahu Teâla iclâlehum emrû’l ümerâ’ül kiram izafem el kebirü’l fûham davayı karar vel haremü’l sahibül sıhatine hasem mahsun tahrir gayetü’l melik el ‘âli mezbûran-ı kiram dam-ı ikbalim ve akza kuzat-ı müslimin el mevcûdun sahibül ferdi ihtisam fazıl âliyen merkûmu ilam şer-i şerife âlemü’l şayan mersalimi el mahkûm

tabirü'l âyan-ı melik-i âlimin mevali feham zide fezalihum muhız kuzat vel âhkam meramı mahsusatı kelam kuzat ve nüvabı mir-i fazılım ve müfhir mâirü'l ferman-ı müslimin ebdad ve âyan vakûr mahaller sâir sebatın mecide ve meclis-i araları zide kadrihûm tevki'i refi'i hûmayun vasıl olacak malûm olaki âmir-i müdaviil olan ihyas-ı el tevzi makur sâirenin fiyat makuresinden ziyade alınub verilmesi zımnında mukaddem ve muhir Anadolunun Rum iline marifat olur âlim asdar ve şâyan olmuş ahd-ı karar-ı husus mezkûre her taraf aşar İstanbul altını sekiz guruş fındık altınıel tevkir on bir guruş defter Mısır altını yedi guruş ve Cezar ve Tunus ve Trablus altunları on iki buçuk guruş ve rumi yirmi beş nısfı on iki buçuk guruş ve rubi altı guruş ve fındık rubiyesi üç guruş reâyası yüz paraya ve yaldız altını on beş guruş on paraya macar altun on beş guruş karamise altunu on dört guruş otuz paraya ve beyaz akçeden cihadiye yetmiş guruş katiyenm atik ve cedid eylemek iki guruş kırk paraya ve zimmi kıyas ıslayesi üzere on paraya gürzi hanedan mecid üç tevki zimmi kıyas ıslayesi üzere on paraya gürzi hanedan mecid üç tevki zimmi elli buçuk guruş avatıf-ı elli guruş olub kesrihi tedavil-i cümle makdumu yüz dört guruş takdir olunan mahzuru tabir olunan tevki kesri esnaya el tevki'i muhalif âyan olub sahir oldukda sahib-i mezkûre mahal ahza ve kabza olmayarak ellerinde mevzi-i 'itam sorduklarında mevliyanlar kıyasla her necar âmir tebdil-i olunması hususu makûr ve mahdûd kılınmış isede erbab-ı ahkâr bu kâr-ı mahrumeden feragat ve keyfiyat etmeyerek millet-i hanede el sevan tekfur mahruresinden resmi alınub verildiği akçeyi dahilinde muhazır iden temkârın oldukları ahyas altını düşürmedim tefekkürleri her zimmiye hakir hülyasıyla ellerinde bulunan makûru mûkim ve âhzar eylemekde olunmaları hasibûl der âliyem marur idecek mahri miriye cümle gelecek akçenin karkir akzi zahir ifade el muhakıl vech meşruh üzere âmil ve marifet ve mülafından şâyan hudud-u muhafiyet

Belge No:119

..... mûcib müsamüh mahzûmum tekâlib-i mûcib olduğundan başka tahsilderat bütün bütün evkaf paraya muhazır olarak (silik) nefsin zûhuresini marifet müşirim İzolu mübaşir fiyat hususuna 'âlel devam ve kayıd ve nezaret olarak bundan sonra 'ihbarûl sevan ve takrir-i zahirim makûresinden zimmiye mukameleden menfi ile münafa nizâmül zimmiye olub vezirler olunub marifet-i şeriye edib ve küşmal kılınmak babında (silik) ve maruzatın Molla nam ve mukataa ve nûvab vesâir muma ileyhın tabir-

i vesâir lazım mahaller-i emir-i şerifim âhzarını zahir olduğumuz hâl-i zahuranı âmirem nazırul fahirûl mecid ve kebir tevasuf-u mecid tabir olmak fermanım olunmayan makûr evsatıdır işbu emr-i şerifim âhzar ve hevacev divan-ı hûmayunumdan sûdur âlimim ahirem ıstar mim kethüdarı muharibinden kıdvetü'l mecid vel âyan 'alime Mehmet Hacı zide mecide muhasır-ı mecid olmuşdur imdi mahzûr bu malları ihsan el yövmi ve mahsur hâl-i esanede olan fiyat mâîresinden zahir olub verilmeye mecburi (silik) altun malına bir mûcibden mani olunması ve yine gelmeyüb evamir-i memnue hayretdar olursa o mukavelelerin sarrafın marifet-i ziyadesi ve kışmalî zemase olunan her mahzûr 'âliyem mukataasında bundan sonra hal-i hareket-i merkûmu lazım gelür bu babda ikaz ve rahvan zahir olunur dahi mahsuf ile hallerine geleceği malûm dursaâdetimize vakûr oldukda ona göre irsâl emri İbrahim Paşa hakim-i nizam mezkûre-i merhûm ve istikrar-ı mezid mukayed ve vakt ve hakimi vazi ve hareket gûzar için her âyetü'l melikesi maveran eylemek babında ferman-ı 'âlişanım mâir olmuşdur meram-ı hâl-i şerifim mahsûb buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere muhayen sûdur olan ferman-ı mecid iltibağı maruz el mutabık maruzat-ı ahir-i âmir vacib eyliyesiz şöyle bilesiz âlamet-i şerifeye itimat kılâsız tahriren avahil-i şehrirat-ı rebî'ül-ula sene seb'in ve selasin ve mieteyn ve elf

Rebî'ül-ula 1237

Belge No :120

Düstûr-ı mûkerrem müşir-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhur bi'l-fikris-sâkib mütemmim-i mehâmü'l-enâm bi'rreyi's-sâib mümehhid-i bünyânü'd-devletü ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclal ,el-mûhfuf-ı bi sunûf-ı 'avâtıfû'l-melikü'l-alâ Adana valisi vezirim İbrahim Hacı Paşa Edâmallahu Teâla iclalehu mahzar-ı maksat vel âhkam meydan-ı muhafaya vel kalam-ı Adana Sancağında vâki kazaların kuzat ve nüvabı zide fazlehu ve mahirûl âmil vel feran âyan ve zebatın mevcudesi bil cümlesine araları zide kadrihim tevki'i refi'i hûmayun vasıl olacak malûm olaki Anadolu canibinden Rum ili mertebe olan askerin ekseri yollardan yzü gidenler dahi 'ifayı mamuriyet etmediği mahllerden idare-i karar etmekte olundukları tahsifü'l mecid taraf ve mübarekesinde tabiri olmakla fermanların salıverilmesi babında mecide olan hakim ve zebatın tevasuf-u merhamete geldikleri kaçkunları cebren irad-ı tashib eylemediğin esnayı zahire bulunan ve zarar vesâir

mamurlara sâbıkûl emr-i celil malûkânem asdar ve ta'yin kılınmış isede bir takım Seyidin muhit bir takrib karara hesab olmaları mal-ı hazırda gayrı sabit ve bu karar maddesine ricade-i muzır vahim bir keyfiyat olduğu zaman-ı men ve def-i çaresine bakmak mühim muradı ideki zahir ve mucid olub malukanem kararları karargâhın zâife-i kabulünden olarak siyaseten medarı şerifi olmakdan baş hicabede mertebe olan askerlerinden her kitab-ı mahal mamuriyetden mahcub ve millette gelirse satırlarına ibaret olmak üzere tadib-i şedid ile tadib ve zahib kılınmaları hususu üzerine malikânem takib-i keyfiyat bu zahir 'iktiza eden mahllerin hakim ve zebatına mahsus fermanlar naşir ve tabir-i tavsiye ve karar olmuş olub mütalibdeki bu vakit evkat sairelere muhayen olmadığını cem'i mamurlara hal-i İslamiyet Müslüman-ı kuşak tutmaktadırlar hezabü'l mabet maliyet-i malûkânem emniyet olamk mülâsır rûz-ı habere mesul olamk ve aded vecihesine mahal kılmamak için emri âlem vakt-ı şer-i şerife mütalik olan mahzuzuna itaât ile icra etmesinler ve bali mübayenlerine haced ilamıdır mukaveleleri tertib cezadan gayrı mamul etmeyeceği mübayen huzur-u hümayun muhatakinden malikanem sahifa yeri sadud olmakla sanki vezir müşir kuzat ve nüvab vesâir muma ileyhin siz dahi ona göre bu hususu mültezif kelamıyla vakti deki vezir hükmünde geçen kazalardan iktiza eden mahallere ihracı

Belge No :121

(silik) olan askeri mertebeden karar ve tebalarına gelenler olub o misafirler derhal tadib-i şedid ile tadib ve tertib olunması hususuna ihzarım ve mübaderat ve mukayet sâir ile mülamesiyle mezâir ve şu vekitte devlet-i âliyem nihayet mazûr olarak şer-i şerifin dahi hilafda ve münafil mahide ve rızayı mütayen iktizayı şehri yarenim münafi olmak bu halde bu maddede ikaz ve rehavet ve huzura göğeler gayet bir vecihle câiz olmayub tecasir olanlar tahkik kılınarak şer-i âkıbet ile haklarından gelinceğinden şüphe olmadığını bilüb mahrumede emr-i ve 'irâde-i âliyem sırf kudret-i hilafını tecavüzünü ziyade Tahsin ve mücabenat eylemez fermanım olmayan mahsusen işbu emr-i celili kadirim asdar ve sûdurul âzim Tatarlarından kıldetü'l maşir ve karardan fazulları zide kadire ile seyar olunmuşdur imdi husus-u mezkûre 'âli medaverim taksid ve ihtimam yerlü ziyacelü mahsun olan mahaller askerlerden karar-ı malûkatlarına gelenler olub ve hâl-ı mukavelelerin müktezayı şer-i mezhuru üzere merhal tadibat şedide ile 'ihrac-ı tadiblerine mübaderet ve akdem eylemez katlı matlûbu cihandarım

ideki bu babda o ki rica almaz ve rehavet terki hesairde dahi mûcib ve himmet ve merhamet olacağı malûmun oldukda ber vech-i meşrûh ‘âmil ve hareket ve inkâr emir ve irade-i hûrufane-i ‘icrâyı muktezayı kâr şitabı ve sadakât ve men’i rumiyan gayret ve mefâir ve zâidin gayret ilkabı etfa ve mübadet eylemek babında ferman-ı âlişanım sûdur olmuştur. Buyurdumki vûsul buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere sûdur olan ferman ve ‘icâbü’l ta’yin ve lizamü’l müslimin mahzûn itaâtımız ‘âmil ve hareket hilafında gayet muhafiyatına mücanet kılasız şöyle bilesiz ‘âlamet-i şerifeye itimat kılasız tahriren fi ‘avahir şehri emacid-i şerifeden sene seb’in ve selasin ve mieteyn ve elf

Belge No :122

Medine-i Adana sakininden Hüseyin ve hâla nam-ı kimesneleri meclis-i şer’e gelib Sarracan Mahallesi sakininden işbu baâş-ı kebir Karslı Alemdar Mahmud Ağa mevacilesinden şöyle takrir-i kelim idenlerin Yüreğir nahiyesinden tabi Korkmaz nahiyesinde vâki iştiralen çiftçisi olduğumuz işbu Alemdar Mahmud Ağaya defter-i duyûnumuz olub hakikat-ı mezbûrenin mevalinde kaza ve kuzat hinta sâir ve samen birbirlerimize hisselerimizi divanide mahsûben salim ve hâli riyase-i kıta olunub hâiz görölmedikce mübayen defterimizde nazır olunub haber kitabet-i rûyet olunub olunmak murad olduğu dediklerimizde tarafının defterlerine nâzır olunub Mahmut Ağanın müslihat ve ortaklarının makbuzat defterleri müciblerinde birbirlerine tadbik olunub derûn defteri muharir olunan sabıkın münazırları ‘âli vech-i tadik tenfiz tutması ‘icrâtını Mahmut Ağanın üzerlerine almak üzere ortaklarının verdikleri mahsulatın için vakt üzere bahası kat ve divanları mahsûb oldukda ortaklarının yüz yedi buçuk zimmetleri zûhuruna Mahmut Ağa ‘ita kılınmasından yüz yedi buçuk gurus bahs eyleyüb bu yayarları ‘âlimi davadan âhirin zimmetini ibrak-ı ve refi’ül hizamı ile ibra eylediklerinde muhabede knğı tarafından bu husus-u mütayen davadan şerf-i zûhur iderse şer-i itibarı olunmak şartıyla ortak merkûme ağaları Mahmut Aağadan kıta-i âlamet-i şerifim ile tarafeynde ibraz ldukları ‘icâr-ı Mahmut Ağaya işbu mecid şeriye-i tahrir ve mütalib yerine ‘ita olanlar tahrir-i fi avahir şehri cemâzi’el ahir sene seb’in ve selasin ve mieteyn ve elf

Cemâzi’el-âhir 1237

Şuhûdül-hâl

Terkinci Hasan baba Ali, âmir Hasan Musa, Hacı Hasan, Beşir zâde Mehmet Efendi, Kâtib Mahzar Efendi, Kâtib Hacı Ali Efendi, ser kâtib Abdul Ali Efendi ve gayrihum

Belge No :123

Kıdvetü'l-nûvabı el teşriyan Adanaya tabi Mevlana zide 'âli ve kıdvetü'l mecid vel 'âyan Kütahya mütesellim zide mecidi tevki'i refi'i hûmayun vâsıl olcak malûm olaki Kütahya sakininden Sakar Mahmut oğlu necar Mehmet nam-ı kimesne mevzi'i iltizam mecidi ile keşfi gûzar iderse şimdi Kütahyada şunun bunun maslahatına karışub 'âhaliyi beldeye takdiminden sefer-i henaveler olacak ve hakim emirlerine dahi müdahilden hâl-i olmadığı tahkik kılınıb bu mukavelelerin tedib ve tertibleri lazimedden olmakdan naş-ı aklı âlişan gelinceye değin merkûmun vel ceid çavuş başlarıyla Adanayı nef'i ve 'iclâl olunmak fermanım olmayan mütakir mütesellim muma ilyhin mevali emri şerifede merkûm marifetli izde Kadiriye talimen Adanaya nefi ve 'irsal mesaret eyliyesin ve sanki talib muma ilyhin vakulunda merkûm ol tarafda münfiyen ikâmet ettirilüb bil ferman itlakında mücabenat hatır ve âhir mahal emrine salıverilmesi lazım gelirse münavil mükabenat olacağını bilüb ona göre muhafazası eşyasını mahzar-ı vakit ve vûsulunu mübaşir çavuş merkûm ile dersâadete 'ilâm mübaderat eylemek babında ferman-ı âişanım olmuşdur buyurdumki hükmü şer kılmalı ve mevali bulundukda bu babda vech-i meşrûh üzere şerfe-i sûdur olan ferman 'icâbûl tabi ve lazım el müslimin mazûf itaât-kâr ve böyle 'âmil ve hareket eyliyesin şöyle bilesin 'âlamet-i şerifeye itimat kılasın tahrir-i fî avasıt şehri cemazi'ei-evvel sene seb'in ve selasin ve mieteyn ve elf

Cemâzi'el-evvel 1237

Belge No:124

Düstûr-ı mükerrerrem müşir-i mufahham nizâmü'l-âlem müdebbir-i umûri'l-cumhur bi'l-fikris-sâkib mütemmim-i mehâmü'l-enâm bi'rreyi's-sâib mûmehhid-i bünyânü'd-devletü ve'l-ikbâl müşeyyid-i erkânî's-sa'âdeti ve'l-iclal ,el-mûhfuf-ı bi sunûf-ı 'avâtıfû'l-melikü'l-alâ Adana kadısı ve ilhâkın karar ve meblağ-ı sancakları mutasarrıfı vezirim İbrahim Hacı Paşa Edâmallhu Teâla iclalehu ve kıdvetü'l âlime ve

mefahirûl mesâirûl ferman-ı âyan ve sâil vatan vucud-u âhir bil cümle âşarları zide kadrihûm tevki’i refi’i hûmayun vasıl olacak malûm olaki cümleye beyandan müstefin olduğu üzere İranlı bil mucib nûfuz ahdine şehzade âyanı geleli âmir askerleri Erzurum hayrı saat mahlakıdırgelmiş ve bir takım akçem bir ferman dahi mukadder tarfdan Süleymaniye toprağına taht ve tecavüz eylemiş oluklarına mani taraf saltanatına medet dahi lazım gelen tedbir-i ‘icâresine tesbit olunarak Erzurum ve Bağdat taraflarını mamuruna ve askeri tertib olmuş isede mahlat-ı el halet-i hazineye Erzurum tarafından sadet-i şayân zûhuruyla İranlı kebir ve ricaât ideki o tarafda müslihâtı Bağdata münsiyetle kalkılıb o tarafda sahih olmuş (silik) ‘âli mirzâül leşkel Kızılbaş ile argutan-ı Kerkük Bağdat taraflarına arf etmekde olursa (silik) ideki bu defa bil hayr tahsikârdan şahanem olub şehir-i mikdar hazır erkâniyem halidi müsayesinde olarak on tabur İranlının mukataa nazırları oldukda mezâirü’l teâli (silik) olduğu münazelik zûhur iderse buralara dahi tecavüz ile bu tahribat Mehmet ve sevan ve tabiyen fezaliyesi (silik) el sadet kılınacağı beyandan müstefini bu cümle tâif merkûmenin hudud hakını hakkında merkûz hicaset müşirleri olan makûr ve makiratlarının endefa-i himayesinde asker-i cihetiyle Bağdat tarafına emir ve ‘âyan olmak rûtben ve hicabdan zahir ve mübayen olmakdan naş-ı bu defa Adana eyaletinin civarı olduğu kazalardan ve o tarafda karar zahir ve vesair ikrar esaireden bin nefer asker tertib ve Adana sakininden olub bu defa kendiye hasır ihsan olunan kıdvetü’l emâcid vel âyan Karaca İbrahim zide mecid başbuğluğuna müfide sevk ve tasrib olunması hususuna malukanem mutlakın ol babda hatır-ı hûmayun şevket-i makrunum mahsuf sûdur olmuş ve başbuğ muma ileyhın mamuriyetini hevayı sabık ve tadil şûrutuna riâyet olunarak her azanın hâli ve tahammüllerine göre verecekleri askerler mukadderleri tesir tahüd lazım gelenlere hitaben başka başka emri şerifim gnderilmiş ve nûfuzu Adana kazasına dahi nefer asker-i emniyet alınmış olmakda sizki vezir müşir ve nâib kazası vesâir muma ileyhın vûsul emr-i şerifimde suret emr-i ve zade şahanemi gözcü mülhaza ve anaç mekarı tarafıyla takir vermiş yerli zikr olunan bin nefer askeri neferin Adana hassası olan sâifü’l zikr olmakdır asker ile diğer emr-i şerifim muciblerince eyalet-i emir merkumun hevan olduğu kazalar ve gevurdağı vesair ‘ikrâd ve âsair hassalarını yerlü yerinden ‘ihrac ve cümlesini kârında terane ve nâmul salim olmak üzere mahsur mumam ileyhın başbuğluğuna hâl-i bil tishan Bağdat olması dûstur-u mükerrerem müşir-i mefhûm nizâmûl âlem vezirim Davud Paşa Edâmallahu Teâla iclalehu mukayen sevk ve irsali bil tezafül ikram ve gayret asker-i mezkure şerifen ihracım oldukları bâisûl

takrirem tahrir ve işaret ve hilafından mukabenet tevki mübadenet eylemez fermanım olmayan teban ve akdemin mahsus işbu ricali el kadirim asdar vereceğine (silik) olmuştur imdi bu vakit evkat-ı sâiereye ve bu maslahat medahire bir vechle kıyas kabul etmeyüb devlet-i âliyetim gayretine çıkanlara ibraz gayret ve sadakat idecek günler olmakla bu meram ve erdiği gibi ve keyfen ve âhza amir-i rüganı tecavüz etmiyorken ibaresine kızmayub sâifü'l zikr meram olan bin nefer askerden kırk neferi Adana hususuna icabet eden olmkdadir asker-i vakûran sâifü'l âliyen ol emri şerifem muciblerince diğer kazalardaki zahir ve sâir kuzat aşar hususlarına bir an akdem ahirim tamamen ve kamilen meclis-i girindah ve mukatanı olmak üzere mahsur muma ileyh başbuğlarıyla müşarun ileyh mukataasına 'irsâl kılan akdem mal-ı mükellem eylemez Mustafa Paşa mahzum iderki bu emri Ahmede makûr ve rehavet ve sani ve mütayen sonra mûcib ve himmet merhamet olacağı malumkar olduğu ona göre 'âmil ve hareket ve 'inkâr emr idare hizmetine 'âmil ve 'ibraz han-ı hürmet ve sadakat mülâhet vakûr akdem ve gayret ve hifi vazi ve halet vakurani tecavüzden ibga ve mübadet eylemek babında ferman-ı 'âlişanım sûdur olmuştur buyurdumki vûsul bulundukda bu babda vech-i meşrûh üzere şerifeye kanaât sûdur üzerine ferman ve icab iltibas ve lazimü'l müslimin müfayen itimat kılâsız tahriren fi evahil şehri receb sene seb'in ve selasin ve mieteyn ve elf

Recebü'l-ferd 1237

Kıdvetü'l nûvab el müteşerin Adnaya tabi Molla nam zide 'âlimi tevki'i refi'i hûmayun vasıl olacak malûm olaki mihalic voyvodası(silik) hilaf-ı rıza-i hareket-i 'inha olduğuna binâen bundan akdem celilemiz sûdur olan ferman-ı mahsubu nevatım bu mecide Adanaya nefi' ve 'iclâl olunmuş isede fim a'bad hilaf rıza-i hareketde bulunmamak şartıyla 'iyal-i ve evladına merhamet makur itlak olunması fermanım olmayan imdi merkûmun şûru-u mezkûr üzere af ve itlakına müsaade-i seniye üzere gelindiği sanki nâib muma ileyhın malumum oldukda kayd-ı münfiden muhlis ve tahliye sebaline mübaderet eylemek babında ferman-ı 'âlişanım sûdur olmuştur buyurdum ki (silik) şerefli vûsul buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şerfiyakat sûdur olan ferman ve 'icâbü'l tabi ve lazım el mütalamekin mahzun itaât makuranlı 'amil ve hareket eyliyesin şöyle bilesin 'âlamet-i şerifeye itimat kılâsız tahriren fi evahil cemazi'l evvel sene seb'in ve selasin ve mieteyn ve elf

Cemâzi'el evvel 1237

Belge No :125

Bahs tahvil oldurki

Devletlü Mehmet Molla Celaledin Paşa mukaddem Adana eyalet-i sakinede ûmur-u memleket sarf için cihet-i arz ve hücceti şer'iyeye 'ita olmuş olduğu yetmiş buçuk guruş matlubesinin tahsil ve ba emir 'âlîde mesahir mezbûremin mislû müşarun ileyh emrimizin kethüdarı devletlü taht-ı idare dediği tarafından hasır-ı mamur ve 'âlim matlubesine göredir hâla veli'ül şan Medine-i Adanada devletlü İbrahim Hacı Paşa efendimizin inzimam-ı rey'i müşir olunub on beş bin guruş ahz olunur hisse-i müşir işbu tahvil tahrir ve huzur-u şer'de memleket tarafına 'ita olunur gerekdirki vakt-ı hacetde ibraz oluna Vesselâm.

fi gurre-i sene 1237

Belge No :126

Kıdvetü'l kuzat-ı vel hükkam meadinü'l el fezâil vel kelim zikri 'ati münfisinin bu mezahir mahallesini kazası ile Adana tabi zide fazlehu tevki'i refi'i hümayun vasıl olacak malum olaki Diyarbekir serdarı sâbıkûl safidarın gayrı aranem şahsi makdumu tarafına mamulen bir maksadıyla keramet etmek üzere olan yeniçeri nefradı beyan-ı takrir ve izlal 'ihlalül ol cümle ûmurul mühimmenin mütakir ve mütalibine icra ederse mamur hümayunum tarafına karar ile hilafı rıza-i hareket 'icâr olunduğu bu defalı derkar şu takrir-i malikanem balel 'alem mahzur inha ve 'işar olmuş olub bu makûr büyük icar-ı ve tadibleri ile meselenin terhisî lazimedenden olmakla naş-ı celil tertibine sûdur olan hata etmeyüb muhabbetkarın şahanem mucibince merkûm 'amirin bulunduğum ahz'ü kabzdan mübaşir mütesellimden münfi ve iclal olunması ve mütemim olunmakla 'icrâ-i sakini bundaki mülk'ü kaza-i medarı eyliyesin ve sûal emri münfide merkûme-i hümayunum ahz ve ocağı amire cedidin mübaşir ta'vin olan kıdvetü'l mesani ve makurun emri çavuş zide Kadiriye tevkifen Adanaya nefi ve irsâl mesaraat eyliyesin vehakimi Adana tabisi muma ileyhin sevakıbû'l merkûme olmayan münfiden ikamet ettirin bil fi'il mal itlakından mucabenat ve hatıra ve ahd muhalifde lzaım görürse mevali mukayet olacağı bilirse ona göre muhafazası hususuna mütakir ve vakt ve vûsulu mübaşirin ve çavuş merkûmun ile derbarı şu mütakereci ilam-ı mübaderet eylemek babainda ferman-ı âlişanım hazır olmuşdur buyurdumki vûsul

buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şerife-i müsfet marifetyle sûdur olan ferman ve icab el teba ve lazimü'l müteşerin divana itaât mezbûran ile mal ve hareket ve hilafdan hazır ve mucabet eyliyesiz şöyle bilesiz alamet-i şerifeye itimat kılasız tahriren fi'lyevmil sebi cemâzie'l evvel sene seb'in ve selasin ve mieteyn ve elf

Cemâzi'el-evvel 1237

Belge No :127

Medine-i Adanada vâki Keşfgeran esnafının berat-ı âlişan şeyh-i 'alâ es-Seyyid Mustafa fevt olunub yer-i hâl-i ve hidmet-i lazimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkakdan esnafın muhtan işbu refi'i tevki'i refi'üş-şanı Hkani es-Seyyid el Hacc Mehmed zide salâhu her vecihle lâyük ve mahal ve müstehak olmağın mesihat-ı mezkûre müteveffayı mezbûrun mahlulunden tevcih olunub yerine berat-ı şerif-i alışanım verilmek babında nâib-i Mevlana es-Seyyid Ahmed zide ilmuhu arz etmeğın arz-ı mucebince merkûme tevcih ve sadaka edüb berat-ı hûmayun-u saâdet makrunu verdüm ve buyurdumki Ba'de'l-yevm merkûm es-Seyyid el-Hacc Mehmed zide salahu varub kaza-i merkûmda keşfgeran esnafının müteveffa-yı mezbûrun yerine şeyh-i olub hizmet-i lazimesi mer'i ve mü'eddi kıldıkdan sonra bundan akdem ne vecihle mutasarruf ola gelmişer ise merkûm dahi ol vecihle mutasarruf olub devam-ı ömür-ü devletcüm duâya müdavemet göstere ol babda taraf-ı aherde mani ve mühim ve muaraz olmağın asla dâhil ve taaruz kılmayasız şöyle bilesiz alâmet-i şerifeye itimat kılasız tahriren fi'l yevmis sabi min şehri şabanü'l-muâzzam li sene seb'a ve selasin ve mieteyn ve elf.

Şabanü'l-muâzzam 1237

SONUÇ

H.1223–1237 (M.1808–1821) yılları arasını kapsayan 53.numaralı Adana Şer'iyye Sicilini incilemiş bulunmaktayım. Sicil 30 Ferman, 15 Huccet, 9 Buyuruldu, 4 Berat, 12 İ'lam, 13 Tereke, 5 Tevzi Defteri, 4 Mektup, 2 Temessük, 7 Vakfiye, 4 Emir-i Şerif, 2 Narh Defteri, 1 Arzuhâl, 1 Vasiyetname, 1 Avarız hane defteri türünden belgelerden oluşmuştur. Bu belge çeşitlerinden yararlanarak Adana'nın idari, sosyal, askeri ve iktisadi yapısı hakkında pek çok bilgi elde etmiş olduk. Ele almış olduğumuz sicil yılları itibarıyla Osmanlı Devleti'nde II. Mahmut dönemine rastlamaktadır. Bu dönemde Osmanlı Devleti'nde askeri açıdan savaşlar baş göstermiş, ülkenin pek çok yerinde isyanlar çıkmış idari açıdan zayıflama başlamıştı. Tüm bunlara rağmen askeri, sosyal ve idari alanda yapılan yeniliklerle merkezîyetçilik korunmaya çalışılıyordu. Adana'da bu yıllar içerisinde devlete olan bağlılık ve istikrarını devam ettirtmeye çalışmıştır. Sicilimizden edindirdiğimiz bilgiler ışığında Osmanlı'nın genelinde olduğu gibi Adana'da merkezîyetçilik bağı koparılmadan yönetime devam edildiği, vergilerin düzenli toplandığı, merkezden atamaların yapıldığı, askeri güce önem verildiği görülmektedir. Ancak Adana'da özellikle ticaret yollarının ve nakliye işlerinin kavşak noktası olan yerlerde hem emniyeti sağlamak hem de bölgeyi araziye açmak amaçlı konargöçer aşiretlerin yerleştirildiği, bu durumun Adana'ya ekonomik açıdan yarar sağlamasına rağmen yönetimde oluşan boşluklar sırasında kendi aralarında yapılanan aşiret ve cemaatlerin usulsüzce hareket ettikleri hatta eşkiyalık faaliyetlerinde bulunduklarını sicilimizde tespit etmiş bulunuyoruz.

Adana'nın genel bir nüfus veya arazi tahriri yapılmadığından şehrin toplam nüfusu hakkında genel bir bilgiye ulaşamamış bulunmaktayız. Ancak 102.numaralı belgede şehrin merkezindeki mahalleler ve buradaki toplam hane sayısından yola çıkarak şehrin merkez nüfusunu tespit etmeye çalıştık.

Tespit ettiğimiz kadarıyla Adana'da 68 mahalle ismine ulaşmış bulunmaktayız. Bu mahalleler içerisinde hem Müslim hem de Gayrimüslimlere ait mahalleler bulunmaktadır. Buradan yola çıkarak Adana'da nüfusun çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğunu bunun dışında Ermeniler'inde çoğunlukta olduğu sicilimizden çıkardığımız bilgiler içerisinde. Sicilimizde ayrıca Şer'i ve Örfi görevliler görevleri ve tarihleriyle belirtilmiştir. Adana'da şer'i ve örfi vergilerin yanısıra Avarız, imdad-ı seferiye adı altında vergi toplandığı görülmektedir.

Adana bulunduğu konum itibariyle iktisadi açıdan büyük bir öneme sahipti. Bölgedeki pamuk tarlaları en önemli ekonomik kaynaktı. Zaten kaynaklardan edindiğimiz bilgiler tarımın bölgede önemli bir geçim kaynağı olduğunu işaret etmektedir. Bölgenin ekonomik yapısı ve geçim kaynakları hakkında bilgi edinmemizi sağlayan en önemli kaynak esnaf teşkilatı hakkında edindiğimiz bilgilerdi. Bu bilgiler ışığında halkın günlük kullandığı araç ve gereçleri, giyecek ve yiyecek ihtiyaçları hakkında bilgi ediniyoruz bu esnaf gurupları halkın tarım ve hayvancılığın yanısıra semercilik, demircilik, nalbandlık, ayakkabıcılık gibi pek çok meslek gurupları oluşturarak geçimlerini sağladıklarına işaret etmektedir. Böylece halkın hangi meslek guruplarına ayrıldıkları hakkında da bilgi elde etmiş oluyoruz. Bu meslek gurupları dışında halkın diğer geçim kaynağı ticaretti. Sicilde tespit ettiğimiz ticaret hanları bölgedeki ekonomik canlılığı sağlayan önemli yapıları. Adana bulunduğu konum itibariyle ticaret yolları üzerinde bulunan ticarete açık bir şehirdi bu amaçla bölgede pek çok kervansaray ve hanlara rastlıyoruz.

Sicilden tespit ettiğimiz kadarıyla para birimi olarak gurus kullanılıyordu. Ayrıca bu tespit ışığında o dönem altın fiyatlarına ve bunların gurus olarak değerlerinin de belirlemiş olduk.

Sicilimizde askeri açıdan Adana'da büyük bir canlılığın olduğu ortadadır. Merkezden ehl-i örf ve ehl-i şer guruplarıyla pek çok yazışma yapıldığı bu yazışmaların çoğunun asker temin edilmesi, yetiştirilmesi ve gerekli yerlere asker gönderilmesi ayrıca askeri mühimmatın onarımı hususunda pek çok belge bulunmaktadır. Belgelerden tespit ettiğimiz kadarıyla o dönemde Rus ve İran savaşlarında kullanılmak üzere Adana'dan asker sevkiyatı yapıldığı ulaştığımız bilgiler arasındadır.

İncelemiş olduğumuz sicil Adana'da halkın sosyal hayatta Müslim ve Gayri Müslimler olarak bir düzen içerisinde yaşadığı görülüyor. Açılan davaların genellikle arazi davası, miras davası, mal alım-satımı hususunda açılan davalardan oluşmuştur. Sosyal açıdan halkın günlük hayatta kullandığı araç ve gereçler hakkında tereke kayıtları bize genişçe bilgi sunmuştur.

BİBLİYOGRAFYA

- AKGÜNDÜZ Ahmet, ÖZTÜRK Said; *Bilinmeyen Osmanlı*, İstanbul, 1999
- AKTAN, Selma; *Adana*, Adana, 1967
- ATAR Fahrettin ; ‘Kadı Maddesi’, *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.24, İstanbul, 2001
- BARKAN, Ömer Lütfi ; ‘Tımar’, *İslam Ansiklopedisi*, XII,1, S.286
- CİN, Halil; *Osmanlı Toprak Düzeni ve Bu Düzenin Bozulması*, İstanbul, 1985
- Ebu’l Ulâ Mardin ; ‘Kadı Maddesi’, *İslam Ansiklopedisi*, C.6, İstanbul, 1967
- GÖKBİLGİN, Tayyib; *Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî*, İstanbul, 1979
- HALAÇOĞLU, Yusuf; *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, T.T.K, Ankara, 1991
- HALAÇOĞLU, Yusuf; Şer’iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru, *İ.Ü.E.F.T.D*, s.30, İstanbul, 1976
- KARAL, Enver Ziya; *Osmanlı Tarihi*, T.T.K, C.5, Ankara, 1968
- ORHONLU, Cengiz; *Osmanlı İmparatorluğunda aşiretlerin İskânı*, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1963
- ÖZDEMİR, Rıfat; Şer’iyye Sicillerinin Toplu Kataloğuna Doğru, *F.Ü.S.B.D*, CI S1, Elazığ, 1988
- ÖZTUNA, Yılmaz; *Büyük Türkiye Tarihi*, Ötüken Yayıncılık, İstanbul, 1983
- SAMİ, Şemseddin; *KÂMUS-I TÛRKİ*, Çağrı Yayıncılık, İstanbul, 2007
- TATAR, Özcan; XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Çukurova’da Aşiretlerin Eşkiyalık Olayları ve Aşiret İskânı (1691–1750) , Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmış Doktora Tezi, Elazığ, 2005
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı; *Anadolu Beylikleri*, T.T.K, İstanbul, 1969
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı; *Osmanlı Tarihi*, T.T.K, C.3, 1988